

Teknisk budget 2024-2027

Indhold

1.	Resultatopgørelse.....	1
2.	Generelle bemærkninger budget 2024-2027.....	3
2.1.	Forudsætninger for budgetlægningen.....	4
2.2.	Det tekniske budget.....	4
2.3.	Bevillingsniveauer.....	4
2.4.	Befolkningsfremskrivning.....	5
2.5.	Pris- og lønfremskrivning.....	5
2.6.	Den disponible kassebeholdning.....	5
3.	Finansiering.....	6
3.1.	Skatter.....	6
3.2.	Tilskud og udligning.....	7
3.3.	Lån, renter og balanceforskydninger.....	9
3.4.	Lånoptag på konkrete projekter.....	10
4.	Udvalgets bemærkninger.....	11
4.1.	Social- og Handicapudvalget.....	11
4.2.	Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget.....	15
4.3.	Børne- og Familieudvalget.....	18
4.4.	Kultur- og Fritidsudvalget.....	23
4.5.	Teknik- og Klimaudvalget.....	27
4.6.	Ungeudvalget.....	30
4.7.	Senior- og Sundhedsudvalget.....	33
4.8.	Økonomiudvalget.....	38
4.9.	Vækst- og Udviklingsudvalget.....	41
4.10.	Land- og Byudviklingsudvalget.....	44
5.	Projektbeskrivelser 2024-2027 for det tekniske anlægsbudget.....	47
5.1.	Social- og Handicapudvalget.....	47
5.2.	Børne- og Familieudvalget.....	48
5.3.	Kultur- og Fritidsudvalget.....	50
5.4.	Teknik- og Klimaudvalget.....	54
5.5.	Senior- og Sundhedsudvalget.....	65
5.6.	Økonomiudvalget.....	68
5.7.	Land- og Byudviklingsudvalget.....	73
6.	Grundkapitalindskud.....	76
7.	Bevillings- og flerårsoversigt.....	77
8.	Oversigt over totalbudgettet 2024-2027.....	79
9.	Takstoversigt for Haderslev Kommune 2024.....	80
Bilag 1:	Investeringsoversigt – Teknisk budget.....	91

1. Resultatopgørelse

Det tekniske budget er Haderslev Kommunes grundøkonomi. Det tager udgangspunkt i rammerne fra budget 2023 og de indtægter, lån og afdrag, som er kendte. Det er udarbejdet i henhold til kommunalbestyrelsens beslutninger, herunder budgetstrategi og økonomisk politik.

Rammerne fra budget 2023 er korrigeret for politiske beslutninger, herunder omstillingsbidrag på 0,5 % svarende til 13,666 mio. kr.

Økonomiske nøgletal i det tekniske budget:

- Der er forventede indtægter på 4.482,142 mio. kr. i 2024
- Der er forventede nettodriftsudgifter på 4.241,193 mio. kr.
- Resultatet på den ordinære drift giver et overskud på 237,031 mio. kr.
- Overskuddet på ordinær drift anvendes til finansiering af nettoanlægsudgifter på 168,639 mio. kr. samt andre finansielle poster som afdrag på lån, grundkapitalindskud og balanceforskydning
- Resultatet bliver, at det samlede økonomiske råderum er på 19,094 mio. kr. i 2024
- Resultatet er under forudsætning af låneoptag på 35,392 mio. kr. i 2024

Resultatet i overslagsårene viser et råderum til politiske prioriteringer. Råderummet kan blive påvirket af en række konkrete udgifter som følge af økonomiaftalen. Disse præsenteres i det supplerende budgetmateriale.

Resultatopgørelse				
(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Personskatter	-2.738,919	-2.849,517	-2.956,339	-3.082,164
Selskabsskatter	-61,924	-44,691	-44,105	-43,655
Grundskyld	-166,839	-152,423	-145,852	-145,482
Generelle tilskud	-1.514,460	-1.604,931	-1.719,486	-1.808,320
Indtægter, i alt	-4.482,142	-4.651,562	-4.865,782	-5.079,621
Driftsudgifter	2.843,142	2.837,455	2.835,172	2.835,210
Pris- og lønfremskrivning	-	188,054	384,491	590,095
Aktivitetsbestemt medfinansiering	260,244	260,244	260,244	260,244
Overførselsudgifter	1.137,808	1.137,808	1.137,809	1.137,809
Nettodriftsudgifter, i alt	4.241,193	4.423,560	4.617,716	4.823,358
Renteudgifter (nettoenter)	3,917	3,114	3,100	2,887
Resultat af ordinær drift	-237,031	-224,889	-244,966	-253,376
Anlægsudgifter	174,689	164,050	150,150	174,200
Anlægsindtægter	-6,050	-4,400	-4,400	-28,400
Nettoanlægsudgifter, i alt	168,639	159,650	145,750	145,800
Resultat af skattefinansieret område, i alt	-68,392	-65,239	-99,216	-107,576
Låneoptagelse	-35,392	-30,400	-30,625	-22,667
Afdrag på lån	83,290	84,928	86,414	87,852
Grundkapitalindskud	0,900	0,900	-	-
Balanceforskydninger	0,500	-	-	-
Samlet balance på det skattefinansierede område	-19,094	-9,811	-43,427	-42,391
Resultat af det brugerfinansierede område	-	-	-	-
Resultat i alt	-19,094	-9,811	-43,427	-42,391

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Rammeoverholdelse			
(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	Beregnet ramme 2024 jf. KL	Indarbejdet i teknisk budget 2024	Forskel
Serviceammen	2.932,514	2.888,624	-43,890
Anlægsramme 1%	193,000	166,411	-26,589
Anlægsramme KL's vejledende	159,817	166,411	6,594

"+" i forskel betyder overskridelse af rammen

"-" i forskel betyder luft til rammen

Som det ses af tabellen ovenfor med rammeoverholdelse, er den teknisk beregnede serviceammen jf. Kommunernes Landsforening (KL) i 2024 på 2.932,514 mio. kr. Det indeholder den teknisk justerede serviceammen samt 17,000 mio. kr. i løft jf. økonomaftalen. I det tekniske budget er der indarbejdet serviceudgifter for 2.888,624 mio. kr. Det betyder, at der er luft i forhold til overholdelse af serviceammen på 43,890 mio. kr. i 2024.

I forhold til anlægsrammen er der på nuværende tidspunkt bruttoanlægsudgifter for 166,411 mio. kr. Den beregnede anlægsramme for 2024 opgives i to scenarier. Tidligere år har beregningsgrundlaget for Haderslev Kommunes anlægsramme været 1 % af den overordnede ramme på landsplan, hvilket svarer til 193,000 mio. kr. i 2024.

I år har Kommunernes Landsforening (KL) ligesom sidste år, foretaget nye beregninger som ser på det historiske anlægsniveau de seneste 10 år og sammenholder det med landsgennemsnittet og andre faktorer. På den baggrund er de nået frem til en vejledende anlægsramme for Haderslev Kommune på 159,817 mio. kr.

Udvikling i langfristet gæld				
(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Kommunens langfristede gæld ekskl. lån til ældreboliger, jordforsyning og feriemidler	510,222	476,639	443,434	409,233

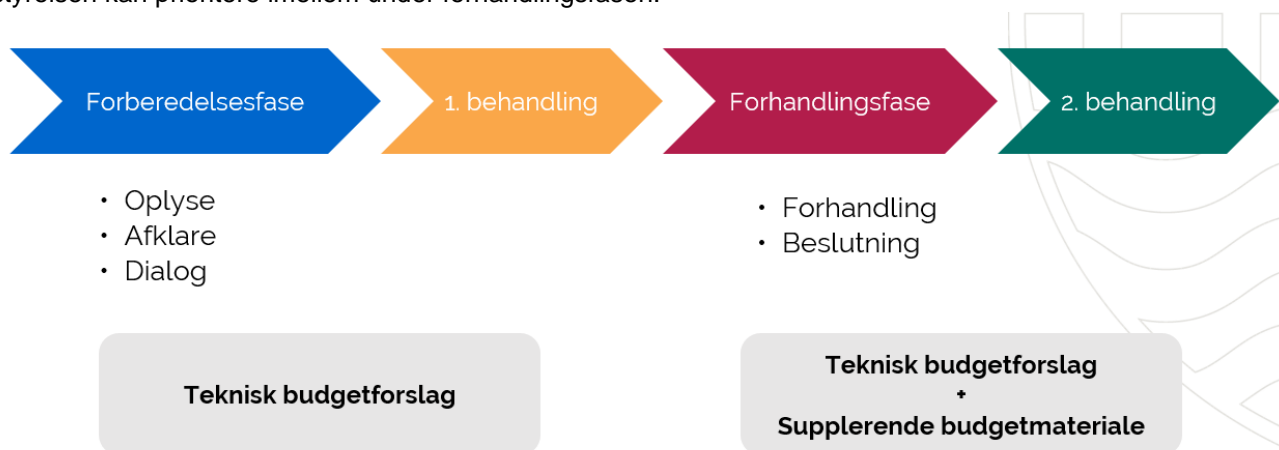
Ovenstående tabel viser udviklingen i kommunens langfristede gæld og med kommunens nuværende afdragsprofil forventes den langfristede gæld, ekskl. ældreboliger, jordforsyning og feriemidler at falde med 100,989 mio. kr. (fra 510,222 mio. kr. i 2024 til 409,233 mio. kr. i 2027).

2. Generelle bemærkninger budget 2024-2027

Et ambitiøst og solidt budget er fundamentet for den fremtidige udvikling af Haderslev Kommune. Vejen dertil skabes med et grundigt og gennemarbejdet budgetmateriale, som kommunalbestyrelsen kan træffe kvalificerede beslutninger på baggrund af.

Budgetlægningen for 2024 (overslagsår 2025-27) tager udgangspunkt i den vedtagne budgetstrategi for 2024-2027 og inddeles i to faser: Forberedelsesfasen og forhandlingsfasen. Og der er udarbejdet henholdsvis et teknisk budget og et supplerende budgetmateriale.

Formålet med at dele budgetprocessen op i faser er at skabe en synlig opdeling mellem det administrative og tekniske grundlag for budgettet og den politiske proces, hvor der forhandles om hvilke tiltag, der skal indgå i budgettet ud over det tekniske. Metoden medfører, at der skabes et større politisk råderum, som kommunalbestyrelsen kan prioritere imellem under forhandlingsfasen.

Budget 2024-2027 skal godkendes af kommunalbestyrelsen senest den 15. oktober 2023. I følge tidsplanen for vedtagelsen af budgettet, 2. behandler kommunalbestyrelsen budgettet på kommunalbestyrelsesmødet den 3. oktober 2023. Minimum tre uger før, skal budgettet 1. behandles.

Udgangspunktet for kommunalbestyrelsens 1. behandling af budgettet den 12. september 2023 er det tekniske budget, som er præsenteret i resultatopgørelsen. Den samlede balance på det skattefinansierede område viser råderummet de enkelte år.

Der har som en del af processen været afholdt budgetseminar for kommunalbestyrelsen. Ved budgetseminaret den 21. juni 2023 blev hovedelementerne fra økonomiaftalen mellem Regeringen og Kommunernes Landsforening gennemgået. Udvalgsformændene gennemgik udvalgenes udfordringer og øvrige prioriteringer for de kommende år.

Den 22. august 2023 blev der afholdt møde for gruppeformændene, hvor de havde mulighed for at bringe temaer frem, som ønskedes administrativt kvalitetssikret frem mod de politiske forhandlinger. Temaerne præsenteres i det supplerende budget.

Der afholdes budgetseminar den 7. september 2023 for kommunalbestyrelsen og Hoved-MED, hvor det tekniske og det supplerende budget præsenteres.

Politiske forhandlinger:

I den politiske tidsplan for budgetprocessen er der afsat tid til de politiske forhandlinger mellem den 13. og 22. september, hvor der er mulighed for et budgetforlig kan indgås. Ændringsforslag afleveres senest den 22. september kl. 12:00. Alt udover det tekniske budget besluttet gennem politiske forhandlinger med inspiration i det supplerende budgetmateriale.

2.1. Forudsætninger for budgetlægningen

Fundamentet for budgetlægningen i Haderslev Kommune er den vedtagne økonomiske politik. Af den økonomiske politik fremgår en række økonomiske styringsmål, der er formuleret med udgangspunkt i, at Haderslev Kommune skal være et loyalt medlem af det kommunale fællesskab, at der skal være økonomisk balance, og at der skal arbejdes med at skabe en robust økonomi.

De økonomiske styringsmål er:

- Haderslev Kommune skal bidrage til, at kommunerne samlet set overholder de af regeringen og Kommunernes Landsforening aftalte rammer for service og anlæg
- Der skal som minimum være balance på det skattefinansierede område i alle årene
- På ordinær drift bør der være et gennemsnitligt resultat på 200-250 mio. kr. bl.a. til dækning af anlægsudgifter og afdrag på lån
- Kommunens likvide beholdning pr. indbygger skal være omkring landsgennemsnittet

2.2. Det tekniske budget

Der er udarbejdet et teknisk budgetforslag for budget 2024-2027. Dette tager udgangspunkt i driftsrammerne fra det vedtagende budget. Overslagsåret 2027 er dannet som en kopi af 2026. Driftsbudgettet er prisfremskrevet til 2024-niveau samt skøn for 2025-2027.

Det tekniske budget er desuden korrigeret for følgende:

- Tidligere politiske beslutninger af budgetmæssig karakter herunder omstillingsbidrag og 1. bevillingskontrol
- Uændrede skatteprocenter og valg af statsgaranteret skatteudskrivningsgrundlag
- Budgettet til overførselsudgifter i det tekniske budget er korrigeret jf. økonomaftalen
- Fremskrivning af pris- og lønniveau fra 2023-prisniveau til 2024-prisniveau
- Budgettet til aktivitetsbestemt medfinansiering er tilpasset niveauet jf. økonomaftalen
- I det tekniske budget ligger de vedtagne anlægsbudgetter for 2024-2026. Anlægsniveauet for 2027 er indarbejdet jf. den vedtagne anlægsmodel, der er beskrevet i budgetstrategien

Budgettet er et totalbudget omfattende samtlige drifts-, anlægs- og finansposter vedrørende budgetåret.

I forhold til den vedtagne økonomiske politik bemærkes følgende til det tekniske budget:

- Det bidrager til overholdelse af den aftalte serviceramme
Anlægsrammen er i forbindelse med økonomaftalen blevet sænket, hvorfor anlægsudgifterne for nuværende ligger over anlægsrammen
- Der er overskud på det skattefinansierede område i alle årene
- Resultatet på den ordinære drift giver et overskud på 237,031 mio. kr. i 2024
- Kommunens likvide beholdning er omkring landsgennemsnittet

2.3. Bevillingsniveauer

Angivelsen af bevillingsniveauer er udtryk for, hvor detaljeret budgettet er opdelt. Samtidig er et højt bevillingsniveau udtryk for, at kommunalbestyrelsen giver det enkelte udvalg mulighed for spillerum inden for eget område.

De enkelte udvalgs bevillinger er i budget 2024-2027 opdelt på nedenstående bevillingsniveauer.

Bevillingsniveauer
Driftsudgifter
Aktivitetsbestemt medfinansiering
Overførselsudgifter
Brugerfinansierede område

For driftsbevillingerne gælder det, at de er nettobevillinger dvs., at kommunalbestyrelsen kun tager bevillingsmæssig stilling til størrelsen af nettoudgifterne. Det vil derfor være muligt at bruge flere udgifter, hvis man har fået flere indtægter.

På finansieringssiden følges kravene, som fremgår af det autoriserede budget- og regnskabssystem for kommuner.

På anlæg er nettobevillingen knyttet til hvert projekt for sig og kravene, der fremgår af det autoriserede budget- og regnskabssystem for kommuner følges. For at lette processen kan der søges om anlægsbevilling i forbindelse med vedtagelsen af budgettet. For de projekter, hvor projektbeskrivelsen vurderes at redegøre for både de økonomiske og materielle forudsætninger, fremgår det, at der søges om anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen.

2.4. Befolkningsfremskrivning

I forbindelse med udarbejdelse af budgettet er befolkningstal og befolkningsfremskrivning relevante at tage med i overvejelserne. Udviklingen i befolkningsfremskrivningen i forskellige aldersgrupper fremgår af nedenstående tabel.

Alder	2023	2024	2025	2026	2027	Ændring fra 2023-27
0 - 2 år	1.472	1.389	1.364	1.383	1.419	-3,6%
3 - 5 år	1.596	1.601	1.565	1.537	1.462	-8,4%
6 -16 år	6.794	6.704	6.516	6.349	6.265	-7,8%
17 - 24 år	4.687	4.698	4.670	4.682	4.664	-0,5%
25 - 64 år	27.463	27.300	26.951	26.750	26.511	-3,5%
65 - 79 år	9.849	9.905	9.911	9.863	9.883	0,3%
80+ år	3.492	3.634	3.789	4.005	4.181	19,7%
I alt	55.353	55.231	54.766	54.569	54.385	-1,7%

Kilde: Danmarks statistik. Pga. afrundinger vil summering af alle aldre i tabellen afvige fra hele kommunens befolkningstal

Ovenstående prognose bygger på data fra Danmarks Statistik over befolkningsfremskrivningen. Kommunalbestyrelsens ambition i forhold til vækst og udvikling er endnu ikke slået igennem ved resultat af prognosen fra Danmarks Statistik.

Ifølge tabellen vil befolkningssammensætningen i kommunen bevæge sig mod en højere gennemsnitsalder. Af tabellen ses det, at der i de to ældste aldersgrupper forventes en stigning i antal borgere de kommende år, mens der i de resterende aldersgrupper ses et forventet fald i antal borgere. Overordnet set forventes befolkningstallet i kommunen at falde i de kommende år.

Årets befolkningsfremskrivning påvirkes mærkbart af indvandringen af ukrainere med midlertidig opholdstilladelse. Dette er dog på kort sigt. Ud fra Danmarks Statistiks analyse af befolkningsfremskrivningen, antages det, at alle ukrainere er udvandret ved udgangen af 2024.

2.5. Pris- og lønfremskrivning

Som beskrevet under budgetforudsætninger er budgetterne fremskrevet med Kommunernes Landsforenings nye skøn for pris- og lønfremskrivning. Den generelle prisfremskrivning fra 2023 til 2024 er 4,51%, hvilket bl.a. kan henføres til inflationen.

I overslagsårerne er der indlagt en fast pulje til pris- og lønfremskrivning. Dette er gjort for skabe et retvisende billede i budgetprocessen.

2.6. Den disponible kassebeholdning

Den disponible kasse primo 2024 forventes at udgøre 163.660 mio. kr. på baggrund af de opgjorte økonomiske konsekvenser efter mødet i Haderslev Kommunalbestyrelse den 27. juni 2023.

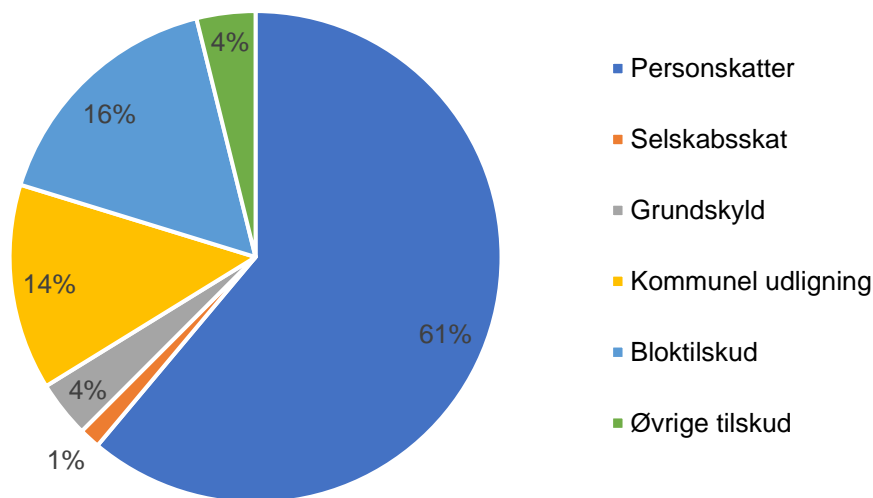
Fastholdelsen af den økonomiske politik vedr. ingen ufinansierede tillægsbevillinger betyder, at udviklingen i den disponible kassebeholdning er stabil.

3. Finansiering

Haderslev Kommunes indtægter består overordnet set af skatter og tilskud.

Haderslev Kommunes indtægter i 2024 stammer primært fra skatteindtægter, hvor ca. 61% af indtægterne kommer fra. Dernæst kommer tilskud i form af statens bloktilskud og kommunal udligning, som bidrager med henholdsvis 16% og 14%. Øvrige skatter og tilskud bidrager samlet med ca. 9%.

Fordeling af indtægter i 2024

Nedenfor gennemgås skatter og tilskud i Haderslev Kommune.

3.1. Skatter

Haderslev Kommune kan hvert år vælge mellem to forskellige budgetmetoder med hensyn til fastsættelse af personskatten og de afledte tilskuds- og udligningsbeløb:

1. Haderslev Kommune budgetterer selv skattegrundlaget og de afledte tilskuds- og udligningsbeløb
2. Haderslev Kommune benytter sig af tilbuddet om statsgaranti på personskat, tilskud og udligning

Vælger kommunen statsgaranti på skatterne, er indtægter fra tilskud og udligning endelige. Vælger kommunen selvbudgettering af skatter, bliver tilskuddene og udligningen efterreguleret 3 år senere på baggrund af den endelige skatteopkrævning og opgjorte udgiftsbehov.

Da Haderslev Kommune valgte statsgaranti for 2021 foretages der ikke nogen efterregulering i 2024. Haderslev Kommune har i de senere år valgt statsgarantien, og der er i 2024 indregnet statsgaranti i det tekniske budget.

Oversigt over skatter i Haderslev Kommune

	Sats
Udskrivningsprocent – kommunal	26,30 %
Udskrivningsprocent – kirke	0,95 %
Grundskyldspromille – produktionsjord	7,20 ‰
Grundskyldspromille – øvrige	12,7 ‰

Personskatter

Udskrivningsgrundlaget er den del af borgernes indkomster, som de betaler skat til kommunen af. Haderslev Kommunes udskrivningsprocent er 26,3 %. Provenuet af den kommunale indkomstskat beregnes på baggrund af udskrivningsgrundlaget.

På baggrund af den seneste Økonomiske Redegørelse er Kommunernes Landsforenings skøn for udviklingen i udskrivningsgrundlaget frem mod 2027 steget. Det skal særligt ses i sammenhæng med forhøjede skøn for lønudviklingen i overslagsårene sammenlignet med tidligere skøn.

Haderslev Kommune er med valget af statsgaranti garanteret et udskrivningsrundlag på 10,442 mia. kr., som med en udskrivningsprocent på 26,3 % giver en indtægt på 2,746 mia. kr. i 2024.

Selskabsskat

I 2024 modtager Haderslev Kommune selskabsskat for indkomståret 2021 samt eventuelle korrektioner fra tidligere år.

Den budgetterede udvikling i selskabsskatten er baseret på Kommunernes Landsforenings forventning til udviklingen i selskabsskatten på landsplan. Der forventes en stigning i indtægterne for selskabsskat fra budget 2023 til 2024 på 22,365 mio. kr.

Grundskyld og øvrige

Implementeringen af boligskatteforliget er udskudt fra 2021 til 2024. I forbindelse med udskydelsen blev det besluttet, at de kommunale grundskyldspromiller og dækningsafgiftssatser på erhvervsejendomme ikke kunne sættes op i 2021-2028.

De nye vurderinger forventes at medføre højere grundværdier. For at grundskyldsprovenuet for kommunerne skal være uændret, er der i den nye ejendomsskattelov fastsat nye kommunespecifikke grundskyldspromiller for de enkelte kommuner for 2024-2028. Haderslev Kommunes grundskyldspromille på ikke-produktionsjord (øvrige ejendomme) er nedsat fra 24,36 ‰ til 12,7 ‰, mens grundskyldspromillen på produktionsjord er uændret 7,2 ‰. Haderslev Kommune opkræver ikke dækningsafgifter på erhvervsejendomme

Budgetteringen for 2024-2027 er behæftet med en usikkerhed på grund af omlægningen af beskatningen. Fra at have lavet opkrævning på historiske vurderinger, vil der fra 2024 og frem blive tale om opkrævning på baggrund af nye vurderinger. De nye vurderinger kendes endnu ikke og forventes først at være endelig på plads i løbet af 2026. Skatteministeriet arbejder i øjeblikket på at opdatere nye skøn for grundværdierne. Derfor må det forventes, at der vil ske justeringer i provenuet fra grundskylden.

I 2024-2027 er grundskylden opgjort ud fra Skatteministeriets foreløbige skøn på de nye vurderinger.

Udover grundskyld har Haderslev Kommune også indtægter fra dækningsafgift på offentlige ejendomme, dødsbøbeskatning og forskerskat.

(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Personskatter*	-2.746,323	-2.857,125	-2.964,165	-3.090,211
Skrå skatteloft*	7,404	7,608	7,826	8,047
Selskabsskat	-61,924	-44,691	-44,105	-43,655
Grundskyld og øvrige	-166,839	-152,423	-145,852	-145,482
I alt	-2.967,682	-3.046,631	-3.146,296	-3.271,301

Afrundingsdifferencer kan forekomme

*Personskatter og det Skrå skatteloft er samlet under personskatter i resultatopgørelsen.

3.2. Tilskud og udligning

Den nye udligningsreform trådte i kraft pr. 1. januar 2021 og med den, skete der en grundlæggende omlægning af det kommunale tilskuds- og udligningssystem, som består af:

- Et generelt udligningssystem

- Særskilte udligningsordninger
- Et statsligt bloktilskud
- En række separate tilskuds- og overgangsordninger

I ordningen foretages en separat udligning af beskatningsgrundlag og udgiftsbehov, mens der tidligere blev udlignet ud fra et beregnet strukturelt underskud. Der er nu indført et generelt udligningssystem, som er ens for alle landets kommuner. Udligningssystemet er ændret fra et statsfinansieret system til et rent mellemkommunalt system.

Der er indført særlige udligningsordninger for selskabsskat, udligning af kommunernes merudgifter vedr. indvandrere, flygtninge og efterkommere samt en udligning af dækningsafgift.

Bloktilskuddet er statens samlede årlige tilskud til kommunerne og fordeles som hovedregel efter indbyggertal.

Det kommunale tilskuds- og udligningssystem indeholder endeligt en række målrettede tilskudsordninger.

I 2024 forventer Haderslev Kommune, at de samlede indtægter fra tilskud og udligning vil være 1.562,400 mio. kr. Heraf indgår 50,244 mio. kr. som finansieringstilskud og 77,892 mio. kr. som tilskud til udsatte ø- og yderkommuner.

Fordeling af tilskud og udligning

(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Kommunal udligning	-569,974	-603,360	-644,007	-671,113
Udligning udlændinge	-0,021	-0,198	-0,415	-0,645
Udligning af selskabsskat	-36,228	-38,130	-37,225	-36,460
Udligning af dækningsafgift	-0,552	-0,564	-0,559	-0,554
Kommunebidrag til regionerne	6,738	6,975	7,255	7,550
Statsligt bloktilskud	-734,364	-785,434	-854,861	-911,728
Udligning og statstilskud, I alt	-1.334,401	-1.420,711	-1.529,812	-1.612,950
Tilskud til Ø-kommuner	-4,356	-4,000	-4,000	-4,000
Tilskud til bekæmpelse af ensomhed	-1,236	-1,290	-1,347	-1,406
Tilskud til generelt løft af ældreplejen	-9,246	-9,653	-10,077	-10,521
Tilskud til bedre kvalitet i dagtilbud	-5,016	-5,237	-5,467	-5,708
Finansieringstilskud	-50,244	-50,244	-50,244	-50,244
Tilskud styrket kvalitet i ældreplejen	-12,389	-12,934	-13,503	-14,097
Tilskud til værdig ældrepleje	-12,972	-13,543	-14,139	-14,761
Tilskud til udsatte ø- og yderkommuner	-77,892	-81,319	-84,897	-88,633
Kompensation vedr. nettotab dækningsafgift	-6,708	-6,000	-6,000	-6,000
Særlige tilskud, I alt	-180,059	-184,220	-189,674	-195,370
Generelle tilskud og udligning, I alt	-1.514,460	-1.604,931	-1.719,486	-1.808,320

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetteret tilskud og udligning

Haderslev Kommune budgetterer i 2024 med indtægter på 1.514,460 mio. kr. fra de forskellige udligningsordninger.

Det statslige bloktilskud udgør i alt 734,364 mio. kr., hvoraf 27,808 mio. kr. kun udbetales, hvis kommunerne samlet overholder loftet for serviceudgifter, jf. aftalen mellem Regeringen og Kommunernes Landsforening. Desuden er 9,269 mio. kr. gjort betinget af, at kommunerne samlet budgetlægger indenfor den aftalte ramme under hensyntagen til det samlede budgetterede niveau og drifts- og anlægsudgifter.

Haderslev Kommune får et tilskud på 4,356 mio. kr. i 2024 som ø-kommune. Hertil er der kommet udmeldinger om særtilskud til nedsættelse af færgetakster på godstransport og passagerbefordring på 1,464 mio. kr.

Indtægten vedrørende nedsættelse af færgetaksterne er direkte tilskrevet fagområdet og indgår ikke i de samlede opgjorte særtilskud.

3.3. Lån, renter og balanceforskydninger

Lån

Optagelse af lån sker i henhold til lånebekendtgørelsen og områdefornyelsesprojekt på Jomfrustien.

Udvikling i langfristet gæld

(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Ældreboliger (primo)	190,031	182,553	167,170	151,521
Afdrag	-25,627	-19,733	-15,649	-15,857
Budgetteret lånoptagelse	18,150	4,350	0,000	0,000
Ældreboliger ultimo, I alt	182,553	167,170	151,521	135,664
Ordinære lån (primo)*	481,722	448,139	415,834	382,533
Afdrag	-62,446	-62,706	-63,926	-65,156
Budgetteret lånoptagelse	28,864	30,400	30,625	22,667
Ordinære lån ultimo, I alt	448,139	415,834	382,533	340,044
Jordforsyning (primo)	1,652	1,413	1,174	0,935
Afdrag	-0,239	-0,239	-0,239	-0,239
Budgetteret lånoptagelse	0,000	0,000	0,000	0,000
Jordforsyning ultimo, I alt	1,413	1,174	0,935	0,696
I alt ultimo	632,106	584,178	534,989	476,404

* ekskl. gæld til Lønmodtagernes Feriemidler
Afrundingsdifferencer kan forekomme

Renter

(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Renter af likvide aktiver	-4,886	-4,886	-4,886	-4,886
Renter af kortfristede tilgodehavender	-0,163	-0,163	-0,163	-0,163
Renter af langfristede tilgodehavender	-0,063	-0,063	-0,063	-0,063
Renter af udlæg vedr. forsyning	-0,205	-0,205	-0,205	-0,205
Renter af langfristet gæld	10,173	9,370	9,356	9,143
Garantiprovision og kurstab på obligationer	-0,939	-0,939	-0,939	-0,939
I alt	3,917	3,114	3,100	2,887

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Balanceforskydninger

(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Forskydninger i langfristede tilgodehavender	1,400	0,900	-	-
- Heraf grundkapitalindskud	1,400	0,900	-	-
Forskydninger i kortfristet gæld til staten	-	-	-	-
Forskydninger i kortfristet gæld, i øvrigt	-	-	-	-
Forskydninger i langfristede gæld	-	-	-	-
I alt	1,400	0,900	-	-

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Forskydninger i langfristede tilgodehavender drejer sig primært om indskud i Landsbyggefonden, men udover dette medregnes blandt andet også udlån til beboerindskud.

I budgetlægningen 2024-2027 budgetteres med øje for den tekniske serviceramme tillagt en forholdsmæssig andel af løftet af serviceudgifter i økonomiaftalen. I de afsluttende tekniske justeringer efter de politiske beslutninger, vil der blive etableret en evt. teknisk korrektionspulje på centrale puljer. Der sker afbalancering af den tekniske korrektionspulje under *forskydninger i kortfristet gæld til staten*.

Kirkeskat

Ved udgangen af 2023 forventes der et mellemværende på 0,508 mio. kr. i Haderslev Domprovsti's favør, som oplistes under *forskydninger i kortfristet gæld i øvrigt*.

Det forventede resultat for Haderslev Domprovsti for 2024 forventes behandlet i et selvstændigt dagsordenspunkt i september 2023. Den kirkelige ligning for 2024 viser et indtægtsniveau på 84,055 mio. kr.

3.4. Lånoptag på konkrete projekter

Nedenfor præsenteres lånoptag, afdrag på lån og renter som kan henføres til konkrete anlægsprojekter i det tekniske budget. Der er ikke indregnet lånoptag til andre projekter end Jomfrusti-projektet og opførelse af 16 ældreboliger i Gram.

(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Lånoptag – Masterplan Jomfrustien	-28,864	-30,400	-30,625	-22,667
Afdrag på lån - Masterplan Jomfrustien	1,140	2,295	3,511	4,736
Renter – Masterplan Jomfrustien	0,989	1,951	2,924	3,863
I alt vedr. Masterplan Jomfrustien	-26,735	-26,154	-24,190	-14,068
Lånoptag – Opførelse af 16 ældreboliger på Højmarken i Gram	-6,528	-	-	-
Beboerindskud – Opførelse af 16 ældreboliger på Højmarken i Gram	0,500	-	-	-
I alt vedr. Opførelse af 16 ældreboliger på Højmarken i Gram	-6,028	-	-	-
Finansiering til konkrete projekter, I alt	-32,763	-26,154	-24,190	-14,068

4. Udvalgets bemærkninger

4.1. Social- og Handicapudvalget

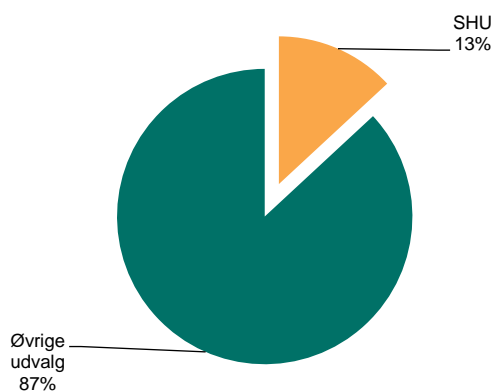
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Social- og Handicapudvalget (SHU)

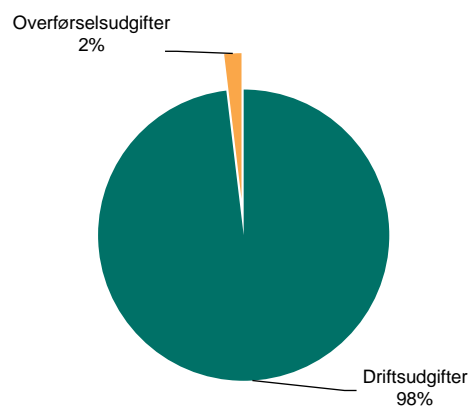
- Forebyggende foranstaltninger
- Plejefamilier
- Anbringelser på opholdssteder og sikrede institutioner
- Tabt arbejdsfortjeneste til forældre til fx handicappede børn
- Familiehuset, herunder foranstaltningsopgaver
- Kvindekrisecenter
- Botilbud, væresteder, pædagogisk støtte i eget hjem
- Borgerstyret Personlig Assistance (BPA-ordninger)
- Beskyttet beskæftigelse
- Ledsagerordninger
- Visitationen
- Dækning af merudgifter samt tabt arbejdsfortjeneste
- Voksen Special Uddannelse (VSU) og Tale, Høre og Syn (THS)
- Misbrugsbehandling

Budgetandele

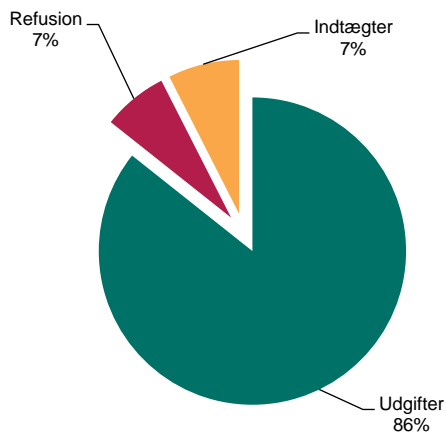
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

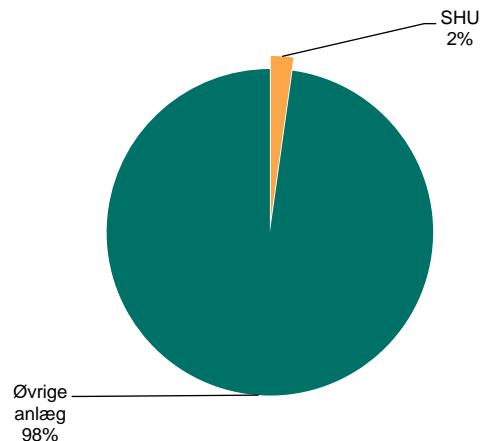
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Myndighedsområdet	44,914	44,923	44,933	44,942
Køb og salg af pladser	112,351	112,024	112,351	112,351
Handicap – Bo og beskæftigelse	123,308	123,308	123,308	123,308
Socialpsykiatri og misbrug	60,418	60,418	60,418	60,418
Familierådgivningen	154,557	154,557	154,588	154,588
Familiehuset	25,545	25,545	25,545	25,545
Øvrige	17,932	18,083	18,345	18,335
Overførselsudgifter	10,024	10,024	10,024	10,024
Social- og Handicapudvalget, I alt	549,049	548,882	549,512	549,512

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Netto (Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Servicerammen	539,025	538,857	539,487	539,487
Overførselsudgifter	10,024	10,024	10,024	10,024
Social- og Handicapudvalget, I alt	549,049	548,882	549,512	549,512

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Borgerens vej ind i kommunen (Myndighed)

Under Social- og Handicapudvalget er der to forskellige myndighedsområder.

Myndighedsområdets opgaver omfatter i hovedtræk råd og vejledning, udredning, visiteringer, behandling af ansøgninger og opfølgning på indsatser. Børnehandicapområdet arbejder både forebyggende og indgribende i forhold til handicap og sociale problemstillinger.

For begge myndighedsområder gælder at borgere har mulighed for at søge om forskellige ydelser og tilbud inden for gældende lovgivning. Ydelserne spænder bredt lige fra familiebehandling til voksenspecialundervisning. Ansøgningen behandles i samarbejde med borgeren. Relevant materiale og dokumentation indgår i sagsbehandlingen af borgerens ansøgning.

Af ydelser og tilbud som borgeren har mulighed for at søge om hjælp til kan nævnes:

Botilbud, plejefamilie, støtte i eget hjem, befordringsgodtgørelse, vareudbringning, handicapkørsel, ledsagelse, tabt arbejdsfortjeneste med mere.

Såfremt en borger med handicap har brug for hjælp for at kunne få hverdagen til at fungere, så vil det være afgørende for, at en ansøgning kan imødekommes, at handicappet har medført en varig og betydelig nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne.

Gældende for begge områder er, at der kan ydes refusion eller kan ske betaling i forbindelse med borgere, der flytter mellem kommuner. Dette er reguleret via gældende lovgivning.

Det børnesociale område

- Familierådgivningen iværksætter støtte og tilbud til børn, unge og forældre i socialt udsatte positioner
- Supervisionskonsulenter og matchning af plejefamilie og børn og unge
- Forebyggende foranstaltninger i Familiehuset
- Eksterne tilbud herunder døgnanbringelse til børn og unge

Familierådgivningen varetager servicelovens myndighedsopgaver i forhold til børn og unge i socialt udsatte positioner samt deres forældre. Afdelingen rådgiver, vejleder, behandler, modtager underretninger, foretager børnefaglige undersøgelser og visiterer til støtte i hjemmet og anbringelse udenfor hjemmet. Børn- og Ungeudvalget træffer beslutning i sager, hvor børnenes udvikling er alvorlig truet, og hvor forældrene ikke ønsker at samarbejde med Familierådgivningen.

Familiehuset er kommunens interne leverandør af foranstaltninger i form af kontaktpersoner, familiekonsulenter, familiebehandlere og børnerådgivning. Yderligere tilbyder Familiehuset MMN (Mestring med eget netværk), der er en intensiv indsats for hele familien. Familiehuset tilbyder også misbrugsbehandling af unge under 18 år.

Aflastning og døgnanbringelse foregår i netværksfamilier, plejefamilier og eksterne opholdssteder og døgninstitutioner. Området har iværksat en implementeringsplan omkring øget brug af netværksinddragende metoder. Arbejdet med implementeringsplanen foregår i budgetperioden.

Børnehandicapområdet

Området varetager visitationen og myndighedsopgaver i forhold til børn og unge med nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne. Børnehandicapområdet arbejder både forebyggende og indgribende i forhold til handicap og sociale problemstillinger.

Området håndterer udbetaling af merudgifter og tabt arbejdsfortjeneste efter gældende lovgivning.

Gældende for begge områder er, at der kan ydes refusion eller kan ske betaling i forbindelse med borgere, der flytter mellem kommuner. Dette er reguleret via gældende lovgivning.

Kvindekrisecenter

Haderslev Kvindekrisecenter er ikke en kommunal institution, men jævnfør Servicelovens §109 skal kommunalbestyrelsen tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinderne kan være ledsaget af børn, og de modtager under opholdet omsorg og støtte. Haderslev Kommune har til opgave at sørge for psykologsamtaler til de børn og kvinder, der midlertidigt har bopæl på krisecenteret. Haderslev Kommune har også en koordinerende funktion i forhold til bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, daginstitutioner, sundhedsvæsen m.m. Haderslev Kommune servicere egne borgere, der får midlertidigt ophold på ethvert krisecenter i Danmark. Haderslev Kommune sørger for betaling for de ophold, kommunens borgere har på krisecentrene. Der udregnes en egenbetaling for opholdet.

Handicap og socialpsykiatri

Haderslev Kommune driver 19 bosteder med 216 boliger til mennesker med fysisk og / eller psykisk funktionsnedsættelse, samt 4 forsorgslignende pladser for borgere, der har betydelig nedsat fysisk og/eller kognitiv funktionsnedsættelse, et misbrug, er socialt udsat, har hjerneskade eller har særlige udfordringer, og hvor borgeren i hverdagen har behov for omsorg, støtte og vejledning, pleje eller lignende.

Udover disse tilbud er der også mulighed for at modtage nedenstående ydelser under henholdsvis

- Handicap
- Socialpsykiatri
- Myndighed

Handicap

Borgere kan søge om tilskud til dækning af udgifter ved ansættelse af hjælpere til pleje, overvågning og ledsagelse til personer med betydeligt og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne (BPA-ordninger).

Borgere kan søge om ledsagerordninger, hvor de får mulighed for at deltage i aktiviteter uden for sit eget hjem. Borgere kan søge om tilskud til merudgifter til den daglige livsførelse til personer mellem 18 og 65 år.

Haderslev Kommune driver derudover 9 beskyttede værksteder og aktivitets- og samværstilbud med i alt 175 pladser, og på stederne tilbydes beskyttet beskæftigelse, aktiviteter og fællesskab. Brugere er borgere med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. Formålet med tilbuddene er opretholdelse eller forbedring af borgerens personlige færdigheder eller livsvilkår.

Socialpsykiatri

Borgere, som har et forbrug af alkohol og stoffer i en sådan grad, at borgeren og dennes omgivelser bliver påvirket væsentligt i negativ retning, har mulighed for at få hjælp hos Rusmiddelcentret, som yder hjælp og støtte til borgere. Der er behandlingsgaranti for både alkohol og stoffer på 14 dage.

Borgere i eget hjem har også mulighed for at modtage socialpædagogisk støtte (bostøtte Øst og Vest). Endvidere er der tryksskabende indsatser, hvor formålet er, at borgere med en psykisk lidelse i en akut situation kan få hjælp, og dermed kan opretholde et trygt liv i egen bolig, fastholde sociale relationer og andre centrale aspekter af hverdagen, herunder arbejde og uddannelse.

Af aktivitets- og samværstilbud har Haderslev Kommune 5 tilbud geografisk spredt i kommunen, som alle er åbne og uvisiterede tilbud og henvender sig til borgere, som er socialt udsatte.

I Vejviseren kan borgere henvende sig og få råd og vejledning, deltage i gruppeforløb eller få individuelle samtaler. Vejviseren arbejder med at forebygge, at borgeren får det værre og dermed behov for mere indgribende tilbud.

Anlæg

Anlægsområder for Social- og Handicapudvalget (SHU):

Anlægsprojekter	2024	2025	2026	2027
Pulje til omstrukturering på Social- og Handicapudvalget	3,000	6,500	-	-
Social- og Handicapudvalget, I alt	3,000	6,500	-	-

For en udspecificering af de enkelte anlæg henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2024

Det er Social- og Handicapudvalgets ambition at investere i et trygt, sundt, selvstændigt og værdifuldt liv, der styrker børn, unge og voksnes muligheder for i videst muligt omfang at blive selvforsørgende og selvhjulpne. Det giver livskvalitet for den enkelte. Samarbejde med borgernes netværk, frivillige og andre aktører udenfor det kommunale er en vigtig del af indsatserne. Som et led i at arbejde hen imod Vækst og Velfærdsstrategien har udvalget opstillet følgende mål:

- Flere unge har fritidsjob eller arbejder som frivillig
- Fokus på inddragelse og sociale løsninger via netværket
- Flere mennesker med handicap i job og uddannelse
- Flere vælger en social eller pædagogfaglig uddannelse
- Borgere skal tilbydes rette tilbud med den rette kvalitet og til rette pris i eller udenfor Haderslev Kommune

4.2. Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget

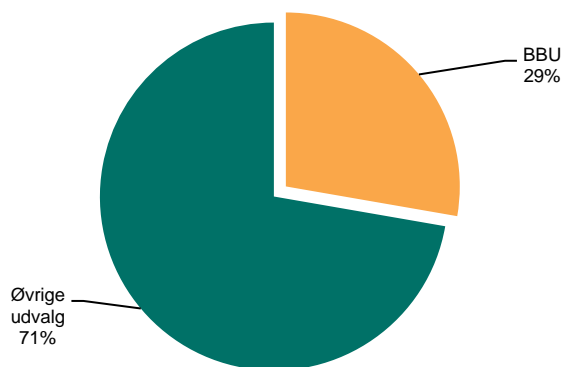
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget (BBU)

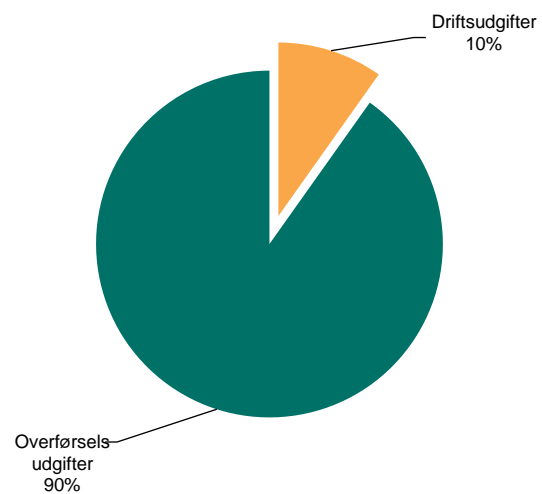
- Beskæftigelsesindsatsen
- Enkeltvedtægter og forsørgelsesudgifter
- Integrationsindsatsen
- Danskuddannelse til voksne udlændinge
- Borgerserviceopgaver

Budgetandele

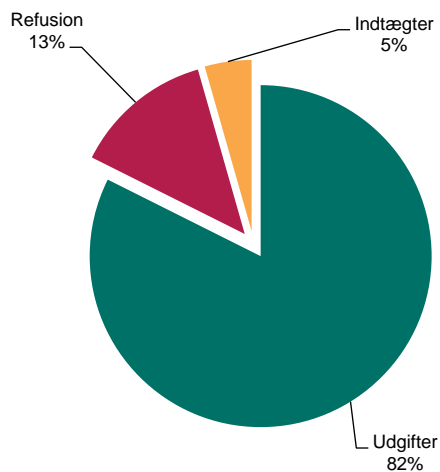
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Der er ingen anlæg på udvalgets område.

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Servicerammen	116,073	116,100	115,535	115,535
Overførselsudgifter	1.097,700	1.097,700	1.097,700	1.097,700
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget, I alt	1.213,773	1.213,800	1.213,235	1.213,235

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Beskæftigelsesindsatsens formål er, at:

- understøtte ledige og sygemeldte borgere i at opnå og fastholde hel eller delvis selvforsørgelse
- sikre virksomhederne den arbejdskraft, de har brug for

Beskæftigelsesindsatsen i Haderslev Kommune tager udgangspunkt i den enkelte borger, og i at understøtte denne i at få en tilknytning til arbejdsmarkedet. Det kan være på fuldtid, deltid, med forskellige typer af støtteforanstaltninger eller med få timers job om ugen.

Borgeren mødes med respekt og forståelse af de forhold, der står i vejen for dennes tilknytning til arbejdsmarkedet. Borgeren skal opleve at blive inddraget, set og hørt. Samtidig er det vigtigt, at borgeren forstår regler og rammer for indsatsen, hvorfor borgeren skal informeres om de krav og forventninger, der stilles.

Beskæftigelsesindsatsen i Haderslev Kommune bygger i vid udstrækning på en virksomhedsrettet tilgang med fokus på rekruttering, fastholdelse og opkvalificering. Indsatsen spiller en vigtig rolle i kommunalbestyrelsens vækst dagsorden om øget bosætning, flere uddannelses- og arbejdspladser, hvor Jobcentret har en central opgave og rolle i at medvirke til at sikre den efterspurgte arbejdskraft. Samarbejdet med virksomhederne er en vigtig forudsætning for at skabe et arbejdsmarked med plads til flere.

Formålet med at give hjælp til enkeltydelser og forsørgelse er, at:

- sætte borgeren i stand til at klare sig selv
- skabe et økonomisk sikkerhedsnet for enhver, der ikke på anden måde kan skaffe det nødvendige til sig selv eller sin familie

Borgere kan søge om enkeltydelser til f.eks. tandbehandling, briller, medicin eller boligindsud. Sagsbehandlingen og udbetalingen af forsørgelsesydelse tager udgangspunkt i en fælles modtagelse og visitation af borgeren i samarbejde mellem Ydelsesteamet og Jobcentret eller andre relevante forvaltningsområder.

Integrationsindsatsen skal sikre, at nyankomne udlændinge har mulighed for at udnytte deres evner og ressourcer, så de kan blive selvforsørgende og være aktivt deltagende i og bidrage til det danske samfund på lige fod med øvrige borgere.

Indsatsen retter sig mod flygtninge, familiesammenførte udlændinge og indvandrere. Indsatsen omfatter boligplacering af flygtninge, selvforsørgelses- og hjemrejse- eller introduktionsprogram, integrationskontrakt, dansk uddannelse og sidst men ikke mindst den beskæftigelsesrettede indsats.

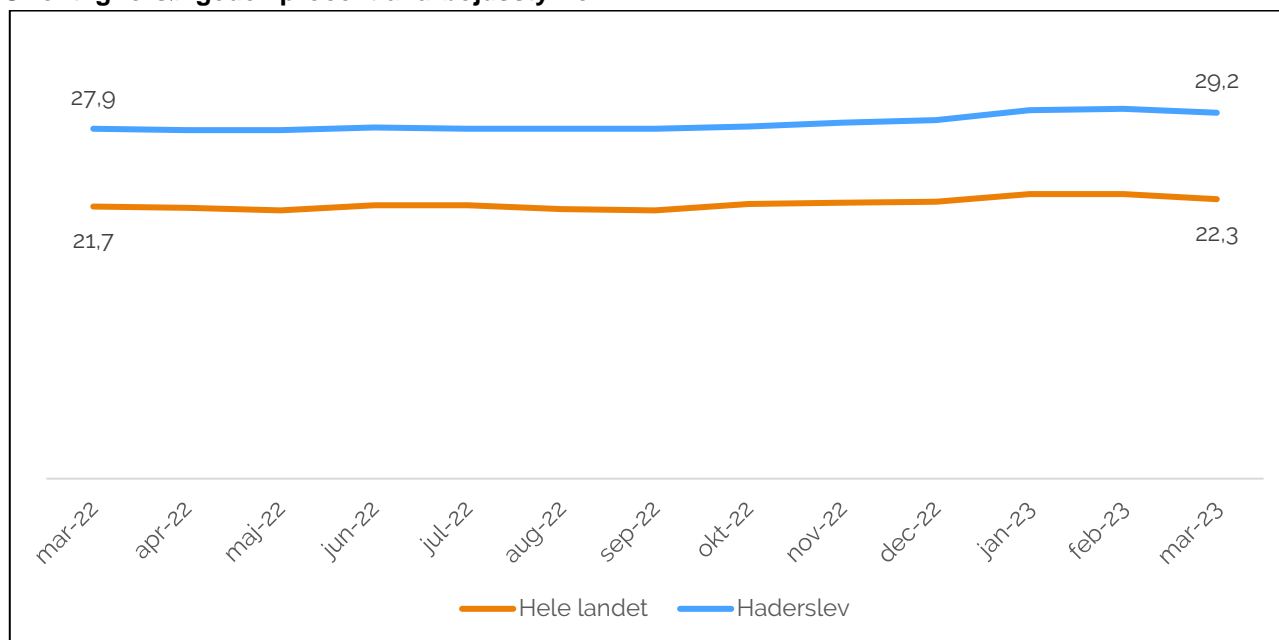
Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at tilbyde danskundervisning til nyankomne, voksne udlændinge. Målgruppen er både flygtninge, familiesammenførte og indvandrere, herunder arbejdstagere og studerende fra både EU-lande og tredjelande. Haderslev Sprogcenter løfter denne opgave i Haderslev Kommune.

Borgerservice er central i mange borgeres møde med kommunen og spiller en stor rolle i at tage godt imod borgeren, både i det personlige møde, hvor borgerguiderne tager imod og i telefonomstillingen, som stiller opkaldet videre til den relevante forvaltning. Borgerservice varetager opgaven med at rådgive og vejlede borgere telefonisk eller personligt, f.eks. i forhold til at anvende de mange digitale løsninger herunder MitID, der er udviklet gennem de senere år.

Derudover varetages sagsbehandlingen omkring f.eks. personlige tillæg og helbredstillæg til pensionister, pas, kørekort, folkeregister, beboerindsudslån, vielser, sygesikring og begravelseshjælp.

I grafen ses udviklingen i procentdelen af offentlig forsørgede af arbejdsstyrken i Haderslev Kommune sammenlignet med hele landet.

Offentlig forsørgede i procent af arbejdsstyrken

Lovgivning

Udvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens opgaver efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om aktiv socialpolitik, dog ikke kapitel 10 og 10 a, lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, forskellige integrationsfremmende projekter, de beskæftigelsesrettede opgaver efter integrationsloven og ydelser knyttet hertil, dog ikke §§ 35-39, lov om individuel boligstøtte og særlige kontante ydelser efter lov om social service.

Mål og ambitioner for 2024

Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget arbejder ud fra visionen "Flest mulig i selvforsørgelse".

I beskæftigelsesplan 2022-23 er der formuleret 6 politiske fokusområder, som skal bidrage til at realisere målsætningen og ambitionerne om +250 flere i uddannelse, +500 indbyggere og +1.000 arbejdspladser i 2030:

- Virksomhedssamarbejde
- Unge og uddannelse
- Opkvalificering og uddannelse
- Fastholdelse af sygemeldte på arbejdsmarkedet
- Integration og beskæftigelse
- Tværgående samarbejde

4.3. Børne- og Familieudvalget

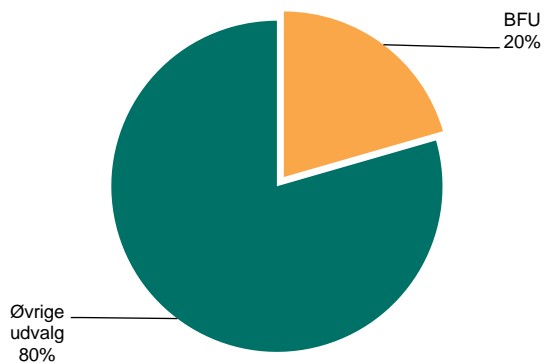
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Børne- og Familieudvalget (BFU)

- Kommunal sundhedspleje 0-17 år
- Dagtilbud 0-6 år og særlige dagtilbud
- Puljeordninger til privat pasning
- Folkeskoler 0. – 10. årgang og skolefritidsordninger
- Ungdomsskole, ungdomsklubber og GOTI
- Det rådgivende team
- Hotspot

Budgetandele

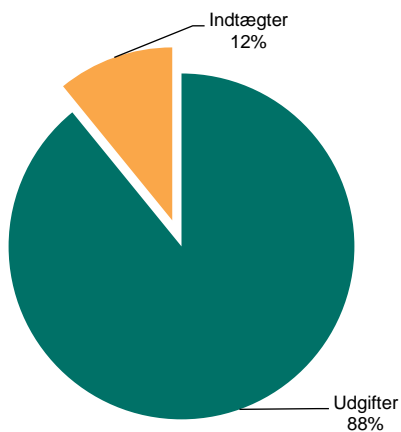
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

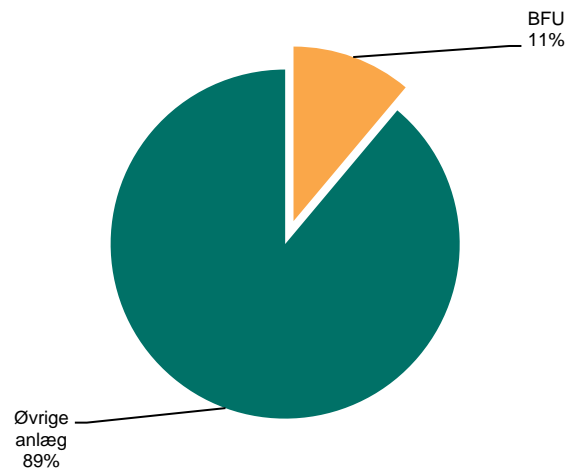
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Folkeskoler	325,753	325,078	325,078	325,078
Fællesudgifter skolevæsen	225,289	221,059	221,004	221,013
Ungdomsskolen	6,612	6,612	6,612	6,612
Sundhedsplejen	10,692	10,692	10,692	10,692
Fællesudgifter dagtilbud	35,213	35,001	35,001	35,039
Dagpleje	48,837	48,837	48,837	48,837
Daginstitutioner	158,171	158,171	158,171	158,171
Tilskud til puljeordninger	20,090	20,090	20,090	20,090
Det rådgivende team	25,608	25,608	25,607	25,607
Hotspot	0,790	0,790	0,790	0,790
Administration	8,288	8,288	8,288	8,288
Børne- og Familieudvalget, I alt	865,344	860,227	860,171	860,219

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Børne- og Familieudvalget varetager opgaver i forhold til børn og unge og deres familier, primært serviceydelser og indsatser rettet mod de 0 – 18-årige.

Sundhed og forebyggelse

- Sundhedsplejen, som tilbyder individuel vejledning, undervisning, undersøgelser og forebyggende indsatser til gravide og børn og unge op til 18 år

Sundhedsplejen tilbyder bl.a. vejledning og individuel støtte til gravide, spæd- og småbørnsforældre, funktionsundersøgelser af børn i den undervisningspligtige alder, generel forebyggelse og sundhedsfremme. Indgår i tværsektorielt samarbejde med almen praksis, jordemodercenter og fødegang, socialforvaltning m.fl. Udbyder kursus til førstegangsførelse.

Dagtilbud

- Pasning af ca. 450 børn i dagplejen
- Børnehaver, 0-6 års institutioner og specialgrupper i alt ca. 1.845 børn
- Tilskud til private puljeordninger, privatinstitutioner, private børnepassere og pasning af egne børn i alt ca. 383 børn

Daginstitutionerne er enten kommunale eller selvejende. Der er 5 selvejende daginstitutioner samt 10 kommunale daginstitutioner fordelt på 29 matrikler/afdelinger. Der er etableret tre ressourceinstitutioner – en i hvert distrikt – hver med en specialgruppe for børn med særlige behov i direkte tilknytning til ressourceinstitutionens øvrige børnegrupper.

Folkeskoler og skolefritidsordninger

- 11 almene folkeskoler, hvoraf fire har Ungeunivers. Skolerne er beliggende på 16 matrikler. Der er 4.375 elever fra 0-9. klasse, hvoraf ca. 220 elever går i specialklasse, og ca. 115 er enkeltintegrerede
- Skolefritidsordninger på skoler med indskolingsklasser
- Specialskole for 0.-10. klassetrin med ca. 210 elever
- 10. klasse skole med ca. 150 elever

De almene folkeskoler er opdelt i børne- og junioruniverser for 0.-6. klassetrin og ungeuniverser for 7.-9. klassetrin. Fem skoler har specialklasser, og alle 11 skoler har enkeltintegrerede elever.

Kommunen indbetaler tilskud til staten for elever på de fem friskoler og private grundskoler i kommunen.

Ungdomsskole og klubber m.v.

- Haderslev Ungdomsskole anvendes af unge primært i alderen 14-18 år. Ungdomsskolen står for fritidsundervisning, heltidsundervisning, ungdomsklubber og en klub for unge med særlige behov, Naturskole samt varetager "den lille håndværker", som er undervisningsforløb for alle kommunens 5. og 6. klasser

Ungdomsskolen skal give unge mulighed for at udvide deres kundskaber, dygtiggøre dem til samfundslivet og bidrage til en indholdsrig tilværelse. Mange af de 13 ungdomsklubber er placeret i små lokalsamfund.

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, vejledning og øvrig konsulentbistand

- Pædagogisk Center er en servicefunktion primært for skoler og dagtilbud med tilbud om matematik-, læse-, skole- og IT-konsulenter, informations- og udlånssamling og kurser. Legeteket udlåner pædagogiske materialer til børn, der har brug for ekstra stimulering
- Det rådgivende team består af et tværfagligt team i hvert distrikt og et specialrådgivningsteam. Teamet yder rådgivning og vejledning, sparring, konsulentstøtte til dagtilbud og skoler, og rådgivning og forebyggende indsatser til børn, unge og forældre. Psykologer varetager de pædagogisk-psykologiske opgaver, og teamet består herudover af sundhedsplejersker, fysioterapeuter, ergoterapeut, familiekonsulenter og socialrådgivere
- Praksisvejlederne er placeret decentralt i 3 kommunale ressourceinstitutioner og yder støtte til børn med særlige behov i distriktets dagtilbud
- Tale-høre-sprog team yder støtte til alle børn med tale-, høre- og sprogvanskeligheder

Hotspot

- Hotspotchefen fungerer som vidensbank og konsulent, der opkvalificerer den strategiske og proaktive kriminalpræventive indsats, fx ved at udarbejde aktuelle politikker, strategier og handleplaner. Igennem en koordineret viden vedrørende kommunens tværfaglige indsatsområder og netværk, sikrer hotspotchefen, at unge med bekymrende adfærd får den nødvendige støtte på det korrekte niveau

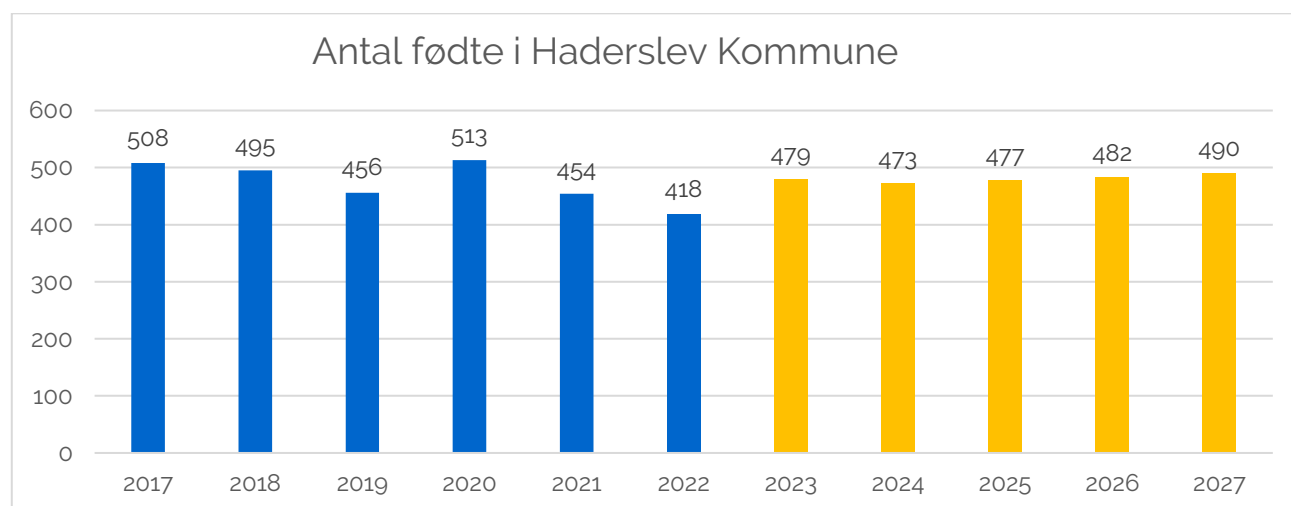
Administration

- Administrative opgaver og pædagogiske konsulentfunktioner i forhold til hele fagområdet er placeret i Pædagogik og Læring

Udvalgte udvalgsaktiviteter

Børne- og Familieudvalget skal løbende tilpasse sine aktiviteter efter antal af fødsler og børn i forskellige aldersgrupper. Flest mulige børn søges inkluderet i de almene tilbud, så de kan indgå i forpligtende fællesskaber i lokalområdet sammen med deres jævnaldrende. Læring er et gennemgående tema i alle sammenhænge, da det er en forudsætning for, at børnene kan få en aktiv og selvstændig voksen tilværelse.

Efter nedadgående fødselstal i flere år og en forventelig stigning i 2023, viser den forventede udvikling et nogenlunde stabilt antal fødsler frem mod 2027.

Kilde: Danmarks Statistik

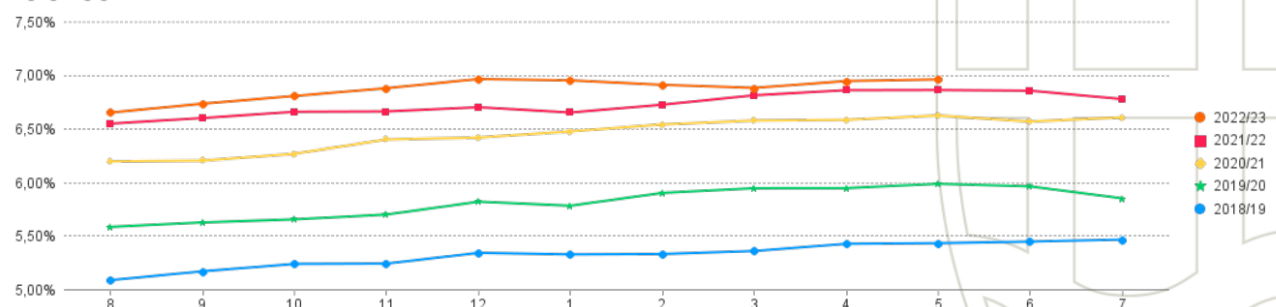
Segregering til og med maj 2023

450 gennemsnitligt antal segregerede elever i indværende skoleår

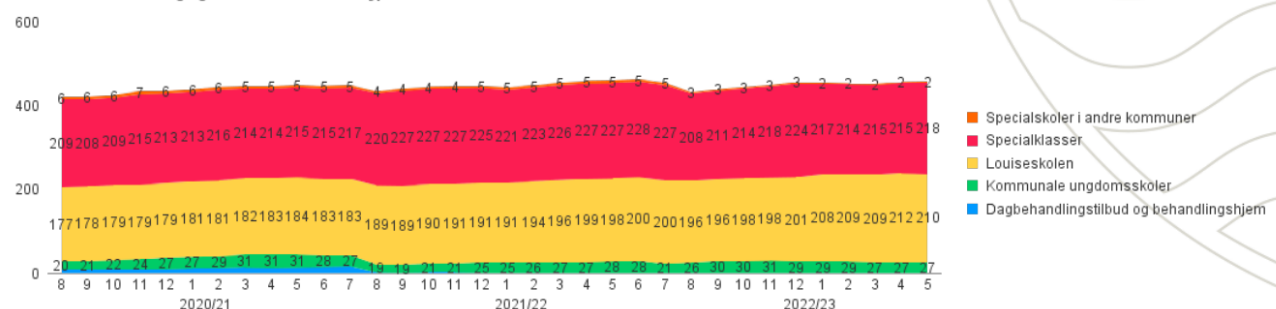
-2 segregerede i forhold til samme måned sidste år

6,87% gennemsnitlig segregeringsgrad i indværende skoleår

Segregeringsgrad for Haderslev Kommunes elever

Haderslev Kommunes segregerede elever efter skoletype

Børn med særlige behov

Udvalget fortsætter arbejdet med at udvikle og forbedre læringsmiljøerne med henblik på at ekskludere færre elever med særlige behov i den almene folkeskole.

Flere drenge end piger modtager specialundervisning, og pigerne starter med specialundervisning senere i skoleforløbet end drengene.

Styringsredskaber og lovgivning

Udvalget forvalter kommunens opgaver efter sundhedsloven kapitel 36 forebyggende sundhedsydelse til børn og unge, dagtilbudsloven, folkeskoleloven, ungdomsskoleloven.

Anlæg

Anlægsområder for Børne- og Familieudvalget (BFU):

Anlægsprojekter	2024	2025	2026	2027
Ny daginstitution på Thrigesvej	15,000	-	-	-
Børnecenter Nustrup	3,600	8,875	-	-
Børnecenter Over Jerstal	3,900	-	-	-
Børne- og Familieudvalget, I alt	22,500	8,875	-	-

For en udspecificering af de enkelte anlæg henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2024

Haderslev Kommunes børn og unge er afgørende for kommunens vækst og velfærd. Derfor er Børn og Unge-målsætningen afgørende for budgetpartierne. Kommunens folkeskole og dagtilbud skal være det naturlige førstvalg for Haderslevs børn og unge.

Det er vores klare mål at have en attraktiv og stærk folkeskole, som øger tilslutningen til folkeskolen, mindsker segregeringen og højner det faglige niveau i Haderslev Kommunes skoler. Almenområdet skal styrkes, så alle børn oplever at være en del af stærke børnefællesskaber i dagtilbud og skoler. Der skal tillige være fokus på at styrke børn og unges fritidsinteresser. De mindste af kommunens borgere skal have en tryk og god hverdag.

Strategierne for udviklingen inden for folkeskoler, dagtilbud og sociale indsatser udgør sammen med udviklingsplaner for udvalgets mindre områder en sammenhængende børn- og ungepolitik.

Udvalget vil fortsat arbejde for økonomisk-, faglig- og social bæredygtighed samt med styrkelse af almenområdet.

Derudover fortsætter arbejdet med de strategiske beslutninger for kvalitetsudvikling, inkluderende læringsmiljøer samt evaluering af effekt og kvalitet. Fx via distriktsrådene og praksisvejledere.

Ligeledes arbejder området med sammenhængende overgange for barnet. Arbejdet tager afsæt i udviklingen af forældresamarbejde, relationel kapacitet, stærke fællesskaber og sammenhængende læringsspor.

4.4. Kultur- og Fritidsudvalget

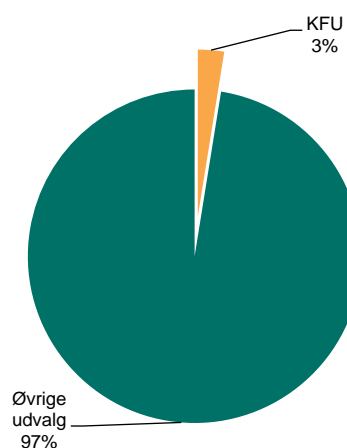
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Kultur- og Fritidsudvalget (KFU)

- Talent
- Idræt
- Kultur
- Fritid
- Administration
- Institutioner

Budgetandel

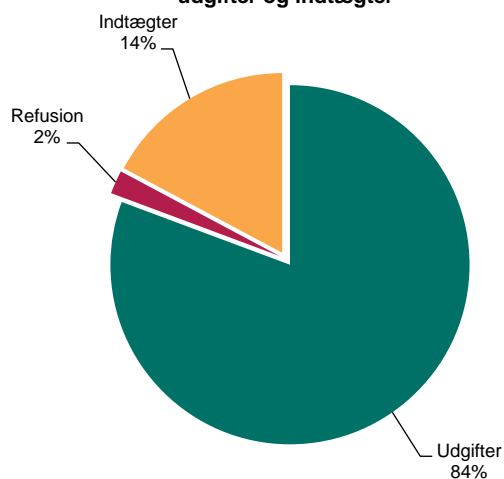
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

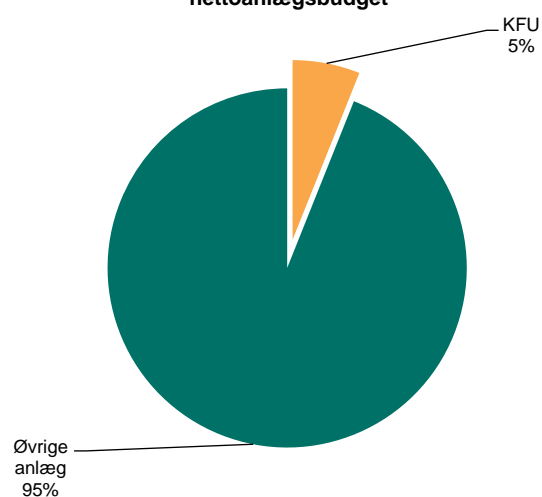
Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Talent	2,810	2,810	2,810	2,810
Idræt	29,743	29,764	29,764	29,764
Kultur	21,529	20,636	20,636	20,636
Fritid	1,654	1,635	1,635	1,635
Administration	5,957	5,957	5,957	5,957
Institutioner	47,111	47,111	47,111	47,111
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt	108,804	107,913	107,913	107,913

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Kultur- og Fritidsudvalget er ansvarlig for Haderslev Kommunes kultur- og fritidsaktiviteter og samarbejdet med staten, regionen, andre kommuner herunder kulturaftalen i Trekantområdet Danmark, kulturaftale Sønderjylland/Schleswig samt kultursamarbejdet mellem de 4 sønderjyske kommuner. Derudover varetages samarbejdet internt med de kommunale institutioner og eksternt med selvejende institutioner, foreningslivet, interesseorganisationer og aktive enkeltpersoner.

Udgifterne på området fordeles til:

- Decentrale kommunale enheder: Kulturhuset Bispen, Haderslev Musikskole, Historie Haderslev, TalentCenter Haderslev og Haderslev Idrætscenter.
- Kommunale idrætsfaciliteter som klubhuse, haller og udeanlæg.
- Selvejende idrætsinstitutioner som f.eks. StreetDome, Gram Fritidscenter, Fonden for Vojens Idræts- og Sportshaller, selvejende og selvstyre haller.
- Tilskud til folkeoplysende aktiviteter: Lokaletilskud, aktivitetstilskud, kursustilskud, aftenskoletilskud og udvalgets egen udviklingspulje til initiativer og prioriteringer.
- Tilskud på kulturområdet til blandet andet Teatret Møllen, Forsøgsscenen, Kulturhuset Harmonien, Vojens Kultur- og Musikhus, Kultursamvirket, Idrætssamvirket, Fritidssamvirket, Samvirket for Arkiv- og Museumsområdet, Trekantområdets Festuge, Dansk- Tysk Kulturaftale, Tørning Mølle, det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg med flere.
- Anlægs- og facilitetspuljer samt diverse ansøgningspuljer til konkrete aktiviteter.
- Eliteidrætten i forhold til Team Danmark samarbejdet.

Der er op mod 50 kommunale faciliteter, som driftes inden for området, og godt 80 selvejende eller forenings-ejede faciliteter, som modtager driftstilskud.

Herudover varetages opgaver og projekter, så som udvikling og drift af faciliteter og tilknyttede arealer, grejbank, udvikling af kultur- og fritidsaktiviteter, som fx arbejdet med svømmefaciliteter i Haderslev by og tilbygning af et ekstra bassin i Vojens i samarbejde med Fonden for Vojens Idræts- og Sportshaller, udarbejdelse af en Eventstrategi og meget mere.

I Kultur og Fritid samt de decentrale institutioner, udbetales der løn til ca. 150 medarbejdere, omfattende fastansatte, vikarer/timelønnede samt fleksjobber. Lønbudgettet udgør ca. 45% af det samlede budget.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

Opgavevaretagelsen på kultur- og fritidsområdet foregår inden for rammerne af de politiske visioner, kultur- og fritidspolitikken "Fællesskaber for alle" og lovgivningen. I styrelsesvedtægten er følgende opgaver angivet:

Kultur- og fritidsområdet, herunder breddeidrætten, eliteidrætten og talentcenter, folkeoplysningsområdet, herunder samvirkerne, udarbejdelse af en eventstrategi, kommunale kultur- og fritidsinstitutioner, herunder bibliotek, musikskole, arkiv og idrætsfaciliteter, samt samarbejde med eksterne kultur- og fritidsinstitutioner, idet samarbejde med kultur- og fritidscentre i landdistrikter dog hører under Land- og Byudviklingsudvalget.

Området løftes i samarbejde med en række aktører inden for kultur- og fritidslivet, og forvaltningen har bl.a. opgaver i relation til følgende udvalg og sammenslutninger:

- Fællesrådet for Kultur- og fritidsområdet
- Idrætssamvirket
- Kultursamvirket
- Fritidssamvirket
- Samvirket for Arkiv- og Museumsområdet
- Haderslev Talentråd – Sport
- Diverse bestyrelser og selvejende institutioner

Det samlede antal godkendte foreninger i Haderslev Kommune indenfor kultur-, fritids- og idrætsområdet er på i alt ca. 300 godkendte foreninger.

Det samlede antal medlemmer af foreningslivet på tværs af kultur, fritid og idræt i Haderslev Kommune er på i alt ca. 37.000 medlemmer.

Det vurderes at være ca. 3.500 frivillige i Haderslev Kommune på kultur-, fritids- og idrætsområdet, som omregnet vurderes til ca. 300 fuldtids-jobs.

Styringsredskaber og lovgivning

Folkeoplysningsloven, Biblioteksloven og Musikskoleloven bestemmer de lovbundne opgaver på kultur- og fritidsområdet. Herudover er Eliteidrætsloven, Arkivloven, Teaterloven, Museumsloven og Lov om kulturaftaler relevante lovgivninger for det arbejde, der sker på området. Endelig rummer kommunalfuldmagtsreglerne hjemmel til arbejdet inden for kultur og fritid.

Anlæg

Anlægsområder for Kultur- og Fritidsudvalget (KFU)

Anlægsprojekter	2024	2025	2026	2027
Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B	5,500	-	-	-
Vojens Idrætshaller – Udskiftning af tag	-	0,800	-	-
Svømmefaciliteter Vojens	0,500	8,000	7,000	-
Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev By	-	3,000	-	-
Svømmefaciliteter Haderslev by	-	0,500	9,500	-
Anlægs- og facilitetspulje	2,000	2,000	2,000	2,000
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt	8,000	14,300	18,500	2,000

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2024

Kultur- og Fritidsudvalget ønsker at sætte en retning, der binder kommunen sammen. Kultur- og fritidslivet er en meget vigtig aktør i kommunens vækst- og velfærdsudvikling. Der skal sættes en retning, der favner mangfoldigheden og alligevel sætter en fælles ramme for de tre vækstsmål om 250 flere i uddannelse, 500 flere indbyggere samt 1000 flere arbejdspladser – alle mål i 2030.

Kultur- og Fritidsudvalget ønsker at arbejde strategisk med både indhold og rammer. I forhold til rammerne har Kultur- og Fritidsudvalget revideret kultur- og fritidspolitikken, som nu hedder "Fællesskaber for alle" og, hvor der samarbejdes med samvirkerne om handleplaner for politikens virkeliggørelsen. Herudover – og som en del af den nye styrelsesvedtægt, skal udvalget udarbejde en eventstrategi i denne kommunalbestyrelsesperiode.

På indholdssiden er det Kultur- og Fritidsudvalgets ambition blandt andet at arbejde med faciliteter og bygninger. Målet er, at disse fungerer optimalt, danner rammen for både eksisterende og nye fællesskaber, samt skaber sammenhænge og synergier både mellem det organiserede og selvorganiserede kultur- og fritidsliv og det lokalområde, de er en del af.

Kultur- og Fritidsudvalget er optaget af at de strategiske mål og ambitioner udmøntes gennem et tæt samarbejde med foreningslivet og frivilligheden. Særligt samarbejdet med de 4 samvirker indenfor udvalgets område

(Fritidssamvirket, Kultursamvirket, Idrætssamvirket, Samvirket for Arkiv- og museumsområdet) er vigtigt, da disse repræsenterer de mange forskellige foreninger indenfor kultur- og fritidsområdet i Haderslev Kommune. Men også dialogen med - og nærheden til kultur- og fritidsinstitutionerne vægtes højt af udvalget. Det er bl.a. gennem forenings- og institutionslivet, at udvalgets mål og ambitioner udmøntes.

4.5. Teknik- og Klimaudvalget

Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Teknik- og Klimaudvalget (TKU)

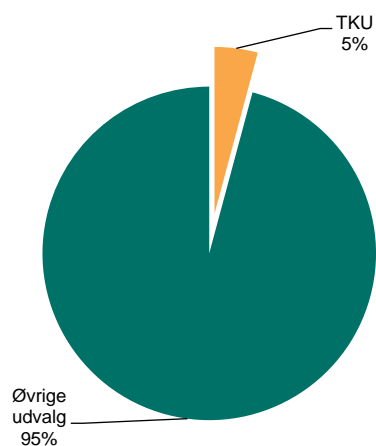
Teknik- og Klimaudvalget beskæftiger sig overordnet set med infrastrukturanlæg, kollektiv trafik, regulering af arealanvendelse, natur- og miljøbeskyttelse og den grønne omstilling.

På myndighedsområdet drejer det sig om opgaver under blandt andet Planloven, Byggeloven, Miljøbeskyttelsesloven, Naturbeskyttelsesloven og vejlovgivningen.

Dertil kommer en række driftsopgaver af primært vejområdet og drift af de kommunale havne og færger samt drift af vandløbsområdet

Budgetandele

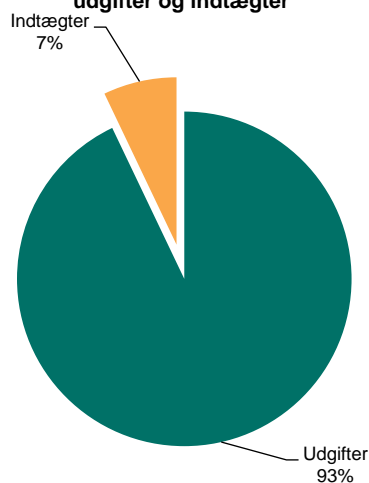
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

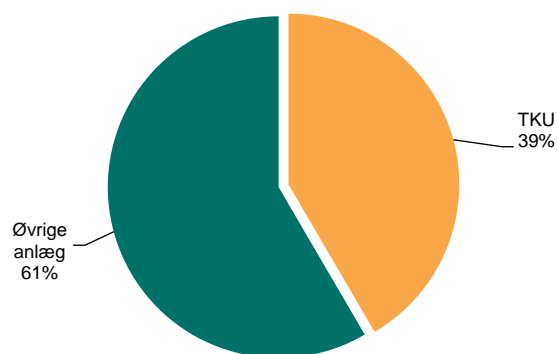
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Jorde og faste ejendomme	2,879	2,317	2,317	2,317
Fritidsområder	13,834	13,834	13,834	13,834
Natur- og miljøbeskyttelse	5,340	5,275	5,275	5,275
Trafikplanlægning og trafiksikkerhed	1,649	1,649	1,649	1,649
Vejvedligeholdelse m.v.	67,164	67,164	67,164	67,164
Busdrift og læskure	27,586	27,586	27,586	27,586
Færger	5,620	5,620	5,620	5,620
Havne	1,134	1,134	1,134	1,134
Fællesudgifter og administration	58,055	57,125	57,125	57,125
Vejafvandingsbidrag og vintervedligeholdelse	15,122	15,122	15,122	15,122
Teknik- og Klimaudvalget, I alt	198,382	196,826	196,825	196,825

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Arbejdet under Teknik- og Klimaudvalget er organiseret under Teknik og Klima i 3 hovedområder:

- Plan og Byg
- Klima og Miljø
- Drift og Anlæg

Plan og Byg arbejder med lokal- og kommuneplanlægning, varme- og energiplanlægning, byggesags-behandling, BBR, ejendomsskatteopkrævning, kort og geodata. Desuden servicerer området øvrige udvalg., Plan og Byg varetager opgaver med køb og salg af jord m.v. under Økonomiudvalget, servicerer landdistrikter og områdefornyelse under Land- og Byudviklingsudvalget samt bidrager til de strategiske udviklingsplaner under Vækst- og Udviklingsudvalget.

Klima og Miljø varetager sektorplanlægningen for udviklingen af affalds-, spildevands- og vandfor-syningsområdet, vedligeholdelse af vandløb, pleje af naturområder, vandløbsrestaurerings- og natur-genopretningsprojekter, myndighedsopgaver vedrørende virksomheder, husdyrbrug, natur, vandløb, hav og kystbeskyttelse samt rottebekæmpelse. Det koordinerende arbejde med at sikre fremdriften og koordineringen af klimaplanens tiltag varetages også i Klima og Miljø.

Drift og Anlæg omfatter færge- og havnedrift, vedligeholdelse og renovering af kommunens bygninger, trafikplanlægning, trafiksikkerhed, kollektiv trafik, herunder Vojens Lufthavn og busdrift samt alle trafikrelaterede myndighedsopgaver. Drift og Anlægsområdet varetager desuden drift og vedligeholdelse af kommunens sorte og grønne områder, herunder en række kommunale idrætsanlæg og enkelte drifts- og vedligeholdelsesopgaver af udenomsarealer for skoler og institutioner m.v.

På anlægssiden er området ansvarlig for alle byggemodnings- vej, cykelsti- og havneprojekter under Teknik- og Klimaudvalget. Drift og Anlæg deltager derudover i byggeprocessen, når kommunen har større byggeprojekter under øvrige udvalg, f.eks. når der bygges nye børnehaver eller plejehjem.

Styringsredskaber og lovgivning

Teknik- og Klimaudvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens opgaver efter bl.a. vejloven, naturbeskyttelsesloven, miljøbeskyttelsesloven, planloven og bygge-loven.

Som et led i arbejdet med konkret at skabe værdi for borgere og erhvervsliv arbejdes der løbende på at skabe en styringsmetode, der bl.a. måler på sagsbehandlingstider samt oplevelsen af afdelingernes tilgang til dialog, løsningsfokus m.v.

Anlæg

Anlægsområder for Teknik- og Klimaudvalget (TKU)

Anlægsprojekter	2024	2025	2026	2027
Østergade/Honnørkajen, klargøring af grund m.v.	1,200	-	-	-
Jomfrusti-projektet	30,381	32,000	32,250	-3,140
Oversvømmelsessikring af Fole	1,000	-	-	-
Naturprojekter og øget biodiversitet	0,500	0,500	-	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	2,000	2,000	2,000	-
Klimaplan 2023-2050	3,000	3,000	3,000	-
Flytning af driftsafdelingen	11,800	-	-	-
Broer og bygværker	2,700	3,800	2,700	-
Anlægsprojekt Gram	1,000	-	-	-
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	-	0,800	-	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	11,050	3,000	3,000	-
Pulje til realisering af trafiksikkerhedsplan	1,000	1,000	1,000	-
Tilgængelighedspulje	0,400	0,400	0,400	-
Teknik- og Klimaudvalget, I alt	65,931	46,500	44,350	-3,140

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2024

Haderslev Kommune er med til at skabe de rammer, som gør det muligt for vores virksomheder at vokse og udvikle sig. I den kommunale planlægning skaber Teknik og Klimaudvalget de forudsætninger, der skal til for at sikre vækst for erhvervslivet og velfærd for borgerne.

Teknik og Klimaudvalget prioriterer:

- At fokusere på vækstdagsordenen, når vi via planlægning såvel som nyanlæg skaber rammer for udviklingen i kommunen
- At have det rigtige udbud af attraktiv bolig- og erhvervsjord til salg
- At sikre en hurtig og kompetent erhvervsservice og myndighedsbehandling
- At fokusere på den grønne dagsorden og nedbringe CO²-udledningen ved at implementere Haderslev Kommunes klimaplan og sikre sammenhæng mellem tiltag på klimaområdet og vækstambitioner for 2030
- At sikre kritisk infrastruktur i kommunen
- At sikre stabil drift og vedligehold af kommunale arealer, særligt veje og grønne områder, til gavn for kommunens borgere og virksomheder såvel som besøgende

4.6. Ungeudvalget

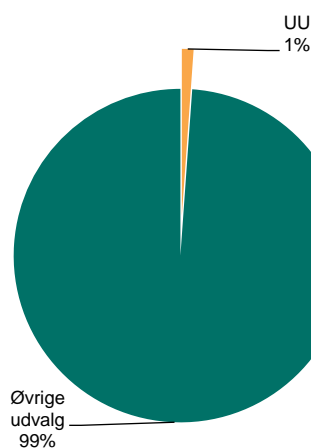
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Ungeudvalget (UU)

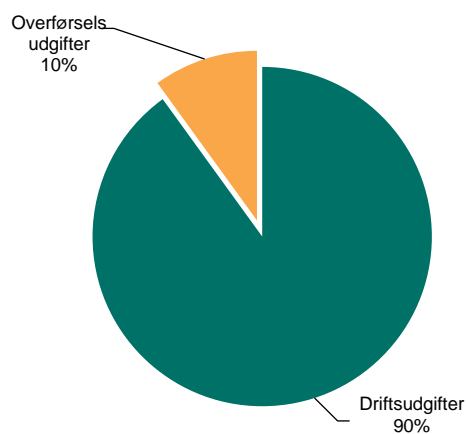
- Jobcenter Unge
- Uddannelses- og erhvervsvejledning af unge (UEV)
- Forberedende grunduddannelse (FGU)
- Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)
- Særlige indsatser

Budgetandele

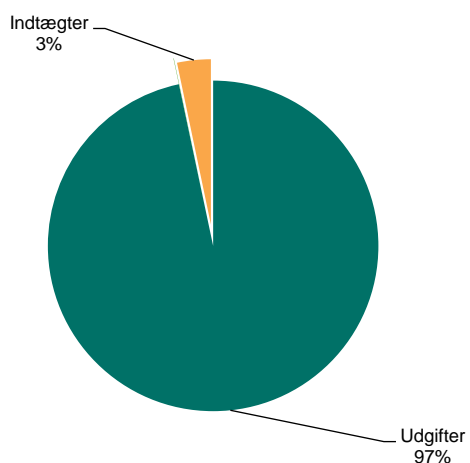
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Der er ingen anlæg på udvalgets område.

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Jobcenter Unge	10,020	10,020	10,020	10,020
Uddannelses- og erhvervsvejledning Unge (UEV)	6,853	6,853	6,853	6,853
Forberedende grunduddannelse (FGU)	14,960	14,960	14,960	14,960
Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)	17,173	17,173	17,173	17,173
Særlige indsatser	1,945	1,945	1,945	1,945
Ungeudvalget, I alt	50,951	50,951	50,951	50,951

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

I Ungeudvalget ligger ansvaret for en række opgaver, der har betydning for unge og deres uddannelses- og jobmuligheder i Haderslev Kommune.

Den kommunale ungeindsats

Den kommunale ungeindsats koordinerer de unges samlede forløb på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatsen. Unge under 25 år, der ikke er i gang med eller ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende ungdomsuddannelse, kan få vejledning om uddannelse og job hos den kommunale ungeindsats. Den kommunale ungeindsats foretager målgruppevurdering af unge, der ønsker at starte på Forberedende grunduddannelse (FGU) og ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Jobcentrets ungeteam

Jobcentrets ungeteam varetager den beskæftigelsesrettede indsats for unge 15 – 29-årige, der ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse, og som ikke er i uddannelse eller job. Indsatsen foregår indenfor rammerne af Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB).

Uddannelses- og erhvervsvejledning af unge (UU)

UU vejleder alle unge i 7. til 10. klasse, individuelt og kollektivt. Alle elever modtager kollektiv vejledning. Elever, der ønsker at starte på en uddannelse, som de ikke er vurderet parat til, skal have individuel vejledning. Vejledningen skal her være særlig målrettet mod, at eleven bliver parat til uddannelse. Vejledningen foregår indenfor rammerne af Lov om kommunal ungeindsats for unge under 25 år.

Forberedende grunduddannelse (FGU)

FGU henvender sig til unge under 25 år, der endnu ikke er parat til at gå i gang med eller at gennemføre en anden ungdomsuddannelse. Det kan være af faglige, personlige eller sociale årsager. Formålet med FGU er, at den unge forberedes på efterfølgende at kunne fortsætte på en erhvervsuddannelse, en gymnasial uddannelse eller at komme i job. FGU består af forskellige uddannelsesspor, som kan tilpasses den unges behov og interesser.

Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)

STU er en 3-årig uddannelse, der henvender sig til unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov. Uddannelsens formål er at udvikle den unges personlige, sociale og faglige kompetencer til så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse. STU er for de unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, selv ikke hvis der ydes specialpædagogisk støtte.

Uddannelsen foregår indenfor rammerne af Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Særlige indsatser

Boligsocial indsats

Haderslev Kommune, Haderslev Andels Boligforening (HAB) og Haderslev Boligselskab v/Domea samarbejder om boligsociale helhedsplaner for Varbergparken og Sydbyen – Hjemegn 6100. Afdelingschefen for Unge, uddannelse og service indgår i den boligsociale bestyrelse.

Samarbejde med ungdomsuddannelserne, herunder udvikling af et campusområde

Haderslev Kommune har i 2023 vedtaget en ny uddannelsespolitik, som sætter ramme og retning for at realisere ambitionen om +250 flere i uddannelse i 2030. Politikken skal understøtte, at Haderslev som uddannelsesby

har studiemiljøer og tilbud til unge, som gør det attraktivt at tage en uddannelse og senere i livet et job i Haderslev Kommune.

Fastholdelsesmentor

Fastholdelsesmentor indsatsen blev startet op som et projekt i 2017, og er fra 2022 implementeret i den daglige drift, jfr. beslutning i Beskæftigelses- og Integrationsudvalget.

Det er en særlig indsats til unge, der er i risiko for at falde ud af deres uddannelse, hvor målet er, at den unge fastholdes i uddannelse eller støttes i et omvalg.

Samarbejdsaftaler og projekter

Haderslev Kommune har indgået aftale med Headspace. Tilbuddet har fokus på børn og unge i alderen 12-25 år, der ikke er syge nok til psykiatrien, men heller ikke raske nok til et liv med uddannelse/job, sociale relationer mv. Headspace er primært drevet af frivillige, og målet er, at de unge føler sig set, hørt og mødt, og oplever bedre trivsel og mindre ensomhed.

Haderslev Kommune stiller lokaler til rådighed og har tilknyttet 2 medarbejdere fra ungeområdet og socialområdet til Headspace, i alt 15 timer ugentligt.

Mål og ambitioner for 2024

Målet er at indfri den uddannelsespolitiske målsætning om, at alle 25-årige skal have gennemført en uddannelse, være i uddannelse eller være i beskæftigelse.

Konkret betyder det, at:

- mindst 30% af de unge skal vælge en erhvervsuddannelse direkte fra grundskolen i 2025
- mindst 90% af de 25-årige skal have gennemført en ungdomsuddannelse i 2030.

Som led i Haderslev Kommunes indsats for at skabe vækst og velfærd er målet at indfri ambitionerne om, at:

- + 250 flere i uddannelse
- + 500 indbyggere og
- + 1.000 arbejdspladser.

4.7. Senior- og Sundhedsudvalget

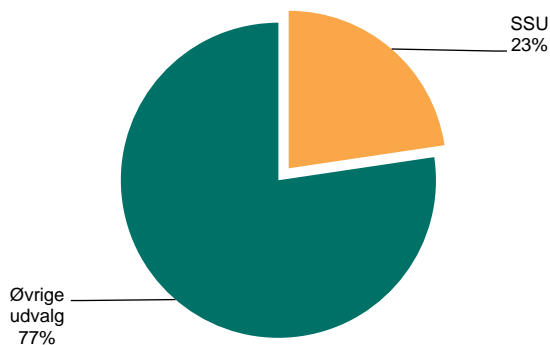
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Senior- og Sundhedsudvalget (SSU)

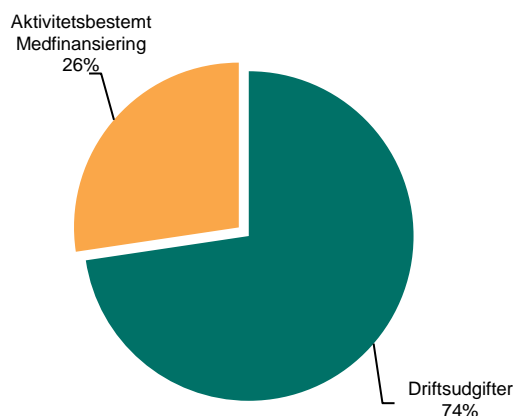
- Hjemmepleje, sygepleje og plejehjem
- Hjælpe midler
- Omsorgstandpleje, specialtandpleje og tandplejetilbud til børn og unge
- Genoptræning og vedligeholdelsestræning
- Forebyggende og sundhedsfremmende tilbud, herunder patientrettet forebyggelse
- Drift af kommunens sundhedscentre
- Samarbejde med Region Syddanmark og de øvrige syddanske kommuner i regi af sundhedsaftalen
- Betaling og opfølgning heraf til Region Syddanmark
- Støtte og facilitering af det frivillige sociale arbejde efter Servicelovens §§ 18 og 79

Budgetandele

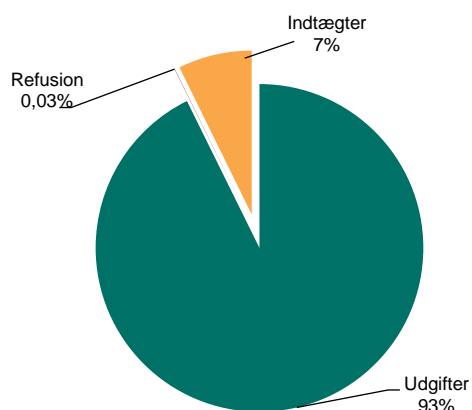
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

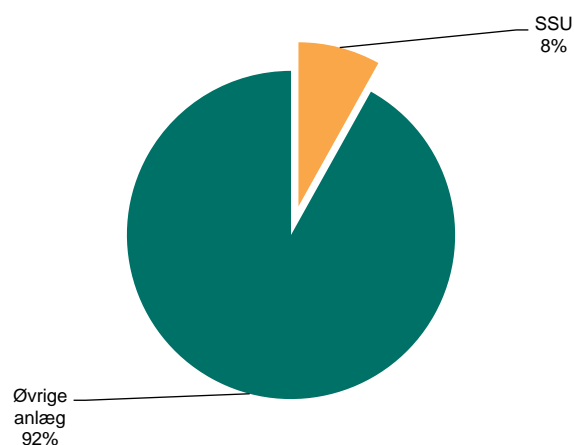
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Senior og Rehabilitering	588,477	588,042	586,986	586,974
Huslejeindtægter ældre- og plejeboliger	-11,515	-11,515	-11,515	-11,515
Vedvarende indsatser	261,927	262,05	262,05	262,05
Længerevarende indsatser	120,639	120,639	120,639	120,628
Myndighed, Senior og Rehabilitering	189,029	188,471	187,415	187,414
Korterevarende indsatser	28,397	28,397	28,397	28,397
Sundhed og Forebyggelse	398,310	399,525	398,982	398,982
Vederlagsfri fysioterapi	9,234	9,234	9,234	9,234
Tandplejen	29,758	30,948	31,471	31,471
Sundhedssamarbejde og Forebyggelse	51,596	51,622	50,556	50,556
Aktivitetsbestemt medfinansiering	260,244	260,244	260,244	260,244
Hjælpe midler	47,477	47,477	47,477	47,477
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt	986,787	987,567	985,968	985,956

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området**Senior og Rehabilitering**

Huslejeindtægter ældre- og plejeboliger

Omfatter:

- Beboernes huslejebetaling for ældre- og plejeboliger
- Drift- og vedligeholdelsesomkostninger for servicearealerne
- Tomgangsleje for tomme boliger
- Henlæggelser

Vedvarende indsatser

Afdelingen består af plejecenterområdet, dagcentrene og kommunens demens-team.

Borgerne på plejecentrene og dagcentrene er visiteret af kommunens visitatorer jf. de politiske besluttede kvalitetsstandarder.

Borgere på plejecentrene tilbydes genoptræning og rehabiliterende indsatser.

Borgere og pårørende støttes og aflastes desuden gennem tilbuddene i kommunens demens-team og kommunens 2 dagcentre samt de 4 aktivitetscentre.

Haderslev Kommune råder over 347 plejeboliger. Disse plejeboliger er beliggende på 6 kommunale plejecentre og 2 selvejende plejecentre.

I budgettet er det forudsat, at Plejecenter Engparken og Plejecenter Hiort Lorenzen er lukket ved udgangen af 2023. For sidstnævnte vil det afhænge af, at borgerne kan sikres plads på et andet plejecenter.

Højmarkens nye 16 pladser i 2024 er med i antallet af pladser.

Udover ovenstående 347 plejeboliger, så har Danske Diakonhjem Haderslev Fripnejehjem med 60 pladser i Haderslev by.

Længerevarende indsatser

Afdelingen yder hjælp til visiterede borgere i eget hjem i form af kommunens hjemme- og sygepleje samt gennem personlige hjælpere.

- **Hjemmepleje:** Borgere, der har behov for pleje i eget hjem, har mulighed for at vælge mellem private tilbud efter fritvalsordningen eller den kommunale hjemmepleje. Den kommunale hjemmepleje er opdelt i 6 hjemmeplejedistrikter, og distrikterne har totalt set ca. 1.370 visiterede borgere pr. uge. Hjemmeplejen har også et internt ressourcekorps, der afløser i de 6 hjemmeplejedistrikter ved sygdom og anden fravær.

- Sygepleje: Sygepleje ydes efter lægehenvielse til alle personer, der bor eller opholder sig midlertidigt i Haderslev Kommune. Sygeplejen er delt op i 3 distrikter og tilbyder både sygepleje på kommunens sygeplejeklinikker og i borgerens eget hjem.
- Personlige hjælpere: Personlige hjælpere ansættes efter §94 i Længerevarende indsats. Der er på nuværende tidspunkt ca. 32 personlige hjælpere.

Myndighed, Senior og Rehabilitering

Visitationen står bl.a. for visitation af praktisk hjælp og personlig pleje – inkl. privatleverandørerne og visitation af pleje- og ældreboliger.

Derudover har afdelingen budgettet til mad til de hjemmeboende visiterede borgere, der leveres af Elbo I/S, Det Danske Madhus og Kølemad Basfood.

Kvalitet, Udvikling og Uddannelse forestår uddannelse af social- og sundhedsassistenter og social- og sundhedshjælpere på henholdsvis plejecentre, plejedistrikter og i socialpsykiatrien. Eleverne er både unge- og voksenelever. Kvalitet, Udvikling og Uddannelse servicerer Senior- og Sundhedsudvalget, Social- og Handicapudvalget, de 3 råd og forvaltningen.

Korterevarende indsats

Borgere mødes af tværfaglige teams, og med udgangspunkt i borgerens ønsker og egne mål hjælpes disse til at opnå højere selvstændighed. Der arbejdes i afdelingen målrettet med identificering og implementering af relevante velfærdsteknologier.

Afdelingen består af den fremskudte rehabiliteringsenhed, E-distriktet og Døgnrehabilitering på Plejecenter Kong Frederik IX.

Sundhed og Forebyggelse

Vederlagsfri fysioterapi

Vederlagsfri fysioterapi og ridedfysioterapi ordineres af lægerne. Målgruppen er borgere med svært fysisk handicap eller varig funktionsnedsættelse som følge af progressiv sygdom, fx sklerose.

Vederlagsfri fysioterapi leveres af privatpraktiserende fysioterapeuter. På plejecentrene og på børneområdet er Træning og Rehabilitering primært leverandør af vederlagsfri fysioterapi, og man har primo 2023 startet en prøvehandling på 2 år i forhold til at tilbyde et kommunalt tilbud om vederlagsfri fysioterapi til en større målgruppe.

Tandplejen

I henhold til Sundhedsloven skal den kommunale tandpleje tilbyde:

- Et gratis forebyggende og behandlende tandplejetilbud til alle børn og unge op til 18 år. Med finansloven 2022 blev det besluttet også at gøre tandplejen gratis for unge mellem 18 og 22 år. Implementeringen er påbegyndt medio 2022, og der indføres én årgang om året. Ordningen forventes fuldt implementeret ved udgangen af 2025.
- Et forebyggende og behandlende omsorgstandplejetilbud til den del af befolkningen, hvis egenomsorg er så begrænset, som følge af fysisk eller psykisk svækkelse, at de ikke kan benytte det traditionelle tandplejetilbud. I Haderslev Kommune skal man være visiteret til varig daglig hjælp for at få tilbudt omsorgstandpleje.
- Et specialiseret tandplejetilbud til den gruppe af psykisk syge og psykisk udviklingshæmmede, der dels ikke kan benytte det traditionelle tandplejetilbud enten i privat praksis eller i børne- ungdomstandplejen og derudover har brug for et mere specialiseret behandlingstilbud end det, som omsorgstandplejen kan tilbyde.
- Et gratis tandplejetilbud til borgere med særlige sociale problemer i form af gadehjemløse samt borgere, der kan benytte herberger, varmestuer, væresteder på grund af hjemløshed, herunder borgere som ikke kan opholde sig i egen bolig, jf. Servicelovens §§ 104 og 110, og som ikke kan udnytte de almindelige tandplejetilbud.

Sundhedssamarbejde og Forebyggelse

Støtte og facilitering af det frivillige sociale arbejde sker efter servicelovens § 18 og støtte til aktiviteter til ældre efter § 79.

Desuden er det muligt for frivillige og andre at søge om støtte til aktiviteter under "Haderslev i bevægelse", som Senior- og Sundhedsudvalget finansierer og har råderet over.

En kommunal ansat frivillig-koordinator er bindeled mellem kommunen (og på tværs af afdelinger) og de frivillige.

Kommunen betaler for aktiviteterne på de kommunalt finansierede regionale sundhedsaktiviteter, som dækker udgifter til specialiseret ambulans genoptræning, hospiceophold og udgifter til færdigbehandlede patienter med både fysiske eller psykiske sygdomme.

Udvalget er ansvarligt for driften af Sundhedscenter Vojens, Sundhedscenter Haderslev samt sundhedstiltag i Gram.

Forebyggende og sundhedsfremmende tilbud, herunder patientrettet forebyggelse. Der samarbejdes omkring indsatser til borgere mellem 0-100 år. Dette omhandler tobaksforebyggelse og andre prioriterede indsatser, som blandt andet dækker mental sundhed, livsstilssygdomme som overvægtsbehandling, stress/ depression og at finde tilknytning til værdifulde og sundhedsfremmende fællesskaber.

Kurser efter Stanford konceptet - Lær at tackle kurser - hvor borgere underviser borgere og pårørende i bl.a. pårørendenetværk og håndtering af angst/ depression, kronisk sygdom og smerter vha. støtte og supervision fra Komiteen for Sundhedsoplysning.

Patientrettet forebyggelse er indsatser rettet mod borgere med kronisk sygdom eks. KOL, diabetes, hjertesygdom, kræft, depression, samt ryg sygdomme, som her får et kursus med henblik på at lære at leve med og håndtere deres kroniske sygdom også i et arbejdsmæssigt perspektiv. Nære samarbejdspartnere er her de praktiserende læger og regionale sygehuse.

Træning og Rehabilitering

Træning og Rehabilitering varetager genoptræningen af borgere fra 0-100 år efter sygehusindlæggelse. Borgeren får en genoptræningsplan ved udskrivelse, som er lavet på baggrund af en lægefaglig vurdering. Derudover varetages også genoptræning og vedligeholdende træning uden sygehusindlæggelse, som visiteres af kommunen på baggrund af henvendelse fra borger/pårørende/læge eller andre.

Aktivitetsbestemt medfinansiering

Sundhedsaftalen er trådt i kraft og udvalget forestår implementering af den nye sundhedsaftale sammen med de andre udvalg.

Den aktivitetsbestemte medfinansiering af sundhedsvæsenet er de udgifter Haderslev Kommune skal afholde til regionerne for borgere, der bruger sygehuse og almen praksis mm. Afregningen af medfinansieringen er i 2023 budgetteret i overensstemmelse med udmeldingen fra KL. Der afventes en afklaring fra regeringen omkring en mulig omlægning af afregningen i fremtiden.

Hjælpe midler

Borgere kan ansøge om hjælpe midler til f.eks. bleer, biler, kørestole, proteser og optiske synshjælpe midler.

Styringsredskaber og lovgivning

Området varetages i henhold til Serviceloven og Sundhedsloven.

Plejecentrene og hjemmeplejen er aktivitetsafregnet, mens hjemmesygeplejen og hjælpe midler er rammebudgetteret.

Anlæg

Anlægsområder for Senior- og Sundhedsudvalget (SSU)

Anlægsprojekter	2024	2025	2026	2027
Teknisk infrastruktur – ladestandere til elbiler	1,500	-	-	-
Opførelse af 16 ældreboliger på Højmarken i Gram	8,278	-	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram - udgifter	2,000	-	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram – indtægter	-0,600	-	-	-
Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger	1,600	-	-	-
Velfærdsteknologiske løsninger	1,000	1,000	1,000	-
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt	13,778	1,000	1,000	-

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner

- **Medborgerskab og netværksinddragelse**
  - Fællesskaber og inddragelse af frivillige og netværk, hvor kommunen ikke nødvendigvis er (hele) løsningen
  - Øget frihed og selvstændighed ved borgerne bl.a. via digitale løsninger
- **Vækst- og velfærdsstrategien**
  - Udvikling, rekruttering og fastholdelse af medarbejdere gennem fokus på trivsel, ledelse, rammer, fleksibilitet og mikrojobs
- **Sund økonomi**
  - En økonomi i balance

4.8. Økonomiudvalget

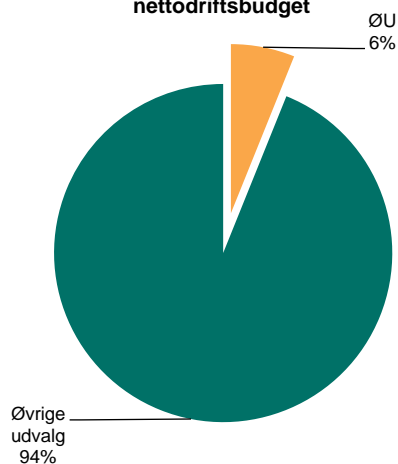
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Økonomiudvalget (ØU)

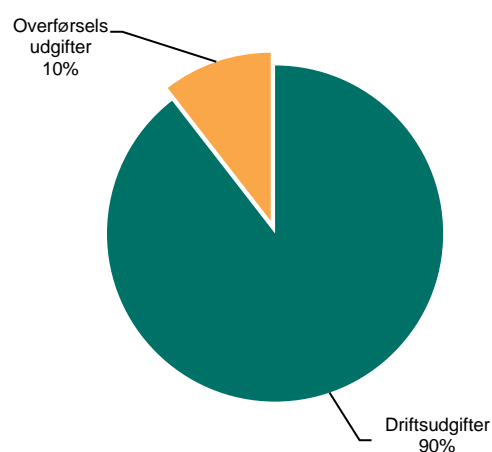
- Kommunaldirektør
- Kommunalbestyrelse
- Sekretariat, Udvikling og Personale
- Økonomi og Løn
- IT og Digitalisering
- Borgerrådgiver og Databeskyttelsesrådgiver

Budgetandele

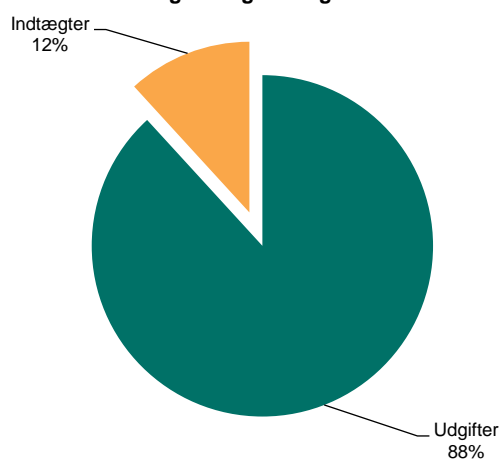
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

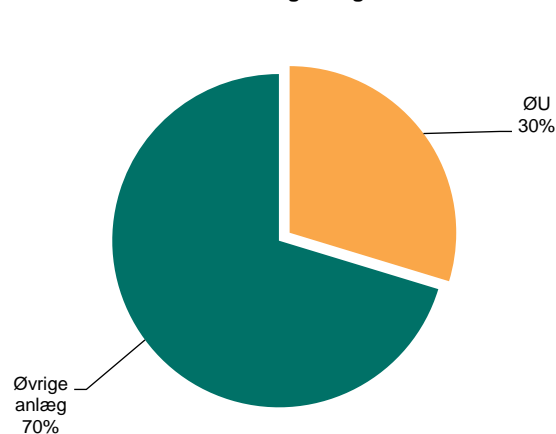
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Driftsudgifter, i alt	227,003	228,243	228,242	228,242
Kommunaldirektør	14,009	14,009	14,009	14,009
Økonomi og Løn	103,844	103,905	103,904	103,904
Sekretariat, Udvikling og Personale	42,728	42,728	42,728	42,728
IT og Digitalisering	27,753	27,753	27,753	27,753
Børn- og Kultur	1,587	1,587	1,587	1,587
Centrale puljer	25,340	26,518	26,518	26,518
Budgetværn	11,743	11,743	11,743	11,743
Overførselsudgifter, i alt	25,000	25,000	25,000	25,000
Økonomiudvalget, I alt	252,003	253,241	253,240	253,240

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

I forlængelse af mål og ambitioner for 2024. For at kunne opfylde formålet for Økonomiudvalgets arbejde, skal den økonomiske politik overholdes. Dette gøres blandt andet ved at følge de aftalte budgetstrategier og budgetprocesser.

Arbejdet med IT-sikkerhed kræver stort fokus på at have opdaterede rammer for datasikkerhed og hele tiden følge med udviklingen indenfor digitalisering. Dette er med til at fremme en effektiv service for borgere og medarbejdere i hele kommunen.

Yderligere er det vigtigt hele tiden at have personalepolitikken for øje, så man i Haderslev Kommune har kompetente og motiverede medarbejdere, som kan yde den bedst mulige service for borgere og virksomheder. Dette indebærer at have stort fokus på rekruttering, fastholdelse og sygefravær.

Der forventes at være omkring 120 ansatte i stabene i 2024. Langt størstedelen er ansat i de store stabsafdelinger i Økonomi og løn, Sekretariat og udvikling og IT og digitalisering. Af større udgiftsområder, udover løn, under Økonomiudvalget kan nævnes barselsfonden, tjenestemandspension, kommunalbestyrelsesarbejde, forsikringer, beredskab i Sønderjylland og Udbetaling Danmark.

Anlæg

Anlægsområder for Økonomiudvalget (ØU)

Anlægsprojekter	2024	2025	2026	2027
Byudvikling	6,100	3,600	5,700	5,771
Erhvervsjord	6,000	6,000	5,000	-
Pulje til byggemodning og salg af grunde - udgifter	1,900	1,900	1,900	1,900
Pulje til byggemodning og salg af grunde - indtægter	-1,400	-1,400	-1,400	-1,400
Anlægstilskud til Brand og redning Sønderjylland	1,400	1,400	1,400	1,400
Bygningsvedligeholdelse mv.	28,430	28,300	28,300	28,300
Strategiske udviklingsplaner – og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram	3,000	5,000	5,000	-
Strukturelle ændringer på borgernære områder	-	1,125	10,000	-
Udmøntet anlægspulje	-	29,650	19,000	110,969
Økonomiudvalget, I alt	45,430	75,575	74,900	146,940

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2024

Udgangspunktet for Økonomiudvalgets arbejde er den økonomiske politik, personalepolitikken, digitalisering og IT-sikkerhed. Dette gøres bl.a. gennem en årlig budgetstrategi samt en række politikker, som har særlig betydning for Økonomiudvalgets arbejde, fx indkøbs- og udbudspolitik.

Formålet med Økonomiudvalgets arbejde er bl.a. at sikre en robust økonomi og et råderum, der kan understøtte vækst- og velfærdssordenen.

4.9. Vækst- og Udviklingsudvalget

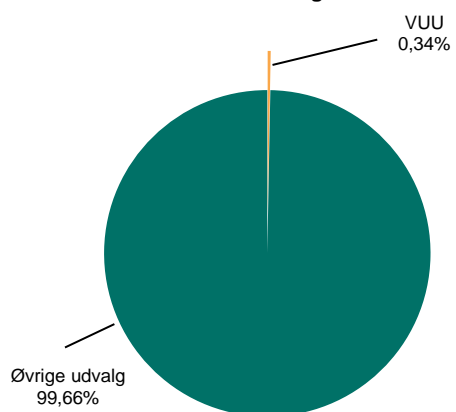
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Vækst- og Udviklingsudvalget (VUU)

- Vækststrategien – Bosætning, Arbejdspladser og uddannelse
- Planstrategi og udviklingsplaner
- Erhvervsudvikling
- Turisme
- Jomfrusti-projektet
- Vojens Lufthavn
- Udvikling af området omkring flyvestation Skrydstrup

Budgetandele

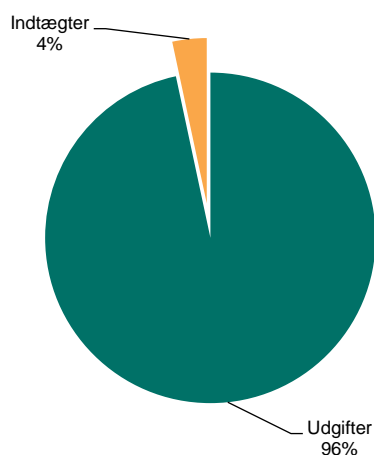
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Der er ingen anlæg på udvalgets område.

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Erhvervsfremme og turisme	13,300	13,300	12,599	12,599
Vojens Lufthavn	0,791	0,791	0,791	0,791
Vækstinitiativer	0,153	0,153	0,153	0,153
Vækst- og Udviklingsudvalget, I alt	14,244	14,244	13,543	13,543

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Vækst- og Udviklingsudvalget er blevet oprettet som stående udvalg i forbindelse med kommunalvalget i 2021. I udvalget er der placeret en række opgaver, der har betydning for den overordnede vækst og udvikling i Haderslev Kommune.

Vækststrategi

Kommunalbestyrelsen har sat fokus på at skabe vækst og velfærd for borgere og virksomheder, og gør det gennem de tre sammenhængende vækstspor: Bosætning, Arbejdspladser og Uddannelse. På baggrund af en lang og inddragende proces har kommunalbestyrelsen også vedtaget en 2030-ambition, der opstiller mål og delmål for udviklingen i Haderslev Kommune inden for de tre vækstspor. Det er Vækst- og Udviklingsudvalget, der har til opgave at arbejde med denne overordnede vækst-ambition, og udvalget har bl.a. i løbet af 2022 og 2023 udarbejdet en bosætningspolitik, en uddannelsespolitik og en erhvervs politik. Politikkerne skal sammen med konkrete handleplaner sikre, at der arbejdes målrettet med konkrete initiativer, der kan bidrage til at opnå 2030-ambitionerne.

Planstrategi og udviklingsplaner

Planstrategien er overliggende for kommunens plan- og udviklingsarbejde og udarbejdelsen af en ny er forankret i Vækst- og Udviklingsudvalget i tæt samarbejde med Økonomiudvalget.

Gennem strategiske byudviklingsplaner og hovedplaner arbejder udvalget for at skabe sammenhængende udvikling i byerne – med udgangspunkt i deres forskellige kvaliteter, funktioner og attraktioner. Konkret er der udarbejdet en hovedplan for Haderslev by, der er lavet udviklingsplan i Vojens og det er besluttet, at der skal laves hovedplaner for Gram med Vision Gram samt i landdistrikterne.

Erhvervsudvikling

Haderslev Kommune har en bred erhvervs politisk indsats med aktiviteter både lokalt og i samarbejde med andre fx Trekantområdet Danmark og Udviklingsråd Sønderjylland (URS). Den kommunale erhvervsindsats handler bl.a. om god sagsbehandling og planarbejde, der understøtter udvikling, herunder erhvervsjord. Derudover samarbejder kommunen tæt med Haderslev Erhvervsråd (HER). I 2022 blev der indgået en ny samarbejdsaftale med HER.

Turisme

På turismeområdet arbejdes der med at skabe sammenhæng mellem de aktive, de historiske og de kulturelle tilbud, som Haderslev Kommune tilbyder. Haderslev Kommune er desuden en del af Destination Sønderjylland, og der arbejdes også med turisme i regi af Trekantområdet Danmark. Fra 2023 er der også indgået en samarbejdsaftale med Destination Sønderjylland om at drive den lokale turismeservice.

Jomfrusti-projektet

Jomfrusti-projektet er Haderslev Kommunes største udviklingsprojekt, og Vækst- og Udviklingsudvalget er politisk styregruppe for projektet. Visionen bag Jomfrusti-projektet er at skabe en levende blågrøn bydel med en ny identitet samt bedre sammenhæng mellem Haderslev bykerne og den nye havnebydel. På samme tid er Jomfrusti-projektet med til at klimasikre området.

Vojens Lufthavn

Udvalget skal arbejde med at skabe yderligere aktivitet og anvendelse af den kommunalt ejede Vojens Lufthavn, også i sammenhæng med F35.

Udvikling af området omkring flyvestation Skrydstrup

For at udvikle området omkring flyvestation Skrydstrup undersøges mulighederne for erhvervsudvikling, klima- og miljøtiltag, og skovrejsning. Der arbejdes også med andre muligheder som eksempelvis boliger, idrætsfaciliteter og et større kunstprojekt. Endelig er der igangsat et arbejde om at udvikle et oplevelsescenter med fokus på lokalområdets militære aktiviteter.

Udvalgets arbejdsform

Samarbejde og koordination er centralt for udvalgets arbejde, og der inddrages interne og eksterne aktører bredt fra flere sektorer, herunder Haderslev Erhvervsråd, private virksomheder, turistdestinationer, forsvaret, lokale borgerforeninger samt offentlige samarbejdspartnere, andre kommuner og organisationer fx Trekantområdet Danmark og URS.

Vækst- og Udviklingsudvalget har stor fokus på at opsøge muligheder og projekter, der kan bidrage til en positiv udvikling i Haderslev Kommune. For at optimere udviklingsindsatsen har Vækst- og Udviklingsudvalget taget initiativ til, at der ansættes en fundraiser, der skal bidrage til, at Haderslev Kommune fremover arbejder mere strategisk og målrettet med at rejse ekstern finansiering til kommunens anlægsprojekter, bl.a. via samarbejde med fonde.

Mål og ambitioner for 2024

Vækst- og Udviklingsudvalgets arbejde tager afsæt i kommunalbestyrelsens fokus på at sikre vækst og velfærd og 2030-ambitionen:

Uddannelse:

- +250 flere i uddannelse i Haderslev Kommune.
- Delmål: 100 flere i uddannelse 1. januar 2025.

Bosætning:

- +500 flere indbyggere i Haderslev Kommune.
- Delmål: 100 flere indbyggere 1. januar 2025.

Arbejdspladser

- +1.000 flere arbejdspladser.
- Delmål: 300 flere arbejdspladser 1. januar 2025.

For at følge udviklingen laves der løbende opfølgning på mål og delmål samt på en række indikatorer.

Fokus i 2024

I 2024 er der fokus på at udmønte henholdsvis erhvervspolitikken, bosætningspolitikken og uddannelsespolitikken. Det skal ske i samarbejde med andre politiske fagudvalg og ved at igangsætte initiativer sammen med private og offentlige aktører. Der arbejdes også videre med strategiske udviklingsplaner.

4.10. Land- og Byudviklingsudvalget

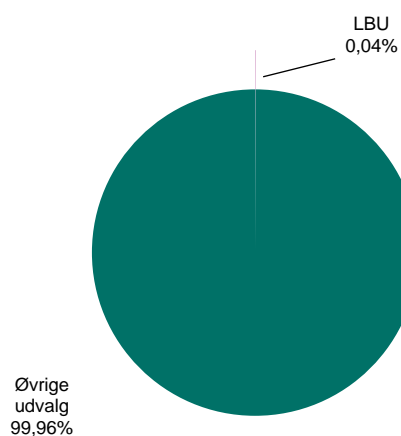
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Land- og Byudviklingsudvalget (LBU)

- Forsamlingshuse
- Kultur og fritidscentre – partnerskabsaftaler
- Årets lokalsamfund
- Arrangementer i Landdistrikterne
- LAG- Støtte
- Borgerbudgettering
- Fornyelse i landdistrikter og by

Budgetandele

Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

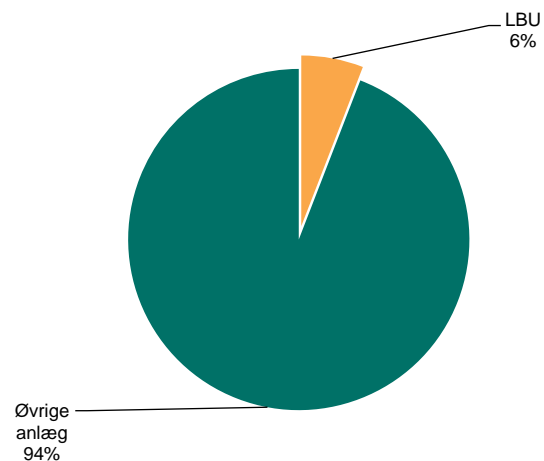
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Der er ingen indtægter eller refusioner på området.
Kun udgifter.

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
Forsamlingshuse	0,344	0,344	0,344	0,344
Kultur- og Fritidscentre - partnerskabsaftaler	1,472	1,472	1,481	1,484
Årets lokalsamfund	0,040	0,040	0,040	0,040
Arrangementer i Landdistrikterne	0,057	0,057	0,057	0,057
Omprioriteringsbidrag- budgetvedtagelse 2023	-0,059	-0,059	-0,059	-0,059
Land- og Byudviklingsudvalget, I alt	1,854	1,854	1,863	1,866

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Land- og Byudviklingsudvalget har til formål at sætte fokus på udviklingen i landdistrikterne og i byerne i Haderslev Kommune.

Haderslev Kommunes bymønster består af flere niveauer; Hovedby, centerbyer og lokalbyer samt landsbyer og det åbne land.

Haderslev Kommune er opdelt i 29 landdistrikter, hvor der er etableret borgerforeninger/landsbyforeninger, der varetager lokalsamfundets interesser og udvikling i samarbejde med Haderslev Kommune.

Borgerforeningerne er ofte drivkraften i lokale projekter, der er med til at skabe aktivitet og udvikling lokalt.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

Land- og Byudviklingsudvalgets arbejde tager udgangspunkt i den udarbejdede politik for området – Forbindelse og Fællesskaber. Konkret arbejdes der med baggrund i de fire temaer i politikken;

- Sammen om strategisk planlægning
- Boliger og bosætning
- Samskabelse, dialog og samarbejde på tværs
- Synliggørelse af det gode liv i landdistrikterne er, hvordan vi sammen kan skabe det gode liv i landdistrikterne

Land- og Byudviklingsudvalget bringer politikken ud i livet i kraft af handleplaner, der fører ord fra pen til virkelighed. Handleplanerne forholder sig til boformer og bosætning, formidling og videndeling på tværs, de unge på landet, attraktiv natur i landdistrikterne, herunder kortlægning af stier og ruter i landdistrikterne.

Land- og Byudviklingsudvalget er stærkt optaget af den direkte dialogform med aktørerne i landdistrikterne. Således holder udvalget sine møder hos de 10 besøgs-klynger, der tilsammen udgør de 29 landdistrikter. Herudover mødes udvalget også med de 7 kultur- og fritidscentre og de 17 forsamlingshuse til dialogmøder.

Udvalgte fakta 2024

Land- og Byudviklingsudvalgets puljer til borgerbudgettering søges hvert år af de 29 landdistrikter samt Haderslev by, der opdelt i 12 områder samt og Starup og omegn, der tæller for et område. Midlerne søges af borgerforeningerne, og projekterne føres ud i livet af borgerne til anlæg, vedligehold, markedsføring, aktiviteter, opkøb af ejendom og naturpleje.

Haderslev Kommune har i dag 7 kultur- og fritidscentre etableret i/ved tidligere skoler i landdistrikterne, der fungerer som lokale samlingssteder. Haderslev Kommune støtter disse kultur- og fritidscentre gennem partnerskabsaftaler med hjælp til daglig drift til gavn og i tæt dialog og samarbejde med foreningslivet og lokalsamfundene.

Haderslev Kommune støtter både LAG Haderslev-Tønder og LAG småøerne med mindre bidrag/tilskud. Herunder kommunal mellemfinansiering af LAG-tilskud ved større lokale almennyttige anlægsprojekter.

Styringsredskaber og lovgivning

- Haderslev Kommunes styrelsesvedtægt
- Kommuneplan/planstrategi
- Landdistriktpolitikken Forbindelser og Fællesskaber
- Bekendtgørelse af lov om byfornyelse og udvikling af byer
- Stram rammestyring

Anlæg

Anlægsområder for Land- og Byudviklingsudvalget (LBU)

Anlægsprojekter	2024	2025	2026	2027
Område- og Landsbyfornyelse	2,600	2,500	2,600	-
Borgerbudgettering i Landdistrikterne	1,446	1,400	1,400	-
Borgerbudgettering i Haderslev/Starup	1,000	1,000	1,000	-
Landdistriktpuljen	1,000	1,000	1,000	-
Skrydstrup Kultur og Fritidscenter	3,000	-	-	-
Forum Vojens og Vision Gram	1,000	1,000	1,000	-
Land- og Byudviklingsudvalget, I alt	10,046	6,900	7,000	-

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2024

For Land- og Byudviklingsudvalget er den direkte dialog i øjenhøjde med borgerne på land og i by, muligheden for at være opdateret på det væsentlige blandt borgerne, men også vejen frem i forhold til udvikling og sammenhængskraft i kommunen.

Et aktivt og fællesskabende liv i landzone, centerbyer og i bydelene i Haderslev er afgørende for udvalgets arbejde med vækst- og udviklingsdagsordenen i Haderslev Kommune. Skabelse af flere arbejdspladser, flere unge i uddannelse og flere tilflyttere til kommunen er alle vækstsmål, der står på fundamentet af borgernes glæde ved livet i kommunen.

Land- og Byudviklingsudvalget arbejder målrettet med det nærdemokrati, der skal understøttes for at sikre blandt andet dialog, arbejdet med borgerbudgettering og udvikling af hele kommunen. Udvalget igangsætter i 2024 en proces, der har til formål at få viden om og understøtte frivillighed og et velfungerende nærdemokrati samt sikre inspiration til og blandt lokalsamfundene i Haderslev Kommune.

Land- og Byudviklingsudvalget arbejder i 2024 også med de fysiske fællesskaber i kraft af både forsamlingshusene i kommunen samt de 7 kultur- og fritidscentre, der er placeret rundt i kommunens geografi. I forbindelse med at der skal udarbejdes nye partnerskabsaftaler mellem kultur- og fritidscentre og Haderslev Kommune, er det udvalgets ambition, at udviklingen for fremtidens kultur- og fritidscentre sker på fundamentet af en samskabende proces og samarbejde mellem udvalg og centre.

Udvalget har et særligt fokus på arbejdet med de strategiske udviklingsplaner i Vojens og i Gram, sådan at der sikres en både strategisk, sammenhængende og handlingsorienteret indsats.

Land- og Byudviklingsudvalget har også i 2024 fokus på borgerbudgettering, sådan at der løbende arbejdes med udviklingen af de rette modeller, der kan understøtte livet og fællesskaberne på land og i by. Samtidigt fortsætter også arbejdet med områdefornyelser i 2024, der er med til at udvikle og forskønne de fysiske rammer.

5. Projektbeskrivelser 2024-2027 for det tekniske anlægsbudget

Der gives et samlet overblik over anlægsprojekter i det tekniske budget. Herefter opdeles anlægsønsker på fagudvalgene. For en samlet oversigt over de enkelte anlæg, henvises til bilag 1.

Bruttoanlæg omfatter de skattefinansierede bruttoanlægsudgifter ekskl. anlægsudgifter til ældreboliger.

Der gøres opmærksom på, at der i flere af projektbeskrivelserne henvises til det supplerende budgetmateriale.

Netto overblik Anlæg	2024	2025	2026	2027
Social- og Handicapudvalget	3,000	6,500	-	-
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	-	-	-	-
Børne- og Familieudvalget	22,500	8,875	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget	8,000	14,300	18,500	2,000
Teknik- og Klimaudvalget	65,931	46,500	44,350	-3,140
Ungeudvalget	-	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget	13,778	1,000	1,000	-
Økonomiudvalget	50,530	84,450	74,900	146,940
Vækst- og Udviklingsudvalget	-	-	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget	10,000	6,900	7,000	-
Teknisk budget - nettoanlæg, I alt	168,639	159,650	145,750	145,800
Teknisk budget - bruttoanlæg, I alt	166,411	164,050	150,150	174,200

5.1. Social- og Handicapudvalget

Investeringsoversigt	U/I	2024	2025	2026	2027
Pulje til omstrukturering på Social- og Handicapudvalget	U	3,000	6,500	-	-
Social- og Handicapudvalget, I alt		3,000	6,500	-	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Pulje til omstrukturering på Social- og Handicapudvalget		Stednr.: 551.500			
Økonomi	2024	2025	2026	2027	
U/I: Anlægsudgift	3,000	6,500	-	-	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.					
Beskrivelse:					
Som et led i den økonomiske genopretningsplan, er der i 2023, 2024 og 2025, fokus på investering i fysiske anlæg. Det sker med henblik på i de kommende år at kunne etablere lokale botilbud, hvor nærhed til pårørende vægtes højt.					
Derudover skal det øge muligheden for at imødegå det udgiftspres, som eksterne tilbud har påført Social- og Handicapområdet de foregående år. I arbejdet skal der også vurderes på, om det kan være relevant at genåbne eller omstille den eksisterende pladskapacitet.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

5.2. Børne- og Familieudvalget

Investeringsoversigt	U/I	2024	2025	2026	2027
Børnecenter Over Jerstal	U	3,900	-	-	-
Børnecenter Nustrup	U	3,600	8,875	-	-
Ny daginstitution på Thrigesvej	U	15,000	-	-	-
Børne- og Familieudvalget, I alt		22,500	8,875	-	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Børnecenter Over Jerstal		Stednr.: 301.563			
Økonomi	2024	2025	2026	2027	
Anlægsudgift	3,900	-	-	-	
Anlægsindtægt	-	-	-	-	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet i kommunalbestyrelsen den 29. marts 2022.					
Beskrivelse:					
Styregruppen har 9. maj 2023 godkendt projektforslaget. Børne- og Familieudvalget forventes at godkende projektet mødet den 8. juni 2023. Licitationen forventes godkendt efter sommerferien 2023.					
Der er afsat 16,9 mio. kr. til Børnecenter Over Jerstal i perioden 2022-2024. Der er meddelt anlægsbevilling på 16,4 mio. kr. Den resterende anlægsbevilling på 0,5 mio. kr. forventes meddelt i forbindelse med en enkeltsag i september måned 2023.					
Børnecenteret er et skridt på vejen til bæredygtig drift i daginstitutionerne og bidrager til bedre sammenhængskraft samt tværfagligt samarbejde mellem skole og dagtilbud.					
Daginstitutionerne Vores Børnehave (Over Jerstal og Vedsted børnehave) flytter ind i skolens bygninger. Daginstitutionen indrettes til 60 børnehavebørn og 24 vuggestuebørn.					
Afledt drift:					
Udgifter til afledt drift skal afholdes indenfor de eksisterende driftsrammer.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen " - " betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Børnecenter Nustrup		Stednr.: 301.565			
Økonomi	2024	2025	2026	2027	
Anlægsudgift	3,600	8,875	-	-	
Anlægsindtægt	-	-	-	-	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet i kommunalbestyrelsen den 29. august 2023.					
Beskrivelse:					
Ideen er en flytning af daginstitutionen i Nustrup til skolens bygninger, hvor børn og personale samles på en matrikel.					
Dagtilbuddet etableres fra start som en integreret 0-6 års institution. Dette med henblik på størst mulig fleksibilitet og bæredygtighed i dagtilbuddet, samt valgmulighed mellem daginstitution og dagpleje for forældre i lokalområdet.					
Den samlede anlægssum er 14,475 mio. kr. Der er afsat 2,000 mio. kr. i 2023.					
Børnecenteret er et skridt på vejen til bæredygtig drift i daginstitutionerne og bidrager til bedre sammenhængskraft samt tværfagligt samarbejde mellem skole og dagtilbud.					
Afledt drift:					

Projekt: Børnecenter Nustrup

Stednr.: 301.565

Udgifter til afledt drift skal afholdes indenfor de eksisterende driftsrammer.

" +" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen " - " betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Ny daginstitution på Thrigesvej

Stednr.: 514.525

Økonomi	2024	2025	2026	2027
Anlægsudgift	15,000	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til projektet i kommunalbestyrelsen den 2. maj 2023.**Beskrivelse:**

Projektet omfatter både nedbrydning af den eksisterende børnehave, genhusning i midlertidige pavilloner i byggeperioden samt opførelse af ny aldersintegreret daginstitution på Thrigesvej i Haderslev.

Den nye daginstitution skal som udgangspunkt i udbudsmaterialet rumme 120 børn og 34 medarbejdere, fordelt på 4 vuggestuegrupper, 3 børnehavegrupper og 2 storbørnsgrupper. Byggeriet opføres i to etager med et samlet areal på i alt 1.350m² brutto.

Afledt drift:

Udgifter til afledt drift skal afholdes indenfor de eksisterende driftsrammer.

" +" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen " - " betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

5.3. Kultur- og Fritidsudvalget

Investeringsoversigt	U/I	2024	2025	2026	2027
Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B	U	5,500	-	-	-
Anlægs- og facilitetspulje	U	2,000	2,000	2,000	2,000
Vojens Idrætshaller – udskiftning af tag	U	-	0,800	-	-
Svømmefaciliteter Vojens	U	0,500	8,000	7,000	-
Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by	U	-	3,000	-	-
Svømmefaciliteter Haderslev by	U	-	0,500	9,500	-
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt		8,000	14,300	18,500	2,000

Projektbeskrivelser

Projekt: Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B		Stednr.: 364.514			
Økonomi	2024	2025	2026	2027	
Anlægsudgift	5,500	-	-	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling på 11,500 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen 2023-2026 og beslutning i kommunalbestyrelsen i 2022 samt 6,377 mio. kr. besluttet på kommunalbestyrelsesmødet den 28.02.2023.					
Beskrivelse:					
Der er afsat 6,000 mio. kr. i 2023 og 5,500 mio. kr. i 2024. Derudover har kommunalbestyrelsen på mødet den 28. februar 2023 godkendt en tillægsbevilling på 6,377 mio. kr., sådan at den samlede anlægssum er på i alt 17,877 mio. kr.					
En ny formidlings- og magasinbygning vil åbne mulighed for formidling af samlingerne. Målet er, at der udformes et undervisnings- og formidlingsspor i det nye magasin, hvor arkivalierne og digitaliserede samlinger bringes i spil, og eleverne omsætter dette på nye formidlingsplatforme.					
Formålet med det nye magasin er at samle henved 7-8 km arkivalier, over 800 malerier og tegninger, 1 mio. fotografier, over 1.000 genstande fra Ehlers Samlingen, genstande og vogne fra Slesvigske Vognsamling samt mange mindre samlinger.					
Bygningen skal være på over 1.100 m2. Der er taget højde for kommende afleveringer af arkivalier og genstande.					
Det nye magasin vil opfylde de lovkrav, der er på arkiv- og museumsområdet for opbevaring og håndtering af samlingerne. Der vil være tale om en lavenergi magasinbygning.					
I indretningen tages der hensyn til håndteringen af samlingerne, mulighed for digitalisering, formidling til skoler og andet samt forskningsplads. Der er udviklet et undervisnings- og formidlerspor, hvor hands on og sporets placering midt i samlingerne vil være udgangspunktet.					
Læsesalen flyttes fra Kulturhuset Bispen til administrationsbygningen på Kløvervej. Læsesalen vil samtidig også kunne fungere som foredragssal. Denne vil være åben for foreninger i Sydbyen.					
Det tempererede kølerum til særlige arkivalier som for nuværende er placeret i Lokalthistorisk Arkiv på Kulturhuset Bispen flyttes til ny placering i eksisterende bygning hos Historie Haderslev på Kløvervej.					
Afledt drift:					
I 2021 blev der udarbejdet et driftsbudget, hvor de årlige driftsomkostninger (pedel, rengøring, el, vand, varme, forsikringer, alarm, vedligeholdelse og lovpligtig service) for magasinet vil udgøre ca. 0,300 mio. kr. årligt.					
Historie Haderslev afholder de afledte driftsudgifter. Historie Haderslev vil indgå en 10-årig lejeaftale med kommunerne under Det sønderjyske Arkivsamarbejde og Sygehus Sønderjylland. De besparelser der ved opsigelse af nuværende eksterne lejemål opnås, forventes at kunne dække den fremtidige drift af en ny bygning på Kløvervej.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Anlægs- og facilitetspulje		Stednr.: 318.xxx		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
Anlægsudgift	2,000	2,000	2,000	2,000
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 2,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen, vedr. det afsatte beløb i 2024 på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.				
Beskrivelse:				
Puljen afsættes til nye anlæg og facilitetsoptimering indenfor kultur- og fritidsområdet.				
Puljen er nødvendig for at kunne vedligeholde og udvikle faciliteterne med henblik på at udmønte visioner og målsætninger på Kultur- og Fritidsområdet.				
Kultur- og Fritidsudvalget fordeler anlægspuljen på indstilling fra forvaltningen og facilitetspuljen på indstilling fra Fællesrådet for samvirkerne.				
Facilitetspuljen indeholder midler til såvel planlagte facilitetsoptimeringer, samt pludselig opståede akutopgaver. Facilitetspuljen disponeres af Fællesrådet for kultur- og fritidsområdet.				
I supplerende budget, er der medtaget en forslag om en løbende opskrivning af facilitetspuljen med 0,250 mio. kr. årligt i 2024 stigende med 0,025 mio. kr. i hvert år.				
Anlægspuljen er en pulje til anlægsopgaver indenfor kultur- og fritidsområdet.				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Vojens Idrætshaller – udskiftning af tag		Stednr.: 318.xxx		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
Anlægsudgift	-	0,800	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Sikre værdien af kapitalapparatet				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse:				
Udskiftning af tag på idrætshallerne. De to haller er henholdsvis 60 år (hal 1) og 50 år (hal 2) gamle og tagpladerne er efterhånden i så dårlig stand, at man ikke kan gå på dem, og det er umuligt at udskifte pladerne. For 15 år siden blev rygningerne udskiftet, hvilket hjalp rigtig meget. Det kan dog konstateres, at der efterhånden er så mange utætheder, at det ofte regner ind.				
Prisen for udskiftning af begge tage er en samlet pris.				
Formålet er at sikre foreningernes brug af hallerne, således det ikke regner ind og derved sikre, at der ikke ligger vand på gulvene med risiko for faldskader.				
Med udgangspunkt i 2030-ambitionerne er det fondens formål at forbedre, udvikle og udbygge inden for den eksisterende ramme. Forbedringerne er til gavn for kommunens borgere og skal skabe de bedst mulige rammer, hovedsageligt for udfoldelse af sports- og idrætsudøvelse, men også andre former for aktivitet, der udøves af kommunens borgere.				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Svømmefaciliteter Vojens		Stednr.: 318.554		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
Anlægsudgift	0,500	8,000	7,000	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 15,500 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen, på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.				
Beskrivelse: Behov- og potentiale-analysen er præsenteret for kommunalbestyrelsen på april mødet og i juni måned blev der afholdt et informationsmøde for alle interesserede om fremtidens svømmefaciliteter i Haderslev Kommune. I analysen er der taget udgangspunkt i 2 løsningsmodeller vedrørende svømmefaciliteter ved Vojens Svømmehal. Den ene model omhandler tilbygning af varmtvandsbassin, og den anden model tager udgangspunkt i et terapibassin. Forvaltningen vil i samarbejde med bestyrelsen for Fonden for Vojens Idræts- og Sportshaller arbejde videre med bevillingen med sigte på at indgå en aftale med Vojens Idræts- og Sportshaller om udmøntning af midlerne, herunder de ekstra midler Vojens Idræts og Sportshaller forventes at skaffe gennem private bidrag og/eller fonde. De afsatte kommunale midler på i alt 15,5 mio. kr. forventes suppleret med bidrag fra private fonde. Afledt drift: Der er ikke i budgettet taget stilling til driftsøkonomien ved et ekstra bassin i Vojens Idræts- og Sportshaller.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by		Stednr.: 318.551		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
Anlægsudgift	-	3,000	-	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse: Behov- og potentiale-analysen er præsenteret for kommunalbestyrelsen på april mødet og i juni måned blev der afholdt et informationsmøde for alle interesserede om fremtidens svømmefaciliteter i Haderslev Kommune. Jævnfør ovennævnte analyse vil det være muligt at renovere de eksisterende anlæg (Haderslev Svømmehal og Kløvermarkhallen). Ved en renovering kan såvel Haderslev Svømmehal og Kløvermarkhallen opfylde de nuværende behov. Afledt drift: Der må forventes øgede driftsudgifter alt afhængig af hvilke renoveringsarbejder der vælges.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Svømmefaciliteter Haderslev by		Stednr.: 318.552		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
Anlægsudgift	-	0,500	9,500	-
Anlægsindtægt	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Kommunalbestyrelsen har afsat 0,500 mio. kr. i 2025 samt 9,500 mio. kr. i 2026.				
I supplerende budget er der medtaget en forslag om at afsætte yderligere 80,000 mio. kr. i 2027.				
Behov- og potentiale-analysen er præsenteret for kommunalbestyrelsen på april mødet og i juni måned blev der afholdt et informationsmøde for alle interesserede om fremtidens svømmefaciliteter i Haderslev Kommune.				
Analysen tager udgangspunkt i to løsningsmodeller, der på hver sin måde opfylder borgernes og interessenternes behov, hvor sportsprofilen har mere fokus på talent og motion, mens wellnessprofilen har mere fokus på oplevelse og det sociale.				
I forlængelse af behovs- og potentialeanalysen og nærværende anlægsbevilling søges midlerne frigivet når der er defineret en proces for svømmefaciliteter i Haderslev.				
Afledt drift:				
Afhænger af projektvalg.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

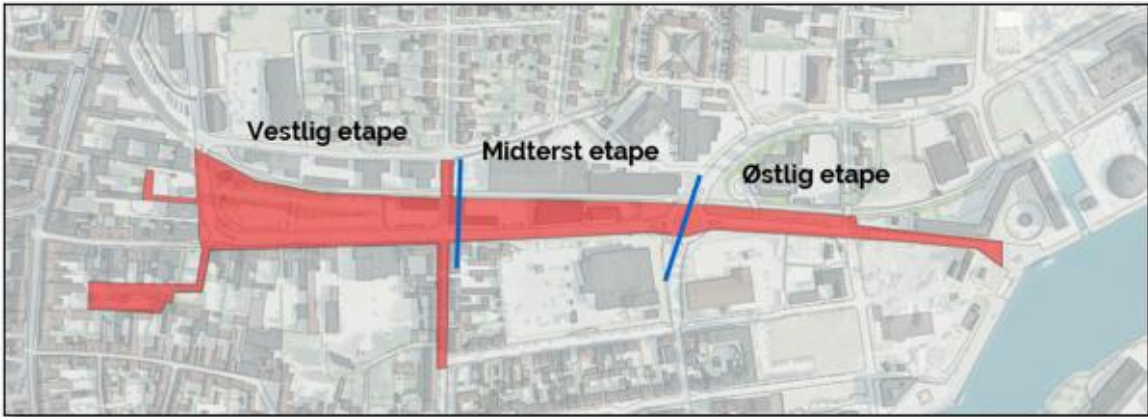
5.4. Teknik- og Klimaudvalget

Investeringsoversigt	U/I	2024	2025	2026	2027
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation	U	1,200	-	-	-
Jomfrusti-projektet	U	30,381	32,000	32,250	23,860
Jomfrusti-projektet	I	-	-	-	-27,000
Naturprojekter og øget biodiversitet	U	0,500	0,500	-	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	U	3,000	3,000	3,000	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	I	-1,000	-1,000	-1,000	-
DK2020 projekter i ny klimaplan	U	3,000	3,000	3,000	-
Anlægsprojekt Gram	U	1,000	-	-	-
Flytning af driftsafdelingen	U	11,800	-	-	-
Broer og bygværker	U	2,700	3,800	2,700	-
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	U	-	0,800	-	-
Tilgængelighedspulje	U	0,400	0,400	0,400	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	U	14,000	5,000	5,000	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	I	-3,050	-2,000	-2,000	-
Pulje til realisering af trafiksikkerhedsplan	U	1,000	1,000	1,000	-
Oversvømmelsessikring af Fole	U	1,000	-	-	-
Teknik- og Klimaudvalget, I alt		65,931	46,500	44,350	-3,140
- heraf indtægter		-4,050	-3,000	-3,000	-27,000

Projektbeskrivelser

Projekt: Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer		Stednr.: 003.500			
Økonomi	2024	2025	2026	2027	
U/I: Anlægsudgift	1,200	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.					
Beskrivelse:					
Haderslev Kommune solgte i 2022 arealerne på havnen ved Honnørkajen til en privat ejendomsudvikler til 7,934 mio. kr. Der bliver etableret almene og private boliger på arealerne.					
Når byggeriet er opført, er der i investeringsoversigten i 2024 afsat 1,200 mio. kr. i til etablering af udenomsarealer m.v. langs dele af strækningen af Jomfrustien samt ved Honnørkajen. Det skal bemærkes, at der ikke er afsat midler til fornyelse af kajkonstruktionen langs Honnørkajen under dette projekt.					
Teknik og Klima forventer dog først at kunne etablere udenomsarealer fra 2025.					
I det supplerende budgetforslag flyttes anlægsbudgettet til 2025, og der indarbejdes en prisdokumentation på 0,200 mio. kr., idet det oprindelige overslag er fra 2021.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen " - " betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Jomfrusti-projektet		Stednr.: 015.512					
Økonomi	2024	2025	2026	2027			
U/I: Anlægsudgift	30,381	32,000	32,250	23,860			
U/I: Anlægsindtægt	-	-	-	-27,000			
Afledt drift:	-	-	-	0,500			
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter							
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.							
<p>Visionen for Jomfrusti-projektet er at skabe en levende bydel med en ny identitet samt en bedre sammenhæng mellem Haderslev bykerne og den nye havnebydel. Gennem anvendelse af bæredygtige klimatilpasningstiltag, infrastrukturforbedringer og byfornyelsesindsats ønskes det at udvikle Jomfrustien og de tilstødende arealer, så de kan danne rammerne om et attraktivt område, der også kan tiltrække borgere og virksomheder.</p> <p>Jomfrusti-projektet er i alt anslået til en anlægsramme på 176 mio. kr., hvoraf Provas' andel forventes at udgøre 27 mio. kr.</p> <p>Da opførelsen af det planlagte byggeri på Honnørkajen blev udsat, blev det vedtaget, at der opstartes med den vestlige etape. I første halvdel af 2023 er afholdt licitation på den vestlige etape, og på baggrund af de afgivne priser er der udregnet nyt økonomisk overslag for det samlede projekt. Overslaget viser en samlet økonomi på 175 mio. kr.</p> <p>Den vestlige etape udføres fra medio 2023 til ultimo 2024. Efter etablering af den vestlige etape tages der stilling til rækkefølgen på de næste 2 etaper, idet det afhænger af opførelsen af Honnørkaj byggeriet.</p> <p>Projektet finansieres gennem lånoptagelse på baggrund af et områdefornyelsesprogram, som er godkendt i kommunalbestyrelsen i juni 2022.</p> <p>Kortbilag ses nedenfor:</p>							
							
<table border="1"> <tbody> <tr> <td> <p>Udføres 2023-2024 Budget 88 mio. kr.</p> </td> <td> <p>Udføres 2025-2027 Budget 75 mio. kr.</p> </td> <td> <p>Udføres 2025-2027 Budget 12 mio. kr.</p> </td> </tr> </tbody> </table>					<p>Udføres 2023-2024 Budget 88 mio. kr.</p>	<p>Udføres 2025-2027 Budget 75 mio. kr.</p>	<p>Udføres 2025-2027 Budget 12 mio. kr.</p>
<p>Udføres 2023-2024 Budget 88 mio. kr.</p>	<p>Udføres 2025-2027 Budget 75 mio. kr.</p>	<p>Udføres 2025-2027 Budget 12 mio. kr.</p>					
Afledt drift og finans:							
Der må forventes øgede driftsomkostninger ved nogle af de nye tiltag, som kommer som følge af Jomfrusti-projektet. Skøn 0,500 mio. kr. årligt							

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Naturprojekter og øget biodiversitet			Stednr.: 050.502	
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	0,500	0,500	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Klimapolitik				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,000 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger				
Beskrivelse:				
<p>I forbindelse med konkurrencen om at blive Danmarks vildeste kommune, som løb af stablen i 2022, vedtog kommunalbestyrelsen, at der fra 2023 og frem afsættes midler til at øge biodiversiteten på kommunens arealer. En højere biodiversitet kan opnås ved at øge antallet af arter (planter, dyr, svampe mv.) inden for et givent område. En højere biodiversitet i kommunen peger direkte ind i bosætningspolitikens tiltag om at synliggøre kommunens rekreative og bynære områder. Teknik- og Klimaudvalget besluttede i 2023 at midlerne skulle udmøntes til projekter med biodiversitet, der bidrager til, at flere borgere kan få oplevelser i naturen. Der arbejdes i 2023, 2024 og 2025 med følgende projekter:</p> <ol style="list-style-type: none"> Området syd for Grønning omkring vandløbet Humlegårdsbæk i Haderslev by. Området er flere steder under tilgroning i træer, og der arbejdes med indsatser som udtynning af træer, afgræsning med kvæg, høslæt, etablering af nye og udbedring af eksisterende stier samt såning af blomster. Inddragelse af borgerne sker undervejs. Projektet "plant et træ for nyfødte" ved Nederbyvænget/Fårehaven, Haderslev. Her arbejdes der med etablering af stier i området og såning af blomsterblandinger omkring træerne, så en variation af insekter tiltrækkes. Græsareal ved Blæsbjerg i Gram. Arealet indeholder en gravhøj. Inddragelse af borgerne sker undervejs. Projektet kan f.eks. indeholde forsøg med variation i klipning af græsset i området: Inddeling af området i ingen, én og to årlige slåninger, herunder opsætning af informationsskilt om forsøget. Projektet kan også omfatte pleje af gravhøjen ved rydning af beplantning særligt på sydsiden (sydsiden af stejle bakker kan ofte indeholde mere sjældne planter). Grønne områder i Vojens, Sdr. Vilstrup, Sommersted, Hoptrup og Arnum, hvor det er oplagt at lave tiltag, der øger biodiversiteten i samskabelse med borgerne, så deres ønsker til brugen af arealerne tilgodeses i processen. Eksempler på tiltag kunne være beskæring af tilgroede arealer, ændring af den eksisterende drift (græsslåning), såning af blomsterfrø samt andre tiltag, der både sikrer en bedre biodiversitet, men som også kan opfylde et rekreativt eller socialt behov for borgerne i områderne. <p>Sideløbende med ovenstående projekter udarbejdes en hjemmeside, som blandt andet skal inspirere borgerne til at skabe biodiversitet i egen have, på en virksomhed eller lignende, og som også skal informere om kommunens biodiversitetsprojekter.</p> <p>Udgifter til projekterne fordeler sig på tiltag i forhold til selve arealet samt borgerinddragelse, herunder møder. Herudover kan der være udgifter til konsulentbistand, hvis der bliver brug for særlige kompetencer.</p>				
Afledt drift:				
Kommunale arealer der inddrages i projektet forventes efter det indledende projekts gennemførelse at kunne indeholdes i det eksisterende driftsbudget.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev Fjord		Stednr.: 089.503		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift (brutto)	3,000	3,000	3,000	-
U/I: Anlægsindtægt	-1,000	-1,000	-1,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Klimapolitik				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 3,000 mio. kr. i udgifter og 1 mio. kr. i indtægter i forbindelse med budgetvedtagelsen, vedr. det afsatte beløb i 2024 på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.				
Beskrivelse: På foranledning af EU-krav har Folketinget vedtaget en række miljømål for havmiljøet, som opdateres med nye vandområdeplaner i 2021. En række Lillebælt-kommuner har bedt miljøministeren om en undersøgelse af miljøforholdene i farvandet, blandt andet med baggrund i krav og ønsker fra en lang række lokale interessenter. Et forbedret havmiljø i kommunen vil også kunne understøtte bosætning, turisme og livskvalitet. Anlægspuljen medvirker til at opnå bedre havmiljø, hvor der i forvejen investeres i bedre spildevandsrensning, omlægning af landbrugsdriften, indsatser vedrørende vådområder og lavbund osv. Samtidig ønsker kommunen at forbedre badevandskvaliteten i fjord- og kystområderne. Projektet udgør den handlingsrettede del af samarbejdet 'Liv i Lillebælt', som borgmestrene omkring Lillebælt har taget initiativ til. Projektet gennemfører og afprøver forskellige tiltag for at forbedre miljøtilstanden på udvalgte lokaliteter i Lillebælt og Haderslev Fjord. Tiltagene kan omfatte udlægning af stenrev/udvidelse af eksisterende/kommende stenrev, etablering af muslingebanker, udplantning af ålegræs og marine nyttehaver el.lign. og kan med fordel placeres nær kommunens rekreative hotspots. Budgettet omfatter anlægsarbejde, formidling og kommunal projektering samt forventede eksterne tilskud. Desuden planlægges samarbejde med en forskningsinstitution for at opnå de bedste resultater. Projektet indebærer ansættelse af 0,5- 1,0 årsværk pr. år til projektledelse.				
Afledt finans: Hvis der modtages støtte fra fonde, vil der skulle afregnes 17,5% fondsmoms.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Klimaplan 2023-2050		Stednr.: 089.504		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	3,000	3,000	3,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Klimapolitik				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling til 3,000 mio. kr. til budget afsat i 2024 i forbindelse med budgetvedtagelsen på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.				
Beskrivelse: Kommunalbestyrelsen vedtog Haderslev Kommunes Klimaplan 2022-2050 og med den målet, om at Haderslev Kommune skal have reduceret deres CO ₂ -udledning med 70 % i 2030 og være CO ₂ neutral i 2050. Klimaplanen sætter også mål om, at kommunen er klimarobust i 2050. Det vil sige, at kommunen skal kunne modstå de udfordringer som klimaforandringerne giver, herunder blandt andet oversvømmelser og tørkeperioder. Klimaplanen er udarbejdet indenfor rammerne af DK2020 arbejdet og skal løbende afrapportere og justere i forhold til de rammer som er givet. Der skal ligeledes løbende måles, beregnes og afrapporteres på CO ₂ . Et af planens væsentligste midler til at opnå målene er samarbejde med kommunens borgere, virksomheder og interesseorganisationer. Derudover er kommunens rolle som forbillede/facilitator i omstillingen til en mere bæredygtig virksomhed væsentlig. De samlede tiltag ses i Klimaplanens tiltagskatalog. Midlerne går til mindre tiltag såsom workshops, arrangementer og formidling. Desuden finansierer midlerne blandt andet 2-3 årsværk til arbejdet med klimaplanen og det behov, der er for rådgivningsydelser i				

Projekt: Klimaplan 2023-2050**Stednr.: 089.504**

forbindelse hermed. Årsværk fordeler sig på en fast projektleder og midlertidige ansættelser på projekter/projektområder f.eks. varmeplanlægning, klimatilpasning og andre større projektområder.

Konkret i 2024 udmøntes midlerne til arbejdet med tiltagene i klimaplanen, herunder DK2020 opfølgning og monitorering, beregning af CO₂-regnskab, samarbejde med landbrugsorganisationerne på klimatilpasningsprojekterne jfr. klimaplanens tiltagskatalog.

I supplerende budget er der søgt videreførelse af projektet med 3,000 mio. kr. i 2027.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Anlægsprojekt Gram**Stednr.: 222.574**

Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	1,000	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i land og by

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Vision Gram ønsker, at cykelstiforbindelsen fra Gram til Gram Lergrav realiseres. I 2023 er afsat 0,900 mio. kr. til projektet. Der er i alt afsat 1,900 mio. kr.

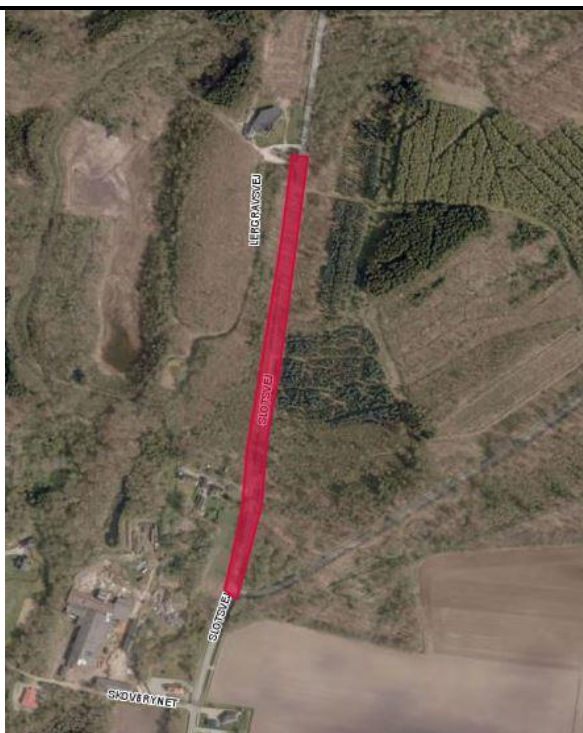
I den nordlige del af Gram findes kulturinstitutionerne Gram Slot og Gram Lergrav, som hvert år besøges af mange turister og skoleklasser. En forlængelse af cykelstien vil gøre det muligt for bløde trafikanter at gå og cykle fra Gram og Gram Slot til Museum Sønderjyllands afdeling for Naturhistorie og Palæontologi i Gram, Gram Lergrav.

Stien forventes etableret som dobbeltrettet. Stien anlægges mellem Vester Lindetvej i syd frem til Gram Lergrav, en strækning på 570 meter. I dag færdes de bløde trafikanter på kørebanen, da kantbane og rabat generelt ikke er egnet til færdsel. For at realisere projektet vil det være nødvendigt at ekspropriere tilgrænsende matrikler.

Stien foreslås fortsat til Brændstrup i Vejen Kommune, og Haderslev Kommune har sammen med Vejen Kommunen i foråret 2023 søgt statens cykelpulje om delvis finansiering af projekt cykelsti fra Gram til Brændstrup. Projektet er i alt på 11,500 mio. kr. og Haderslev Kommunes andel er 5,500 mio. kr.

Vejdirektoratet har udmeldt den 16. juni 2023, at der gives tilskud til projektet med 5,750 mio. kr., hvorefter Haderslev Kommunes nettoandel bliver 2,750 mio. kr. Forskellen mellem de afsatte 1,900 mio. kr. og 2,750 mio. kr. på 0,850 mio. kr. netto forventes finansieret af cykelstipuljemidler 2023/2024. Der vil blive forelagt en sag i udvalget i 2023.

Afledt drift:

1,5 % af anlægssum pr. år til vedligeholdelse og vintervedligeholdelse.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Flytning af Driftsafdelingen		Stednr.: 222.588			
Økonomi	2024	2025	2026	2027	
U/I: Anlægsudgift	11,800	-	-	-	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Udvikling i land og by					
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet ved budgetvedtagelse 2022-2025.					
Beskrivelse:					
<p>For at understøtte arbejdet med Vækst og Velfærd vil en flytning af Driftsafdelingen fra Ved Havnen 15 dels frigøre et attraktivt kommunalt areal på Haderslev Havn til projektudvikling og salg, og dels skabe mulighed for at videreudvikle Driftsafdelingens styreform, Helhedsorienteret Drift (HOD), via sammenlægning af enheder i tidssvarende rammer.</p> <p>Driftsafdelingens nuværende placering er midlertidig, idet Masterplanen for Haderslev Havn – og dermed omdannelsen af Haderslev Havn - ikke rummer denne form for aktivitet. I 2022 har kommunen købt Fjordagerbakke 3 til 2,500 mio. kr., jævnfør sag i Økonomiudvalget den 23. august 2021. Grunden indrettes til Driftsafdelingen. Der er mulighed for at lave en effektiv indretning af grunden, ligesom der rent trafikalt er gode til- og frakørselsmuligheder.</p> <p>Oprindeligt skøn for hele projektet var 14,300 mio. kr., som er afsat i budget 2022 med 2,500 mio. kr. til køb af grund og med 11,800 mio. kr. i 2024 til administrations- og mandskabsbygninger, haller til materiel samt til en salthal.</p> <p>Men inden for de sidste år har der været meget store stigninger på byggematerialer, for nogle byggematerialers vedkommende flere 100%. Størstedelen af de byggematerialer, som skal bruges til bygningerne, er stål, træ og isoleringsmaterialer. Det er nogle af de byggematerialer som er steget allermost.</p> <p>På baggrund af de stigende byggeomkostninger blev der for at nedbringe byggeudgifterne, iværksat en granskning af bygningerne for at nedbringe antallet af m2- bygning. I processen blev antallet af m2- bygning reduceret med ca. 20%.</p> <p>I maj 2023 er indhentet overslagspriser fra leverandører for at tage højde for de stigninger, der er sket i byggeomkostningerne gennem det seneste år. Forventet udgift til byggeri og flytning er 19,500 mio. kr. i</p>					

2024 priser. Dvs. en merudgift på 7,700 mio. kr. for at projektet kan fuldføres. Der er udarbejdet et supplerende budgetforslag på 7,700 mio. kr. i år 2025.

Overslag marts 2023	Størrelse	Prisoverslag i mio. kr.
Nye faciliteter til administration og mandskab	560 m ²	10,500
Ny åben stål hal til traktor m.m.	63 x 18 meter	2,100
Ny åben stål hal til mandskabsbiler m.m.	54 x 12 meter	2,800
Ny salthal	30 x 18 meter	2,200
Overslag på flytning / klargøring / uforudsete udgifter		1,900
Prisoverslag i alt		19,500

Der vil dog fortsat være en vis usikkerhed omkring priserne på byggematerialer:

Afledt drift

Flytning af Driftsafdeling muliggør realisering af en mindre ejendomsrokade, hvor Driftsafdelingen går fra 5 til 3 lokationer. Den foreslåede ejendomsrokade nedbringer Driftsafdelingens løbende driftsudgifter årligt med 0,500 mio. kr. fra 2026. Under havnens budget mistes til gengæld en lejeindtægt fra Ved Havnen 15 på 0,275 mio. kr. Netto mindreudgiften på 0,225 mio. kr. vil skulle anvendes til nedbringelse af Kløge m² puljen, når de 2 lokationer er solgt.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen " - " betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Broer og bygværker		Stednr.: 222.587		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	2,700	3,800	2,700	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Kritisk infrastruktur				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 2,700 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen, vedr. det afsatte beløb i 2024 på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.				
Beskrivelse:				
I 2019 og 2021 blev gennemført tilstandsregistreringer af broer og bygværker for at klarlægge tilstanden af dem. Tilstandsregistreringerne viste, at der er et samlet efterslæb på 16,200 mio. kr. i 2021-priser til brovedligeholdelse. Efterslæbet er planlagt hentet ved, at der årligt er afsat 2,700 mio. kr. i 6 år fra 2021 til og med 2026. Budget fra 2023 på 1,100 mio. kr. er overført til 2025 jævnfør beslutning i Teknik- og Klimaudvalget den 12. juni 2023.				
På grund af prisstigninger siden 2021 kan efterslæbet dog først indhentes i 2027. Hidtidige og kommende års forventede prisstigninger betyder, at der mangler ca. 3 mio. kr. i at indhente efterslæbet. Der er udarbejdet et supplerende budgetforslag på, at der afsættes 2,700 mio. kr. i 2027.				
Målet med de afsatte midler er at indhente efterslæb på vedligeholdelse af broer og bygværker i kommunen. Haderslev Kommune har ca. 420 broer og bygværker. Broer og bygværker inkluderer almindelige større og mindre broer, rørgennemløb over 50 cm i diameter samt stenklæder.				
Brovedligeholdelse er vigtig, for at bevare den investerede kapital, men er også vigtig for trafikikkerheden og f.eks. bevarelse af fredede broer og bygværker. Uden vedligehold vil broer og bygværker forfalde og miste værdi, i nogen tilfælde eksponentielt. Broer og bygværker er en del af vejens elementer, der også har indvirkning på øvrige elementer, f.eks. asfaltveje og rabatter, men også vandløb, der løber under broerne.				
Bevillingerne betyder, at der nu kan planlægges mere langsigtet og fornuftigt i forhold til f.eks. asfaltering af vejen over bygværker. Bygværker kan renoveres inden vejen står til asfaltudlægning og ikke omvendt.				
Denne planlægning medfører at i 2023-2024 udføres reparation af broen i den sydlige ende af Årupvej ved udkørsel til Ribe Landevej. Der er lavet forundersøgelser af broen i 2022. Broen går over Gelså og er en gammel grænsebro. Der er i dag en vægtbegrænsning på broen på max. 3.500 kg. Som noget særligt er broen kategoriseret som fredet (opført i 1882). Udgift til reparation af broen er anslået til 3,800 mio. kr. i 23-prisniveau og brorenovering startes op i 2023.				
Vedligeholdelse af broer og bygværker vil foregå i samarbejde med eksterne entreprenører.				

Projekt: Broer og bygværker**Stednr.:** 222.587**Afledt drift:**

Siden kommunesammenlægningen har der kun været afsat ca. 0,300 mio. kr. årligt til vedligeholdelse af broer og bygværker. Når efterslæbet er indhentet i 2028, vurderer Teknik og Klima niveauet for driftsbudget i fremtidige år for at sikre kapitalapparatet. Udgift udover 0,300 mio. kr. årligt bør medtages fra budgetår 2028.

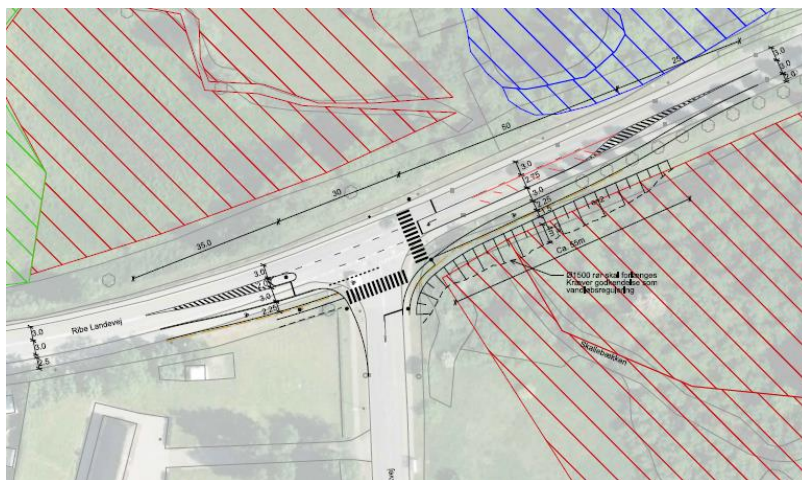
"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej ved Skallebækvej**Stednr.:** 222.591

Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	-	0,800	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i land og by**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.**Beskrivelse:**

I forbindelse med budgetvedtagelse 2023 er afsat 1,400 mio. kr. i år 2023 til projektering og anlæg af krydsningsheller på Ribe Landevej for at sikre bløde trafikanters krydsning af Ribe Landevej. Løsningen muliggør samtidig fremtidig udbygning af krydset til signalanlæg.

Kapacitetsanalysen viser, at den nye udstykning Løkkeager med 60 boliger ikke vil give kapacitetsproblemer i krydset, men ved en udvikling af det tidligere sygehusområde, vil der komme væsentlig mere trafik, og det vil give kapacitetsudfordringer i krydset med lange ventetider til følge. Kapacitetsberegningerne for krydset viser, at kun et signalanlæg kan klare den fremtidige trafik fra udviklingsområdet.

Når udviklingen af det tidligere sygehusområde har nået en passende størrelse, kan krydset ombygges til et signalanlæg, hvilket vil koste 0,800 i 2023 priser.

Afledt drift:

1,5 % af anlægssummen svarende til 0,021 mio. kr. årligt, som afholdes indenfor driftsrammen

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Tilgængelighedspulje		Stednr.: 222.595		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	0,400	0,400	0,400	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udvikling i land og by				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til budget afsat i 2024 i Haderslev Kommunalbestyrelse den 2. maj 2023.				
Beskrivelse: Formålet med tilgængelighedspuljen er at gøre kommunens byer og naturområder mere tilgængelige for alle borgere, uanset om man er synshandicappet, kørestolsbruger, gangbesværet eller har andre fysiske handicaps. Dette harmonerer med ambitionen om, at alle skal kunne have mulighed for at leve et aktivt liv og medvirke til at gøre det nemmere at vælge et sundt alternativ til sofaen. Midlerne vil blive anvendt til udførelse af opgaver nævnt i Tilgængelighedsplan fra 2018 samt til mindre tilgængelighedstiltag generelt i hele kommunen, som f.eks. Handikaprådet kommer med ønsker om. Af mindre tilgængelighedstiltag kan blandt andet nævnes jævn fortovs belægning, gelændere ved trapper, kørestolsramper, ledelinjer og taktilbelægning samt armlæn på bænke o. lign. Tiltag, som har den effekt, at det bliver nemmere for borgere med fysiske handicap at komme rundt i byerne/naturen på egne ben eller på eldrevne hjælpemidler.				
Afledt drift: Ingen				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "–" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til udmøntning af cykelstiplan		Stednr.: 222.593		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	14,000	5,000	5,000	-
U/I: Anlægsindtægt	-3,050	-2,000	-2,000	-
Afledt drift:	-	0,200	0,275	0,350
Kategori: Udvikling i land og by				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Et godt stisystem er en væsentlig faktor til at fremme cyklismen, da det er med til at øge cyklisternes tryghed og sikkerhed. Undersøgelser viser at god infrastruktur og attraktive cykelfaciliteter er en væsentlig parameter i forhold til at overflytte trafikanter fra bil til cykel. Der er mange gode grunde til at vælge at cykle eller gå fremfor at tage bilen. Først og fremmest gavner det sundheden og miljøet. Derudover mindskes trængselsproblemerne på vejene samt behovet for flere parkeringspladser. Målet med puljen er at skabe et sammenhængende stisystem i byerne og mellem byer, landsbyer og landdistrikter, så kommunen bindes bedre sammen og så der skabes gode stiforbindelser til skole, fritidsaktiviteter, uddannelse, offentlig transport og arbejde. Cykelstiplan 2020 blev godkendt af Udvalget for Plan og Miljø den 7. december 2020. Stiplanen indeholder en liste over mulige nye stier samt anlægsoverslag. Der er i statens Infrastrukturplan 2035 afsat samlet set 3,000 mia. kr. til at fremme cyklisme i perioden 2022-2035. Teknik og Klimaudvalget vil få forelagt en sag, hvor der søges om statslig medfinansiering til cykelstiprojekter i Haderslev Kommune. Der er afsat midler i 2024, men der kan stadig søges statens pulje i 2023. Udførelse af eventuelt projekt med statsstøtte vil tidligst blive udført i 2024. Staten yder normalt kun tilskud til projekter, der ikke ville kunne finde sted i samme omfang, på samme tidspunkt eller indenfor samme tidsramme uden det bevilgede tilskud. Der ydes ikke tilskud til allerede planlagte og bevilgede projekter. Hvis det ikke lykkedes at opnå tilskud, fordeler Teknik- og Klimaudvalget budgetmidlerne på et møde efter afgørelsen på ansøgningerne.				

Projekt: Pulje til udmøntning af cykelstiplan**Stednr.: 222.593**

Puljen understøtter kommunalbestyrelsens 2030 ambitioner ved at have fokus på at fremme cyklismen og skabe god sammenhæng mellem byerne i kommunen med udbygning af stinettet. Dette er særligt attraktivt for tilflyttere og styrker udviklingen af stier i nærområdet.

Afledt drift:

Udgiften til drift er 1,5 % af anlægssummen gældende fra året efter projektet er udført. Beløbet akkumuleres hvert år. Afledt drift er ikke afsat i budgetlægningen 2023-2026 og fremgår af supplerende budget.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til realisering af trafikikkerhedsplan**Stednr.: 222.599**

Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udvikling i land og by

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Haderslev Kommune har i 2020 vedtaget en ny trafikikkerhedsplan, som udstikker retningslinjerne for trafikikkerhedsarbejdet frem mod 2025.

Trafikikkerhedsplanen følger færdselssikkerhedskommissionens målsætning om at halvere antallet af dræbte og alvorligt tilskadekomne på kommunens veje, så der højst må være 1 trafikdræbt og 7 alvorligt tilskadekomne i 2030. Målsætningen er ambitiøs, men fokus på trafikikkerhed har haft positiv effekt på antallet af personskader på kommunens veje. Således er der i perioden 2010-2020 sket et fald på 28 % i antal personskader på kommunens veje.

Trafikikkerhedsindsatsen har fokus på at udpege, ændre eller ombygge uheldsbelastede lokaliteter og på at gøre eksisterende veje mere selvforklarende og sikre. Desuden er der fokus på at forbedre samarbejdet med skoler, større institutioner og virksomheder om trafikikkerhed, lige som kommunen fortsat vil medvirke i nationale kampagner på trafikikkerhedsområdet og udvikle lokale kampagner i samarbejde med de øvrige sønderjyske kommuner.

Realiseringen af trafikikkerhedsplanen er afhængig af årlige investeringer i trafikikkerheden.

Puljen i 2024 fordeles af Teknik- og Klimaudvalget på et møde primo 2024 ud fra en udarbejdet liste over aktiviteter, der bør udføres under trafikikkerhedsplanen.

Puljen understøtter kommunalbestyrelsens 2030 ambitioner ved at have fokus på sikre skoleveje for de ekstra i uddannelse, samt sikre at vejnettet bliver mere sikker, på trods af flere indbyggere og arbejdspladser.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Oversvømmelsessikring af Fole**Stednr.: 089.505**

Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	1,000	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Klimapolitik

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet med budgetvedtagelsen 2023.

Beskrivelse:

Fole by oplevede i 2021 at få dele af byen oversvømmet i forbindelse med kraftige skybrud. Fole er optaget på listen over steder der har behov for klimasikring og som der med Klimaplan 2022-2050, blev besluttet at arbejde med. En bedre sikring mod oversvømmelse i Fole er samtidig en understøttelse af landdistriktet og livskvaliteten i lokalområdet.

Teknik- og Klimaudvalget har besluttet, hvilke tiltag der skal implementeres:

Projekt: Oversvømmelsessikring af Fole**Stednr.: 089.505**

1. Regnvandsafvanding og rørledninger: 0,050-0,200 mio. kr.
2. Forhøjelse af dige så mere vand kan tilbageholdes bagved Hygumvej 10: 0,150 mio. kr.
3. Rørunderføringer gennem Fole by: 0,500-1,500 mio. kr.
4. Vådområde nordøst for Fole by: 2,000-5,000 mio. kr. - mulighed for ekstern finansiering
5. Etablering af ny grøft sydøst om Fole by: 0,500-1,000 mio. kr.

Overslag er i 2022-priser

I 2023 er delprojekt 1 og 2 blevet gennemført. I 2024 forventes delprojekt 3 igangsat og gennemført i videst muligt omfang.

Tiltag 4 og 5 kan ikke udføres indenfor det afsatte budget. Der er udarbejdet forslag til supplerende budget på 2,5 mio. kr. i 2025 og 4 mio. kr. i 2026.

Afledt drift:

Ingen

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

5.5. Senior- og Sundhedsudvalget

Investeringsoversigt	U/I	2024	2025	2026	2027
Teknisk infrastruktur – ladestandere til elbiler	U	1,500	-	-	-
Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram	U	8,278	-	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram	I	-0,600	-	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram	U	2,000	-	-	-
Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger	U	1,600	-	-	-
Velfærdsteknologiske løsninger	U	1,000	1,000	1,000	-
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt		13,778	1,000	1,000	-
- heraf indtægter		-0,600	-	-	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Teknisk infrastruktur – ladestandere til elbiler		Stednr.: 526.501			
Økonomi	2024	2025	2026	2027	
U/I: Anlægsudgift	1,500	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.					
Beskrivelse:					
Haderslev Kommune har en bilpark på omkring 550 køretøjer fordelt på flere forvaltningsområder. I lyset af Folketingets aftale om en ambition om 1,000 mio. nul- og lavemissionsbiler i 2030, er udgifterne ved en delvis udskiftning af kommunens bilpark til elbiler blevet undersøgt.					
For at kunne indføre elbiler er den største forhindring den tekniske infrastruktur, som er påkrævet for at kunne lade bilerne op. For at kunne opsætte ladestandere på bilernes parkeringsplads er det ofte nødvendigt at installere ny hoved-eltavle og bimåler samt at føre strømmen frem i en ny stikledning.					
Analysen af bilparken i Haderslev Kommune anbefaler at der opstilles ladestandere til 26 elbiler under Senior- og Sundhedsudvalget. Ladestanderne opstilles ved fem plejedistrikter og vil koste i alt 1,500 mio. kr.					
Afledt drift:					
FDM har i flere omgange vurderet den samlede økonomi ved forskellige drivmidler. I hvert tilfælde viser analysen, at elbilerne er dyrere at anskaffe, men billigere i både faste og variable udgifter. Konklusionen fra undersøgelserne er at lavere løbende udgifter opvejer den større anskaffelsespris.					
Øvrige forhold:					
På mange måder fungerer elbiler ligesom traditionelle biler med benzin- eller dieselmotorer. Det betyder også at der er samme ergonomi, indstigningsforhold og sikkerhedsudstyr i en VW up! eller e-up!					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen " - " betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram		Stednr.: 019.500			
Økonomi	2024	2025	2026	2027	
U/I: Anlægsudgift	8,278	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet i kommunalbestyrelsen den 2. maj 2023					
Beskrivelse:					
Kommunalbestyrelsen har den 2. maj 2023 godkendt anlægsbevilling og skema B til opførelsen af 16 ældreboliger i Gram.					
Haderslev Kommune har lavet en plejeboliganalyse, der viser, at der er et behov for flere særlige demenspladser. Voksenudvalget drøftede i december 2019 og i februar 2020 plejeboligkapaciteten i Gram og bad i den forbindelse om et forslag til en udbygning af 8-16 demensvenlige plejeboliger på Højmarken. Kommunalbestyrelsen besluttede i Budget 2021 at afsætte budget til at bygge 2 * 8 fremtidssikrede demensplejeboliger på Højmarken. Boligerne opføres efter almenboligloven.					

Projekt: Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram**Stednr.: 019.500**

Højmarken består i dag af 3 huse i et plan med i alt 26 boliger. De 2 af husene, med 8 lejligheder i hver, er indrettet til borgere med demens. Lejlighederne har en størrelse på 65 m².

Selve opførelsen af plejeboligerne sker efter almenboliglovens regler og indenfor den økonomiske ramme som ministeriet har udmeldt. Udover mursten er det afgørende, at boligerne indeholder velfærdsteknologiske og tryghedsskabende løsninger, så borgeren og pårørende oplever større fleksibilitet, mere tryghed og mere velfærd i hverdagen. En del af løsningen kan fx være døgnrytmelys, sensorgulve, der advarer personalet når borgeren falder eller går fra stuen om natten og en tryk afgrænset erindringshave/sansehave.

Økonomi:

Rammebeløbet til boligdelen inkl. grundkøb er i alt 27,778 mio. kr., som finansieres med låneoptagelse på 24,445 mio. kr. (88%), grundkapitalindskud 2,778 mio. kr. (10%) og beboerindskud 0,556 mio. kr. (2%).

Den forventede årlige husleje vil være 1.241 kr./m² uden forbrug. Det vil svare til en månedlig husleje på 6.730 kr. Til sammenligning er gennemsnitsprisen på Frederik den IX ca. 5.500 kr. om måneden + forbrug. En lejlighed på 65 m² betyder, at det for mange borgere vil være muligt at få boligydelse.

Udover boligdelen er der behov for diverse personale- og servicearealer. Der er i alt afsat 7,064 mio. kr. ekskl. moms til nybyggeri og evt. ombygning i eksisterende servicearealer hvor det måtte give mening i forhold til optimal arealudnyttelse.

Den del af opførelsesudgiften til plejeboligerne på Højmarken, der er velfærdsteknologiske og tryghedsskabende løsninger - og som er en udgift udover almenboliglovens rammebeløb og servicearealer - er en kommunal udgift og budgetteres som velfærdsteknologi med i alt 5,059 mio. kr. på et særskilt anlægsprojekt.

Bygningsspænd: 16 boliger + servicearealer – Mio. kr.		I alt
Boligdel inklusive gangarealer		1.040 m ²
Serviceareal og personalefaciliteter		250 m ²
Samlet bygningsareal		1.290 m ²
Forventet pris		
Boligarealer inkl. Grundkøb	1.040 x 26.710 kr.	Inkl. moms 27,778 mio. kr.
Servicearealer	250 m ²	Ex moms 7,064 mio. kr.
Velfærdsteknologisk sikring		Ex moms 5,059 mio. kr.

Afledte driftsudgifter og – indtægter:

I budgetforliget er det aftalt, at Engparken udfases i forbindelse med etablering af nye pladser. Driftsbudgettet overføres fra Engparken til Højmarken.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Servicearealer på Højmarken i Gram**Stednr.: 018.511**

Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	2,000	-	-	-
U/I: Anlægsindtægt	-0,600	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet i kommunalbestyrelsen den 2. maj 2023

Beskrivelse:

Kommunalbestyrelsen har den 2. maj 2023 godkendt anlægsbevilling og skema B til opførelsen af 16 ældreboliger i Gram.

Servicearealer og personaleforhold omfatter 250 m² af det samlede byggeri på 1.290 m². Rammebeløbet til servicearealer er 22.000 kr. pr. m², hertil kommer udgiften til grunden på 0,276 mio. kr. svarende til en samlet anlægsudgift på 6,000 mio. kr.

Servicearealtilskuddet udgør 0,600 mio. kr. I alt en samlet nettoudgift på 5,400 mio. kr.

Projekt: Servicearealer på Højmarken i Gram**Stednr.: 018.511****Afledt drift:**

De afledte driftsudgifter til servicearealerne forventes dækket fra frigjorte midler på Engparken.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger**Stednr.: 527.505**

Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	1,600	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling til projektet i kommunalbestyrelsen den 2. maj 2023**Beskrivelse:**

Kommunalbestyrelsen har den 2. maj 2023 godkendt anlægsbevilling og skema B til opførelsen af 16 ældreboliger i Gram.

Den del af opførelsesudgiften til plejeboligerne på Højmarken, der er velfærdsteknologiske og tryghedsskabende løsninger - og som er en udgift udover almenboliglovens rammebeløb og servicearealer - er en kommunal udgift og budgetteres som velfærdsteknologi med i alt 5,059 mio. kr.

Der er i budget 2024 afsat 1,600 mio. kr. til velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Velfærdsteknologiske løsninger**Stednr.: 527.506**

Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles anlægsbevilling på 1,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen, vedr. det afsatte beløb i 2024 på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.**Beskrivelse:**

De behov, som kan dækkes af digitale løsninger, er meget forskellige. Utryghed i hverdagen kan for nogen reduceres gennem tryghedsopkald via skærm, hvor borgeren kan komme i kontakt med en medarbejder. For mennesker med fx kroniske lunge- og hjertesygdomme kan digitale løsninger hjælpe til, at besøg hos lægen undgås, fordi målingerne løbende kan foretages derhjemme, ligesom medicinrobotter kan bidrage til at sikre korrekt medicinindtagelse.

Det er vigtigt at understrege, at digitale løsninger ikke er det rette for alle, og mange også i fremtiden vil have behov for hjemmehjælp, som vi kender det. Digitale løsninger vil dog være et supplement, som har potentiale til at give mange mennesker oplevelse af større frihed og mulighed for at klare mere selv i hverdagen. Ligesom det for nogen vil være det, som kan give større tryghed.

I stedet for at skulle tilpasse hverdagen til et besøg fra en social- og sundhedsassistent eller sygeplejerske, som kun kan angive et tidsrum fremfor et tidspunkt, muliggør de digitale besøg, at det koordineres mere præcist, hvilket giver borgeren mere frihed. Tilbage meldingen fra flere mennesker der i dag modtager hjælp fra hjemmeplejen er, at det har en stor betydning, hvis der er mulighed for i højere grad at være med til at bestemme, hvornår og hvordan hjælpen gives. Dette vil digitale besøg i højere grad kunne bidrage til.

Stednummeret, der står øverst, vil blive ændret fra år til år i forbindelse med opstart på et nyt år.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

5.6. Økonomiudvalget

Investeringsoversigt	U/I	2024	2025	2026	2027
Byudvikling	U	6,100	3,600	5,700	5,771
Erhvervsjord	U	6,000	6,000	5,000	-
Pulje til byggemodning og salg af grunde - udgifter	U	1,900	1,900	1,900	1,900
Pulje til byggemodning og salg af grunde - indtægter	I	-1,400	-1,400	-1,400	-1,400
Anlægstilskud til Brand og redning Sønderjylland	U	1,400	1,400	1,400	1,400
Bygningsvedligeholdelse mv.	U	28,430	28,300	28,300	28,300
Strategiske udviklingsplaner – og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram	U	3,000	5,000	5,000	-
Strukturelle ændringer på borgernære områder	U	-	1,125	10,000	-
Udmøntet anlægspulje	U	-	29,650	19,000	110,969
Økonomiudvalget, I alt		45,430	75,575	74,900	146,940
- heraf indtægter		-1,400	-1,400	-1,400	-1,400

Projektbeskrivelser

Projekt: Byudvikling		Stednr.: 002.548			
Økonomi	2024	2025	2026	2027	
U/I: Anlægsudgift	6,100	3,600	5,700	5,771	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Basisbudget					
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.					
Beskrivelse:					
<p>Midlerne i puljen Byudvikling benyttes til igangværende og kommende boligbyggemodninger, herunder opkøb af arealer til byggemodning af parcelhusgrunde. Derudover skal puljen være med at sikre udmøntningen af bosætningsstrategien de kommende år.</p> <p>Puljen skal også dække udgifter til projektudvikling og ejendomsudvikling, hvor der særligt i Haderslev er områder der står over for omdannelse.</p> <p>Midlerne skal understøtte øget bosætning og vækst i kommunen ved at sikre et varieret udbud af attraktive arealer til boligbyggeri mv. som kan være med til at tiltrække tilflyttere og fastholde indbyggere i kommunen.</p> <p>Ved budgetlægningen for 2022-2025 blev der godkendt en "Model for geninvestering i Byudvikling". Det er en jordforsyningsmodel, som går efter at byggemodne ud fra en efterspørgselsdrevet tilgang, og derefter geninvestere indtægterne fra salget af grunde i kommende udstykninger. På den måde skabes et kredsløb som i de kommende år forventes at løbe rundt. Salgsindtægterne fra regnskabsår 2022 er geninvesteret i år 2027 jf. Budgetstrategien.</p>					
Afledt drift:					
<p>Hvis veje, gadelys mv. etableret på grundene gøres private er der ingen afledt driftsudgifter.</p> <p>Hvis der er tale om offentlig vej er der afledte driftsudgifter til renhold sommer og vinter på 1,5% af anlægssummen. Hvis arealet tidligere har været forpagtet ud, kan der være afledte mindreindtægter. Ud fra konkret foretagne byggemodninger vurderes behov for driftsmidler fra år til år. Disse medtages under Teknik og Klimaudvalget under supplerende budget drift.</p>					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Erhvervsjord		Stednr.: 003.553		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	6,000	6,000	5,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Midler til erhvervsudvikling til brug for jordkøb, opkøb, byggemodning og baneinfrastruktur, herunder midler til realisering af Erhvervsstrategien for den kommende 4 års periode bredt betragtet. Erhvervsudvikling herunder opkøb af erhvervsjord er et led i at sikre attraktive erhvervsarealer til virksomheder, som kan understøtte og fastholde arbejdspladser i kommunen, som led i kommunens Vækststrategi.				
Afledt drift: Ud fra konkret foretagne byggemodninger vurderes behov for driftsmidler fra år til år til veje, gadelys mv. Disse medtages under Teknik og Klimaudvalget under supplerende budget drift.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til byggemodning og salg af grunde		Stednr.: 005.516		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	1,900	1,900	1,900	1,900
U/I: Anlægsindtægt	-1,400	-1,400	-1,400	-1,400
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,900 mio. kr. i udgifter og -1,400 mio. kr. i indtægter i forbindelse med budgetvedtagelsen, vedr. det afsatte beløb i 2024 på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.				
Beskrivelse: Der er i basisbudgettet afsat en pulje på 0,500 mio. kr. til færdiggørelsesarbejder på ikke solgte og regnskabsafsluttede udstykninger fremadrettet. Formålet med puljen er at sikre at boligbyggemodninger, hvor der er aflagt anlægsregnskab, kan afsluttes med etablering af slidlag, overkørsler, ramper samt færdiggørelse af grønne områder. Denne færdiggørelse er en forpligtigelse, som kommunen har i henhold til købsaftalen med de enkelte lodsejere. Anlægsprojektet skal ligeledes finansiere forundersøgelser og diverse udgifter i de tidligere stadier på kommende udstykninger. De forventede indtægter kommer fra salg af mindre kommunale arealer eller grunde som kommunen har til salg fra regnskabsafsluttede udstykninger. Kommunen etablerer boligbyggemodninger med henblik på at fastholde og tiltrække borgere og indgår som en del af vækststrategien.				
Afledt drift: Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Anlægstilskud Brand og Redning		Stednr.: 095.513		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	1,400	1,400	1,400	1,400
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,400 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen, vedr. det afsatte beløb i 2024 på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.				
Beskrivelse: Kommunen er som del af samarbejdet mellem Brand & Redning Sønderjylland og Haderslev, Tønder og Aabenraa Kommuner, forpligtet til at bidrage til drifts- og anlægsbudgettet. Drifts- og anlægsudgifter for 2024 bliver fremskrevet med anbefalingerne i KL's budgetvejledning for 2024 jf. selskabets vedtægter, pkt. 14.3. Såvel drifts- som anlægstilskud for 2024 skal betales til selskabet i to halvårige rater, henholdsvis 1. januar 2023 og 1. juli 2023, jf. Brand & Redning Sønderjyllands vedtægter, pkt. 16.3. Beredskabskommissionen godkender budgettet for Brand & Redning Sønderjylland deres møde i juni 2023. Eventuelle prisreguleringsændringer vil blive indarbejdet senere. Der er afsat særskilt driftsbudget på 13,119 mio. kr. årligt.				
Afledt drift: Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Bygningsvedligeholdelse m.v.		Stednr.: 650.550		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	28,430	28,300	28,300	28,300
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 28,430 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen, vedr. det afsatte beløb i 2024 på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.				
Beskrivelse: Haderslev Kommune har ca. 185 ejendomme med ca. 650 bygninger på og med et samlet etageareal på ca. 305.000 m2. Der er tale om en meget blandet bygningsmasse bestående af skoler, børnehaver, plejecentre, administrationsbygninger, offentlige toiletter, entreprenørbygninger, sportshaller m.v. Det politiske styringsredskab er "Retningslinjer for vedligeholdelse af Haderslev Kommunes bygninger". Midlerne til bygningsvedligehold anvendes primært til større vedligeholdelsesopgaver på klimaskærm og tekniske installationer i de kommunale bygninger inkl.: <ul style="list-style-type: none"> • Asbestrensninger af skoler, børnehaver m.v. • Undersøgelse af og Radon-sikring i bygninger • Kloaksepareringer • Opgravning af gamle olietanke på kommunale ejendomme • Energibesparende foranstaltninger • AT-påbud. Sikring af et godt arbejdsmiljø og sikring af et godt indeklima, samt håndtering af ny brandsynsbekendtgørelse (januar 2022) • Pulje til færdiggørelse af byggeopgaver, hvor der er aflagt anlægsregnskab • Egne tiltag som supplement til støjkompensation (F-35 fly Flyvestation Skrydstrup). Der kommer en orienteringssag på Økonomiudvalget om disponeringen af midler i 2024.				
Afledt drift: Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Strategiske udviklingsplaner – og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram **Stednr.:** 222.594

Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	3,000	5,000	5,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.

Beskrivelse:

Formål

I de kommende år skal der, som led i Haderslev Kommunes vækst dagsorden, arbejdes aktivt for at indfri 2030-ambitionen om +250 flere i uddannelse, +500 flere indbyggere og +1.000 flere arbejdspladser. For at indfri disse målsætninger er det vigtigt med attraktive byer.

Der afsættes midler til at arbejde med strategisk udvikling i Gram, Vojens og Haderslev by. Midlerne skal ses i sammenhæng med de igangværende aktiviteter og planer i byerne.

Haderslev:

I Haderslev by er der igangsat en række større udviklingsprojekter i form af Jomfrusti-projektet, udviklingen ved havnen og projektet ved Damparken mv. For at skabe en stærk og sammenhængende by skal der også – med udgangspunkt i hovedplanen – arbejdes med at skabe en stærk midtby med levende forbindelser på tværs af miljøer, aktiviteter og faciliteter. Målsætningen er at skabe en attraktiv og sammenhængende by, der kan fastholde og tiltrække borgere, virksomheder og besøgende.

Gram:

I Gram er bevaringsværdier og potentialer kortlagt som forarbejde til en udviklingsplan for byen. Derudover peger den netop gennemførte detailhandelsanalyse på et behov for mødesteder i det fysiske byrum, ligesom Vision Gram sammen med Haderslev Kommune arbejder målrettet med bosætningstiltag – herunder ønsker til nye boligudstykningsplaner.

Vojens:

Udviklingsplan Vojens – der bl.a. er udarbejdet i samarbejde med Forum Vojens i regi af projekt "Levende bymidter" - er netop vedtaget. Udviklingsplanen rummer et hovedgreb, hvor følgende områder søges udviklet og/eller omdannet:

- Rådhuscenteret
- Stationsområdet
- Hal-området
- Hovedforbindelse gennem byen (Østergade/Vestergade)

Udviklingen i Vojens går derfor ind i en ny fase, med videreudvikling af tiltag og realisering.

Fælles for Vojens og Gram er, at byudviklingen kræver et endnu tættere samarbejde med henholdsvis Vision Gram og Forum Vojens – og generelt øget borgerinddragelse. Derudover anvendes midlerne til projektlejning, planlægning og anlæg, således der sikres en strategisk og sammenhængende byudvikling fra plan til indsats.

I videst muligt omfang søges byudviklingen i de to byer medfinansieret via fundraising.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Strukturelle ændringer på borgernære områder		Stednr.: 676.506		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	-	1,125	10,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Omstillingspulje til lokalbyer med henblik på understøttelse af strukturelle ændringer for at afhjælpe konsekvensen af lokale ændringer i befolkningssammensætningen. Pulje til strukturel tilpasning på institutioner primært på daginstitutioner og skoler.				
Afledte drift: Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Udmøntet anlægspulje		Stednr.: 667.506		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	-	29,650	19,000	110,969
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.				
Beskrivelse: Der er afsat en udmøntet anlægspulje, som kan udmøntes i en senere budgetlægning.				
Afledte drift: Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

5.7. Land- og Byudviklingsudvalget

Investeringsoversigt	U/I	2024	2025	2026	2027
Område- og Landsbyfornyelse	U	2,600	2,500	2,600	-
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	1,446	1,400	1,400	-
Borgerbudgettering i Haderslev by og Starup	U	1,000	1,000	1,000	-
Landdistriktpuljen	U	1,000	1,000	1,000	-
Forum Vojens og Vision Gram	U	1,000	1,000	1,000	-
Skrydstrup Kultur- og Fritidscenter	U	3,000	-	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget, I alt		10,046	6,900	7,000	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Område- og Landsbyfornyelse		Stednr: 015.525			
Økonomi	2024	2025	2026	2027	
U/I: Anlægsudgift	2,600	2,500	2,600		-
Afledt drift:	-	-	-		-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen.					
Beskrivelse:					
Haderslev Kommune har stort fokus på landsbyfornyelse, herunder bl.a. områdefornyelser i landdistrikter. Landsbyfornyelse, som kan anvendes i byer med færre end 4.000 indbyggere og i det åbne land, kan anvendes til følgende tiltag: <ul style="list-style-type: none"> • Områdefornyelse. • Istandsættelse af nedslidte private udlejningsboliger, ejer- og andelsboliger, forsamlingshuse og erhverv beliggende i bygninger, der indeholder både beboelse og erhverv. • Nedrivning af nedslidte boliger og erhvervsbygninger. • Fjernelse af skrot og affald på boligejendomme. • Kommunalt opkøb af nedslidte ejendomme med henblik på istandsættelse eller nedrivning. • Ombygning af tomme erhvervslokaler og tomme offentligt ejede bygninger til udlejningsboliger. • Indretning af byrum på tomme grunde, hvor kommunalbestyrelsen giver - eller har givet - støtte til nedrivning efter byfornyelsesloven. <p>Historisk set er der som udgangspunkt ydet statslig refusion på 60 pct. af kommunens udgifter til de ovennævnte tiltag. Der er afsat et budget på ca. 2,600 mio. kr. frem til 2026.</p>					
Afledt drift:					
Ingen.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Borgerbudgettering i landdistrikterne		Stednr: 668.515			
Økonomi	2024	2025	2026	2027	
U/I: Anlægsudgift	1,400	1,400	1,400		-
Afledt drift:	-	-	-		-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,400 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen, vedr. det afsatte beløb i 2024 på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.					
Beskrivelse:					
Der er afsat 1,400 mio. kr. pr. år frem til 2026 til borgerbudgettering i landdistrikterne.					
Midlerne anvendes til udvikling af landdistrikterne.					
Midlerne er fordelt med 1,300 mio.kr. til Borgerbudgettering, 0,020 mio.kr. til tilskud til LAG Småøerne og 0,080 mio. kr. til Land og Byudviklingsudvalgets udviklingspulje.					
I tidligere år har hvert landdistrikt, efter anmodning, haft mulighed for at få tildelt et tilskud på 50.000 kr. fra puljen til rådighed for aktiviteter i det enkelte landdistrikt efter eget ønske, f.eks. mindre driftsopgaver, dog					

Projekt: Borgerbudgettering i landdistrikterne**Stednr: 668.515**

ikke løn. Alle borgere i det konkrete lokalsamfund skal have mulighed for at involvere sig, komme med projektforslag, samt indflydelse på hvilke projekter, der skal gennemføres.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Borgerbudgettering Haderslev by og Starup**Stednr: 668.517**

Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen, vedr. det afsatte beløb i 2024 på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.

Beskrivelse:

Der er afsat 1,000 mio. kr. pr. år frem til 2026 til Borgerbudgettering i Haderslev by og Starup.

Midlerne til borgerbudgettering i Haderslev by og Starup giver borgerne i de to byer mulighed for at få støtte til initiativer og dermed sætte deres aftryk på udviklingen i byerne.

Udover at fremme en lokal, demokratisk proces, kan midlerne målrettes formål, der understøtter særlige formål i byen, dette kan være bæredygtighed, fællesskaber, kulturhistorie, bosætning m.m. eller bestemte målgrupper.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Landdistriktspuljen**Stednr: 668.514**

Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen, vedr. det afsatte beløb i 2024 på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.

Beskrivelse:

Der er afsat 1,000 mio. kr. pr. år frem til 2025 til Landdistriktspuljen.

Puljen kan søges af landdistrikterne ud fra de godkendte kriterier, som understøtter Land- og byudviklingsudvalgets strategiske arbejde med at disponere og motivere udvalgte projekter i landdistrikterne.

Land- og Byudviklingsudvalget yder støtte til lokale projekter, der udvikler og styrker landdistrikterne.

Der er tale om støtte, der er for store til borgerbudgettering og for små til det generelle anlægsbudget. Ansøgningerne skal leve op til kriterier som udvalget har vedtaget.

Kriterierne er blandt andet, at initiativerne skal øge bosætning, udvikle nye arbejdspladser, fremme turisme og udvikle kultur- og fritidsaktiviteter. Derudover skal det ansøgte beløb være på minimum 25.000 kr.

Afledte drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Forum Vojens og Vision Gram		Stednr.: 015.519		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen, vedr. det afsatte beløb i 2024 på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger.				
Beskrivelse: Der er afsat 1,000 mio. kr. årligt fordelt med 0,6 mio. kr. til Forum Vojens og 0,4 mio. kr. til Vision Gram til og med år 2026. Samme budget til Forum Vojens og Vision Gram foreslås indarbejdet i budget 2027. Formålet er at understøtte borgerinitiativer i de 2 centerbyer. Puljerne anvendes bl.a. til rekreative formål, sport, fritid, kultur, julebelysning, infrastruktur og diverse projekter. Tiltag under Forum Vojens og Vision Gram har nytteværdi for langt de fleste borgere i Vojens og Gram. Nogle af de allerede udførte tiltag fx lystunnel og shelters og byinventar i Vojens, Kleinbahn og cykelbane i Gram kommer derudover også turister og andre besøgende til gode.				
Afledt drift: Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Skrydstrup Kultur- og Fritidscenter		Stednr.: 318.545		
Økonomi	2024	2025	2026	2027
U/I: Anlægsudgift	3,000	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 3,000 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen på baggrund af nedenstående beskrivelse af de materielle forudsætninger				
Beskrivelse: Der er afsat 3,000 mio. kr. i 2024 til Skrydstrup Kultur- og Fritidscenter. Det nye servicehus (omklædning/bad mv) i Skrydstrup er etableret og taget i brug. Tilbage står nu realisering af multihallen, hvor der er gennemført fundraising – uden reelle tilsagn. I 2023 vil der blive søgt nye fonde og borgerdonationer. Formålet er at sikre gode faciliteter for foreningens aktiviteter, så foreningen kan udvikle sig og medvirke til at skabe positiv omtale i et (støjfølsomt) udsat område.				
Afledt drift: Aktivitetstilskuddet til Skrydstrup Kultur- og Fritidscenter må forventes øget med 0,100 mio. kr. Årligt og indgår i det supplerende budget til drift.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6. Grundkapitalindskud

Landsbyggefonden har til formål at støtte og udvikle alment boligbyggeri gennem forskellige tilskuds- og låneordninger. Det kommunale grundtilskud vil være mellem 8% og 12% for familieboliger afhængig af den gennemsnitlige boligstørrelse, således kommunerne skal indskyde færrest penge ved byggeri af små boliger og flest penge ved byggeri af store boliger. Det kommunale grundkapitalindskud for ungdomsboliger og ældreboliger er på 10%. Nedenfor følger beskrivelser af forslag til indskud i Landsbyggefonden.

Landsbyggefonden har til formål at støtte og udvikle alment boligbyggeri gennem forskellige tilskuds- og låneordninger. Der er i årene 2024-2025 afsat 0,900 mio. kr. til kommunens andel til kapitaltilførsel ud fra 1/5-ordningen.

Grundkapitalindskud (Beløb i mio. kr. i løbende priser)	U/I	2024	2025	2026	2027
Årlig pulje til grundkapital	U	0,900	0,900	-	-
Grundkapitalindskud, I alt		0,900	0,900	-	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Årlig pulje til grundkapital		Funktion: 08.32.24			
Økonomi (i mio. kr. og lb priser)	2024	2025	2026	2027	
U/I: Finansudgift	0,900	0,900	-	-	-
U/I: Finansindtægt	-	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Beskrivelse:					
Boligselskaberne har mulighed for at søge om godkendelse af ombygningsprojekter m.v. i henhold til reglerne om støttet boligbyggeri.					
På den baggrund er der afsat 0,900 mio. kr. årligt til kapitalindskud. I supplerende budget vil der blive søgt 0,900 mio. kr. årligt til videreførelse af ordningen i 2026-2027.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen   "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

7. Bevillings- og flerårsoversigt

Finansiering

	2024		2025		2026		2027	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i løbende priser)								
Finansiering, i alt	141	-4.570	143	-4.736	146	-4.953	149	-5.160
Renter af likvide aktiver	0	-5	0	-5	0	-5	0	-5
Renter af kortfristede tilgodehavender i øvrigt	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af langfristede tilgodehavender	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af udlæg vedr. forsyningsvirksomheder	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af langfristet gæld	10	0	9	0	9	0	9	0
Kurstab og kursgevinster	2	-3	2	-3	2	-3	2	-3
Afdrag på lån	83	0	85	0	86	0	88	0
Optagne lån	0	-35	0	-30	0	-31	0	-23
Tilskud og udligning	37	-1.551	38	-1.643	40	-1.759	41	-1.850
Købsmoms	0	0	0	0	0	0	0	0
Skatter	7	-2.975	8	-3.054	8	-3.154	8	-3.279
Balanceforskydninger	1	0	1	0	0	0	0	0

Drift

	2024		2025		2026		2027	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)								
Alle udvalg skattefinansieret område inkl. puljer	4.983	-742	4.978	-743	4.976	-743	4.976	-743
Driftsudgifter	3.251	-408	3.246	-409	3.244	-409	3.244	-409
Aktivitetsbestemt medfinansiering	260	0	260	0	260	0	260	0
Overførselsudgifter	1.472	-334	1.472	-334	1.472	-334	1.472	-334
Social- og Handicapudvalget	659	-110	659	-111	660	-110	660	-110
Driftsudgifter	639	-100	639	-100	639	-100	639	-100
Overførselsudgifter	20	-10	20	-10	20	-10	20	-10
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	1.544	-330	1.544	-330	1.543	-330	1.543	-330
Driftsudgifter	122	-6	122	-6	122	-6	122	-6
Overførselsudgifter	1.422	-324	1.422	-324	1.422	-324	1.422	-324
Børne- og Familieudvalget	1.002	-137	997	-137	997	-137	997	-137
Driftsudgifter	1.002	-137	997	-137	997	-137	997	-137
Kultur- og Fritidsudvalget	133	-25	133	-25	133	-25	133	-25
Driftsudgifter	133	-25	133	-25	133	-25	133	-25
Teknik- og Klimaudvalget	213	-15	212	-15	212	-15	212	-15
Driftsudgifter	213	-15	212	-15	212	-15	212	-15
Ungeudvalget	53	-2	53	-2	53	-2	53	-2
Driftsudgifter	48	-2	48	-2	48	-2	48	-2
Overførselsudgifter	5	0	5	0	5	0	5	0
Senior- og Sundhedsudvalget	1.070	-83	1.071	-83	1.069	-83	1.069	-83
Driftsudgifter	810	-83	811	-83	809	-83	809	-83
Aktivitetsbestemt medfinansiering	260	0	260	0	260	0	260	0
Økonomiudvalget	292	-40	293	-40	293	-40	293	-40
Driftsudgifter	267	-40	268	-40	268	-40	268	-40
Overførselsudgifter	25	0	25	0	25	0	25	0
Vækst- og Udviklingsudvalget	15	-1	15	-1	14	-1	14	-1
Driftsudgifter	15	-1	15	-1	14	-1	14	-1
Land- og Byudviklingsudvalget	2	0	2	0	2	0	2	0
Driftsudgifter	2	0	2	0	2	0	2	0
Det brugerfinansierede område	0	0	0	0	0	0	0	0

Anlæg

	2024		2025		2026		2027	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)								
Anlæg, i alt	175	-6	164	-4	150	-4	174	-28
Det skattefinansierede område	175	-6	164	-4	150	-4	174	-28
Det brugerfinansierede område	0	0	0	0	0	0	0	0

Bevillingsoversigt – pris- og lønskøn

	2024		2025		2026		2027	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)								
Pris- og lønskøn, i alt	0	0	219	-31	447	-63	686	-96
Skattefinansieret			219	-31	447	-63	686	-96

	2024		2025		2026		2027	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)								
Likviditetsforskydning		19		10		43		42

	2024		2025		2026		2027	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)								
Balance	5.300	-5.300	5.504	-5.504	5.719	-5.719	5.985	-5.985

8. Oversigt over totalbudgettet 2024-2027

(Beløb i mio. kr. i 2024 pl)	2024	2025	2026	2027
DET SKATTEFINANSIEREDE BUDGET				
Indtægter:				
Personskatter	-2.738,9	-2.849,5	-2.956,3	-3.082,2
Selskabsskatter	-61,9	-44,7	-44,1	-43,7
Grundskyld	-166,8	-152,4	-145,9	-145,5
Generelle tilskud	-1.514,5	-1.604,9	-1.719,5	-1.808,3
Købsmoms	0,0	0,0	0,0	0,0
Lånoptagelse	-35,4	-30,4	-30,6	-22,7
Indtægter i alt	-4.517,5	-4.682,0	-4.896,4	-5.102,3
Udgifter:				
Renter	3,9	3,1	3,1	2,9
Afdrag	83,3	84,9	86,4	87,9
Balanceforskydninger	1,4	0,9	0,0	0,0
Pris- og lønfremskrivninger	0,0	188,1	384,5	590,1
Skattefinansieret anlæg	168,6	159,7	145,8	145,8
Skattefinansieret drift	4.241,2	4.235,5	4.233,2	4.233,3
Totaler - skattefinansieret drift:	4.241,2	4.235,5	4.233,2	4.233,2
Driftsudgifter i alt	2.843,1	2.837,5	2.835,2	2.835,2
Aktivitetsbestemt medfinansiering, i alt	260,2	260,2	260,2	260,2
Overførselsudgifter, i alt	1.137,8	1.137,8	1.137,8	1.137,8
Specifikationer - skattefinansieret drift:				
Social- og Handicapudvalget	549,0	548,9	549,5	549,5
Driftsudgifter	539,0	538,9	539,5	539,5
Overførselsudgifter	10,0	10,0	10,0	10,0
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	1.213,8	1.213,8	1.213,2	1.213,2
Driftsudgifter	116,1	116,1	115,5	115,5
Overførselsudgifter	1.097,7	1.097,7	1.097,7	1.097,7
Børne- og Familieudvalget	865,3	860,2	860,2	860,2
Driftsudgifter	865,3	860,2	860,2	860,2
Kultur- og Fritidsudvalget	108,8	107,9	107,9	107,9
Driftsudgifter	108,8	107,9	107,9	107,9
Teknik- og Klimaudvalget	198,4	196,8	196,8	196,8
Driftsudgifter	198,4	196,8	196,8	196,8
Ungeudvalget	51,0	51,0	51,0	51,0
Driftsudgifter	45,9	45,9	45,9	45,9
Overførselsudgifter	5,1	5,1	5,1	5,1
Senior- og Sundhedsudvalget	986,8	987,6	986,0	986,0
Driftsudgifter	726,5	727,3	725,7	725,7
Aktivitetsbestemt medfinansiering	260,2	260,2	260,2	260,2
Økonomiudvalget	252,0	253,2	253,2	253,2
Driftsudgifter	227,0	228,2	228,2	228,2
Overførselsudgifter	25,0	25,0	25,0	25,0
Vækst- og Udviklingsudvalget	18,0	18,0	17,3	17,3
Driftsudgifter	14,2	14,2	13,5	13,5
Land- og Byudviklingsudvalget	1,9	1,9	1,9	1,9
Driftsudgifter	1,9	1,9	1,9	1,9
Udgifter i alt skattefinansieret	4.498,4	4.672,2	4.853,0	5.059,9
Netto skattefinansieret budget	-19,1	-9,8	-43,4	-42,4
DET BRUGERFINANSIEREDE BUDGET				
Brugerfinansieret drift netto	0,0	0,0	0,0	0
Brugerfinansieret anlæg netto	0,0	0,0	0,0	0
Pris- og lønfremskrivninger	0,0	0,0	0,0	0
Udgifter, i alt brugerfinansieret	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto udgifter i alt	4.498,4	4.672,2	4.853,0	5.059,9
Nettoeffekt på kassen	-19,1	-9,8	-43,4	-42,4

9. Takstoversigt for Haderslev Kommune 2024

Social- og Handicapudvalget

(Beløb i kr. i 2024 pl)

Bostederne under Handicap, Socialpsykiatri og Myndighed	2023	2024
Servicepakke 1 - Fællesarealer inkl. vinduesvask	89	69
Servicepakke 2 - Egen bolig inkl. vinduesvask pr. måned	128	127
Vaskepakke - Vask i leve/bo miljø pr. måned	40	58

Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget

(Beløb i kr. i 2024 pl)

Oplysninger	2023	2024
Folkeregister forespørgsel/oplysning	75	75
Bopælsattester	75	75
Genudskrivning af sundhedskort/lægeskift	210	215
Legitimationskort til unge (ungdomskort)	150	150
Takst for folkeregisteroplysninger efter CPR-loven (oplysninger der ikke er elektronisk tilgængelige)	75	75
Sprogbilag	200	200
Pris for foto taget i Borgerservice til pas/kørekort	130	130
Gebyr for vielse uden for rådhuset ekskl. kørsel	550	550
Leje af Dramaten (pr. døgn)	3.069	3.069
Leje af Dramaten (3 timer)	1.535	1.535

Børne- og Familieudvalget

(Beløb i kr. i 2024 pl)

Dagtilbud	2023	2024
Dagpleje		
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder	2.761	2.877
Deltidspladser 32 timer, betaling i 11 måneder	2.347	2.446
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder	1.802	1.878
Daginstitutioner 0-2 årige		
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder	3.676	3.830
Deltidspladser 20 timer, betaling i 11 måneder	2.205	2.298
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder	2.617	2.727
Daginstitutioner 3-6 årige		
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder	2.328	2.426
Deltidspladser 20 timer, betaling i 11 måneder	1.397	1.456
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder	1.791	1.866
<i>Taksten udgør 25 procent af bruttodriftsudgiften jfr. dagtilbudslovens § 31-§34.</i>		
<i>Taksten opkræves over 11 måneder, idet juli måned er betalingsfri.</i>		
<i>Fra 2019 har forældre på barsel ret til en deltidsplass på 30 timer om ugen til børn i husstanden.</i>		
Tilskud til privatinstitutioner	2023	2024
Driftstilskud pr. måned i 12 måneder (inkl. administration og bygninger) 0- 2 år		
Driftstilskud pr. fuldtidsplads	8.827	9.198
Driftstilskud pr. deltidsplass 20 timer	3.603	3.754
Driftstilskud pr. måned i 12 måneder (inkl. administration og bygninger) 3-6 år		
Driftstilskud pr. fuldtidsplads	6.187	6.447
Driftstilskud pr. deltidsplass 20 timer	2.525	2.631
Tilskud til private børnepasnere og pasning af egne børn	2023	2024
Tilskud til privat pasning 0 - 2 år pr. måned		
Tilskud til privat børnepasning	5.606	5.841
Tilskud til pasning af egne børn	6.478	6.750

Tilskud til privat pasning 3-6 år pr. måned	2023	2024
Tilskud til privat børnepasning	4.362	4.545
Tilskud til pasning af egne børn	4.779	4.980

Forældre kan få tilskud til pasning af egne børn. Tilskuddet til pasning af egne børn må maksimalt udgøre 85 % af den billigste nettodriftsudgift i et dagtilbud i samme aldersgruppe i kommunen. I Haderslev Kommune er besluttet 75 % af nettodriftsudgiften.

SFO	2023	2024
Heldagsmodul pr. måned i 11 måneder pr. år	1.830	1.855
Eftermiddagsmodul pr. måned i 11 måneder pr. år	1.480	1.495
Morgenmodul pr. måned i 11 måneder pr. år	760	785

Takster i juli måned

Sommerferieordning, betaling pr. uge i ferieperioden	1.150	1.160
--	-------	-------

Ungdomsklubber

	2023	2024
Ungdomsklubber kr. pr. halvår	104	108
<i>Derudover betaling ved deltagelse i aktiviteter afhængig af aktivitet</i>		

Ungdomsskole

	2023	2024
Førstehjælp til knallertkørekort	403	420
Knallertkørekort (fastsat af Rådet for sikker trafik)	510	510
2. teoriprøve til knallertkørekort (fastsat af Rådet for sikker trafik)	230	230
2. køreprøve til knallertkørekort (fastsat af Rådet for sikker trafik)	230	230
Jagttegn	806	840
Speedbådskørekort	800	800
Naturskolen (<i>andre brugere end kommunale folkeskoler</i>) pr. time (<i>mindst 2 timer pr. gang</i>)	546	569

Kommunale specialskoler (inkl. serviceændringer fra 2019)

	2023	2024
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 1	839	934
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 2	1.554	1.648
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 3	1.989	2.008
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 4	2.612	2.667
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 1 morgen	114	141
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 1 eftermiddag	227	264
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 2 morgen	230	269
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 2 eftermiddag	615	707

Folkeskoler

	2023	2024
Gymnastiksale pr. time.	219	228
Klatrevæg pr. time.	407	424
Leje af borde kr. pr. stk.	50	52
Leje af stole kr. pr. stk.	18	19
Leje af klapstole kr. pr. stk.	7	7
Leje af bænke kr. pr. stk.	33	34
Transport af borde, stole kr. pr. læs	1.840	1.917
Plader/ben kr. pr. stk.	27	28
Faglokaler pr. time	219	228
Andre lokaler pr. time	154	160
Administration og pæd. psyk. undersøgelse af børn på socialpædagogiske opholdssteder	1.601	1.668
Arbejdstime (ej undervisning) pr. lærer i folkeskolen (1.680 dele) kr. pr. t.	326	340
PPR-servicering af børn fra andre kommuner på Louiseskolen og øvrige specialtilbud pr. døgn	56	58

	2023	2024
Skolehaller		
Leje af skolehal kr. pr. time i tidsrummet 08:00 – 23:00	-	485
Undervisning i IT-kompenserende klasse		
Kort kursus (2 uger med 6 elever) pr. elev pr. år	13.291	13.574
Langt kursus (10 uger med 8 elever) pr. elev pr. år (2018= 12 uger m 12 elever)	34.020	34.745
Tilknyttet elev efter kursus pr. år	8.919	9.109
Undervisningsdag i Skaberiet		
1 undervisningsdag à 5 t. med max. 30 elever (for ikke kommunale dagtilbud og skoler)	3.820	3.901
Lagoniskolens aula		
Aulaleje pr. time indtil kl. 17	188	196
Aulaleje pr. time efter kl. 17	249	259
Større arrangementer første time	344	358
Øvrige timer	236	246
Bistand fra teknisk servicepersonale pr. time	187	195
Leje af køkken pr. gang	442	461
Sønderballe lejrskole	2023	2024
Leje af lejrskole for foreninger og kommunale institutioner pr. døgn:		
Grundgebyr	1.220	1.271
Grundgebyr for 3 timers arrangement	457	476
Timepris ud over grundgebyr ved 3 timer arrangement	152	158
Pr. overnatning	610	636
Leje af lejrskole for andre end foreninger og kommunale institutioner pr. døgn:		
Grundgebyr 1/5-30/9	1.824	1.901
Grundgebyr for 3 timers arrangement 1/5-30/9	685	714
Timepris ud over grundgebyr ved 3 timer arrangement	228	238
Grundgebyr 1/10-30/4	2.554	2.661
Grundgebyr for 3 timers arrangement 1/10-30/4	957	997
Timepris ud over grundgebyr ved 3 timer arrangement	319	332
Pr. overnatning	662	690

Udvalget for Kultur og Fritid

(Beløb i kr. i 2024 pl)

	2023	2024
Musikskole		
Tumlerytmik & Musikalsk Legestue – 1 rate	760	800
Max Musik I & II – 4 rater á 400 kr.	1.520	1.600
Musikklub – 8 rater á 315 kr.	2.400	2.520
Juniormusik - 8 rater á 315 kr.	2.400	2.520
Instrumentalundervisning (individuel) – 8 rater á 650 kr.	4.920	5.200
Holdundervisning 3-6 elever – 8 rater á 350 kr.	-	2.800
SEMUL hold fra januar 2024 – 4 rater á 350 kr.	-	1.400
Sammenspil – uden individuel undervisning – 8 rater á 240 kr.	1.800	1.920
Talentlinje/PerformanceAkademi – 8 rater á 895 kr.	6.800	7.160
Fælles aktiviteter, sammenspil, teori, hørelære, jam m.m. er inkl. i ovennævnte		
Voksen instrumentalundervisning over 25 år – 8 rater á 845 kr.	6.400	6.760
Voksenkor – 8 rater á 290 kr.	2.200	2.320
Instrumentleje - 8 rater á 140 kr.	1.040	1.120
Administrationsgebyr pr. elev	85	90
Dagtilbud. Institutioner faktureres	5.200	5.485
Musikklasser. Skoler faktureres:		
-Musikklasser: Model A	6.500	6.855
-Musikklasser: Model B	7.100	7.485
-Musikklasser: Model C	7.700	8.120
-Musikklasser: Model D	8.500	8.965

-Musikklasser: Model E	9.200	9.700
-Musikklasser: Model F	10.000	10.545
Musikklasser. Model for frie skoler	12.500	13.180

Elever over 25 år er ikke omfattet af Statens Kunstfond og Haderslev Kommunes tilskudsordninger, og skal derfor betale forhøjet deltagerbetaling.

Musikskolen råder over nogle instrumenter. Disse kan lejes af musikskolens elever.

Taksterne vedrører skoleåret 2023/2024.

Salg af ydelser (enkelte timer eller hele forløb) vil typisk blive udregnet med den faktiske eller en gennemsnitlig lærerløns udgift inkl. pension, forberedelse, transport m.m.

Salg af undervisningsmateriale, eks. keynote skabeloner til Musikklasser minimum 800 kr. pr. lektion.

Takster for private og kommercielle bruger samt generelle takster fremgår af nedenstående med følgende undtagelser:

1) Lokaler anvendes vederlagsfrit til folkeoplysende foreninger og øvrige almennyttige foreninger/aktiviteter

2) Visning på infotavler er vederlagsfrit for folkeoplysende foreninger og øvrige almennyttige foreninger/aktiviteter

Frøs Arena	2023	2024
Mødelokaler – halvdagsmøder	800	800
Mødelokaler – heldagsmøder	1.400	1.400
Mødelokaler - opstilling af scene	1.100	1.200
Mødelokaler – biografopstilling	1.100	1.200
Kunstgræsbaner	2023	2024
Leje pr. påbegyndt time	1.020	1.040
Haderslev Idrætscenter	2023	2024
Halleje, Dobbelt hal (hal 1 + 2) ved kommercielt arrangement pr. døgn	34.600	35.250
Halleje, Enkelt hal (hal 3) ved kommercielt arrangement pr. døgn (der laves som regel færdige pakked løsninger inkl. forplejning ved kommercielle arr.)	18.300	18.650
Idrætshal (hal 1, 2 eller 3) pr. time	530	540
Service-time	365	380
Mødelokale 1 pr. time (max. 12 pers.)	315	350
Mødelokale 2 pr. time (max. 32 pers.) inkl. projektor	480	500
Mødelokale 3 (IT) pr. time (max. 20 pers.)	520	500
Mødelokale 4 pr. time (max. 50 pers.) inkl. projektor	480	500
Lounge pr. time - begrænset udlejning	1.775	1.800
Udlejning af mobilscene pr. døgn	3.130	3.200
Foreningslokalet	-	350
Stadion og Idrætsanlæg	2023	2024
Leje af atletikstadion pr. time	675	690
Ekstra serviceydelser pr time	365	375
Gram Svømmebad	2023	2024
Enkeltbillet børn	30	30
Enkeltbillet voksne	40	40
10 klipskort børn	240	240
10 klipskort voksne	340	340
Sæsonkort børn	450	450
Sæsonkort voksne	830	830
Sæsonkort familier	1.450	1.450
Kulturhuset Bispen	2023	2024
Bispens mødelokaler m.m.		
Åbn/lukkevagter ved leje af mødelokale udenfor normal åbningstid pr. dag	750	750
Leje af mødelokale pr. time	200	200
Leje af IT-lokale pr. time	200	200

Leje af Multisalen/Månen indenfor normal åbningstid pr. time	250	250
Leje af Månen fredag efter kl. 16.00 samt i weekenden pr. dag	3.400	3.400
Leje af øvelokaler - pr. måned – solo	100	100
Leje af øvelokaler - pr. måned – band	300	300

Håndværkeriet

Brugerbetaling pr. dag	40	40
Klippekort - 12 klip til 12 dage	400	400
Årskort - kom så tit du vil	800	800
<i>Diverse materialer betales efter forbrug</i>		

Infotavler

Grafisk arbejde – ekskl. moms	400	400
1 uges visning - ekskl. moms	800	800
2 ugers visning - ekskl. moms	1.500	1.500
3 mdr. visning (ubegrænset antal spot) - ekskl. moms	7.500	7.500
6 mdr. visning (ubegrænset antal spot) - ekskl. moms	10.500	10.500

Schaumanns værksteder (Det nye Træværksted)

Brugerbetaling pr. dag	20	40
12 klip til 12 dage (tidligere 10 turs kort)	160	400
Årskort (kom så tit du vil)	500	800
<i>Diverse materialer betales efter forbrug</i>		

Historisk Arkiv

	2023	2024
Digitale kopier, Digital kopi af film, video, pr. påbegyndt time	455	475
Undersøgelser, Research, undersøgelser	455	475
Slægtsforskning, Slægtsforskning, pr. påbegyndt times forundersøgelse	365	375

Fotografiske billeder til kommercielt formål

Til brug for annoncer, reklamer m.m.	625	650
Til film- og videoproduktion (pr. sek.)	95	100
Digitale billeder til privat brug	100	100

Museum (Ehlers Samlingen/Von Oberbergs Hus)

Entre til et museum – voksne	70	70
Entre til et museum – studerende	40	40
Entre til et museum – gruppe (min. 10 personer), pr. person	50	50

Rundvisning

Rundvisning	425	425
-------------	-----	-----

Kultur og Fritid

Leje af festsalen pr. time	175	180
Leje af øvrige lokaler pr. time	175	180

Folkeskoler (tidligere Børn og Familie)

Overnatning indtil 100 personer	1.720	1.755
Overnatning 101-250 personer	12	13
Overnatning 251 personer og derover	8	9

Fri- og privatskolars brug af svømmehaller, haller m.v.

	2023	2024
Haderslev Hallens svømmehal - kl. 06.00-22.00 - pr. time	1.060	1.080
Haderslev Hallen - kl. 08.00-23.00 - pr. time	475	485
Hjortebro svømmehal - kl. 06.00-22.00 - pr. time	1.060	1.080
Haderslev Idrætscenter - Hal 1 - kl. 06.00-08.00 og kl. 22.00-23.00 - pr. time	315	325
Haderslev Idrætscenter - Hal 1 - kl. 08.00-15.00 og kl. 20.00-22.00 - pr. time	415	425
Haderslev Idrætscenter - Hal 1 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	530	540
Haderslev Idrætscenter - Hal 2 - kl. 06.00-08.00 og kl. 22.00-23.00 - pr. time	315	325

Haderslev Idrætscenter - Hal 2 - kl. 08.00-15.00 og kl. 20.00-22.00 - pr. time	420	430
Haderslev Idrætscenter - Hal 2 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	530	540
Haderslev Idrætscenter - Hal 3 - kl. 06.00-08.00 og kl. 22.00-23.00 - pr. time	315	325
Haderslev Idrætscenter - Hal 3 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	530	540
Haderslev Idrætscenter - Hal 3 - kl. 20.00-22.00 - pr. time	420	430
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 06.00-08.00 - pr. time	265	270
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 06.00-08.00 og kl. 21.00-22.00 - pr. time	315	325
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 15.00-16.00 - pr. time	530	540
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 16.00-21.00 - pr. time	420	430
Lethallen i perioden 31.03 til 30.09 - kl. 06.00-15.00 og kl. 20.00-23.00 - pr. time	265	270
Lethallen i perioden 31.03 til 30.09 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	315	325
Atletikstadion 31.03 til 30.09 - kl. 06.00-08.00 og kl. 20.00-23.00 - pr. time	420	430
Atletikstadion 31.03 til 30.09 - kl. 08.00-10.00 og kl. 12.00-14.00 - pr. time	690	705
Atletikstadion 31.03 til 30.09 - kl. 16.00-20.00 - pr. time	530	540
Øvrige baner 31.03 til 30.09 - kl. 06.00-08.00 og kl. 21.00-22.00 - pr. time	160	165
Øvrige baner 31.03 til 30.09 - kl. 08.00-15.00 - pr. time	200	205
Øvrige baner 31.03 til 30.09 - kl. 15.00-21.00 - pr. time	230	235

Fri- og privatskolers brug af Kulturpakker	2023	2024
Kulturpakker – dans, musik og teater	230	235

Taksterne vedrører skoleåret 2023/2024

Særaftaler med Haderslev Kommune som foreninger gratis kan gøre brug af:

Sted	Bookes via	Bemærkninger
Kulturhus Harmonien	Hotel Harmonien	80 dage årligt. Vilkår for brug af Kulturhus Harmonien fremgår af brugermanual, der fås ved henvendelse til Kultur og Fritid
Tørning Mølle – "Møllerens hus"	Tørning Mølle	Ubegrænset
Tørning Mølle – "Aktivitets-laden"	Tørning Mølle	30 dage årligt (max. 5 weekender)
Gøjsels Hus	Sct. George Gilderne	25 dage årligt
Slotsgade 25	Slotsgade 25	Ikke defineret
Fuglsang Lounge, Haderslev Idrætscenter	Haderslev Fodbold-klub	50 dage årligt

Teknik- og Klimaudvalget

(Beløb i kr. i 2024 pl)

Skorstensfejergebyrer (momsfri)	2023	2024
--	-------------	-------------

Opkrævning af skorstensfejergebyr foregår via ejendomsskattesystemet. Til at dække administrationsomkostningerne i forbindelse med dette opkræves der 5% af de samlede årlige skorstensfejerindtægter.

Skadedyrsbekæmpelse (momsfri)	2023	2024
--------------------------------------	-------------	-------------

Omkostninger til den kommunale skadedyrsbekæmpelse fordeles i henhold til ejendomsværdien, jævnfør bekendtgørelse om bekæmpelse af rotter mv.

Jordflytning (momsfri)	2023	2024
-------------------------------	-------------	-------------

Jordflytning for boliger opkræves via ejendomsskatter, Pr. bolig	2	2
Jordflytning for erhverv i h.t. bekendtgørelse om affaldsregulativer, gebyrer og -aktører §18 stk. 5:		
-Pr. anmeldelse, grundgebyr	230	230
-Efter medgået tidsforbrug, takst pr. time	580	630

Anvisning af affald (momsfri)	2023	2024
Anvisning af affald for erhverv i h.t. bekendtgørelse om affaldsregulativer, gebyrer og -aktør § 18 stk. 4; Efter medgået tidsforbrug, takst pr. time	580	630
Gebyr for vandløbsreguleringssager (momsfri)	2023	2024
I henhold til bekendtgørelse om vandløbsregulering og -restaurering opkræves et minimumsgebyr pr. sag, herunder for krydsningstilladelser	6.750	7.449
Ved større og komplicerede sager, der kræver megen sagsbehandling inkl. tilsyn, opkræves et højere gebyr med op til max. 2% af anlægsudgiften	>6.750	>7.449
Vand, spildevand og affald (inkl. moms)	2023	2024
Takster for vand, spildevand og affald fremgår af det kommunale selskab Provas' hjemmeside www.provas.dk		
Færdselsskader (momsfri)	2023	2024
Administrationsgebyr i fm. erstatningskrav som følge af færdselsskader Pr. sag i alt	970	1.055
Kommerciel servicevejvisning (momsfri)	2023	2024
Pr. skilt	2.100	2.285
Udeservering, stadepladser, torvedage (momsfri)	2023	2024
Udeservering på lejet areal – Gågaden i Haderslev - 4 m2 eller derover pr. m2 pr. halvår	260	280
Udeservering på lejet areal– Gågaden i Haderslev - under 4 m2 pr. halvår	990	1.075
Udeservering lejlighedsvis på lejet areal- Gågaden i Haderslev by pr. dag	535	580
Stadepladser – Gågaden i Haderslev pr. dag	535	580
Udeservering på lejet areal - Øvrige gader i Haderslev by - 4 m2 eller derover pr. m2 pr. halvår	120	130
Udeservering lejlighedsvis på lejet areal- Øvrige gader i Haderslev by pr. dag	535	580
Stadepladser - Øvrige gader og pladser i Haderslev by pr. dag	535	580
Udeservering på lejet areal - Øvrige gader i kommunen - 4 m2 eller derover pr. m2 pr. halvår	70	75
Udeservering lejlighedsvis på lejet areal - Øvrige gader i kommunen pr. dag	535	580
Stadepladser - Øvrige gader og pladser i kommunen - pr. dag	535	580
Arrangementspladser - Store pladser og parker (Gravene/cirkuspladser/ Damparken/Høttepladsen) pr. dag	990	1.075
Mobilt gadesalg, køretøj under 2,5 m licens pr. måned	740	800
Torvedag - Lejlighedsstadeplads - på torvet på Gravene pr. dag	165	180
Torvedag - Fast plads - på torvet på Gravene pr. m2 pr. halvår pr. torvedag	120	130
Byggesagsbehandling (momsfri)	2023	2024
Simpelt byggeri og konstruktioner, såsom garager, carporte, udhuse, drivhuse og lignende mindre bebyggelser under 50 m2, fast gebyr pr. sag	1.100	-
Øvrige simple konstruktioner, som f.eks. telte, skilte, tribuner, master, legepladser og lignende, fast gebyr pr. sag	1.100	-
Øvrige sagstyper, hvortil der søges byggetilladelse og meddeles ibrugtagningstilladelse, herunder lovliggørelse, dispensation og påbud m.m. Afregnes efter medgået tid, timepris. Hvad angår forhåndsdialog er første time gratis, herefter afregnes efter medgået tid til timepris	800	-
Sekundær bebyggelse, såsom garager, carporte, udhuse, drivhuse og lignende mindre bebyggelser på højst 50 m2, fast gebyr pr. sag	-	1.220
Øvrige sagstyper, herunder byggetilladelser og ibrugtagningstilladelser. Gebyr opkræves som timepris efter medgået tid, pr. time	-	870

	2023	2024
Togkørsel på Skrydstrup-sporet (momsfri)		
Infrastrukturafgift pr. transporteret ton gods	1	1
Færgedrift - Aarø overfarten	2023	2024
Personbefordring - hele året ekskl. skolernes sommerferieperiode (momsfri)		
Voksne, t/r	25	30
Voksne, 10-turskort	175	200
Voksne, 30 turskort	475	500
Voksne, månedskort	260	275
Voksne, gruppe	15	20
Børn 4-15 år, t/r	12	15
Børn 4-15 år, 10-turskort	60	100
Børn 4-15 år, 30 turskort	160	250
Børn 4-15 år, månedskort	80	130
Børn 4-15, gruppe	5	10
Personbefordring - takster i skolernes sommerferieperiode (momsfri)		
Voksne, t/r	50	55
Voksne, 10-turskort	350	400
Voksne, 30 turskort	950	1.000
Voksne, månedskort	470	500
Voksne, gruppe	30	35
Børn 4-15 år, t/r	22	25
Børn 4-15 år, 10-turskort	160	200
Børn 4-15 år, 30 turskort	470	500
Børn 4-15 år, månedskort	210	260
Børn 4-15, gruppe	15	20
Personbefordring hele året (momsfri)		
Årskort – Helårsbeboere på Aarø	2.300	2.400
Køretøjer - hele året ekskl. skolernes sommerferieperiode (inkl. moms)		
Cykler og knallerter t/r	-	-
Motorcykler t/r	20	25
Køretøjer t/r	55	60
10-turskort, køretøjer	420	500
30-turskort, køretøjer (inkl. trailer/campingvogn)	940	1.050
Køretøjer - takster i skolernes sommerferieperiode (inkl. moms)		
Cykler, knallerter t/r	-	-
Motorcykler t/r	35	40
Køretøjer t/r	80	85
10-turskort, køretøjer	580	650
30-turskort, køretøjer (inkl. trailer/campingvogn)	1.380	1.500
Større køretøjer og gods (inkl. moms)		
Varebiler under 3.500 kg og under 6 m i længde, t/r	14	14
Varebiler under 3.500 kg og over 6 m i længde, t/r	37	39
Køretøjer over 3.500 kg totalvægt t/r, inkl. op til 6 tons gods t/r	57	59
Gods herunder betales pr. ton	10	10
Ekstra sejlads ved akuttifælde (betales af det offentlige) (momsfri)		
Kl. 06.00-18.00 t/r	560	580
Kl. 18.00-06.00 t/r	2.260	2.350

Private ekstra ture sejles kun, hvis det er muligt, og kun efter aftale med færgefarten. Bestilles senest en uge før (momsfri)	2023	2024
Bilfærge ekstratur nat kl. 23.15-02.00, hele året	3.500	3.600
Bilfærge ekstratur dag, skolernes sommerferie	-	2.100
Bilfærge ekstratur dag, udenfor skolernes sommerferie	-	1.200
Brug af Magda 3 til bugsering, begravelse etc. pr. påbegyndt time	1.000	1.000
Bestillingsture kl. 23.15 fra Aarø og kl. 23.30 fra Aarøsund bestilles inden kl. 22 af personer over 18 år (momsfri)		
Normal t/r takst pr. tur, dog min.	200	220
Havne og lystbådehavn	2023	2024
Arealleje pr. år: (inkl. moms)	Marked -spris	Marked -spris
Redskabsrum på Vodhænget		
Redskabsrum, stort, årligt	2.275	2.365
Redskabsrum, normalt, årligt	1.900	1.975
Vinteropbevaringsplads (inkl. moms)		
Vinteropbevaringsplads for de kommunale pladser Vodhæng og Pakhuskajen er undtaget for gebyrer		
Vinteropbevaringsplads for andre:		
Perioden 1.september - 30.april	3.000	-
Perioden 1. maj - 31. august	4.500	-
Både på land 1. maj – 30. april for fastliggere	6.500	7.000
<i>Få pladser, vinteropbevaring på land tildeles af kommunen jf. aftale med havnen.</i>		
Faste pladser i Haderslev Havn ekskl. el, takster afhænger af bådpladsens størrelse (inkl. moms)		
Takst 1 Bådpladser HH1-HH16	2.910	3.000
Takst 2 Bådpladser HH17-HH28	3.125	3.300
Takst 3 Bådpladser HH29-HH45	4.100	4.300
Takst 4 Bådpladser HH46-HH69	5.250	5.500
Takst 5 Bådpladser HH100-HH130 korte og lange både	11.900	-
Takst 5 Bådpladser HH100-HH130 korte både	-	8.500
Takst 6 Bådpladser HH100-HH130 lange både	-	12.400
Pakhuskajen (Strækning E og F), Kulkajen samt Godskajen (inkl. moms)		
Både over 15 m:		
Bådpladser, årligt	11.900	12.400
Bådpladser, månedligt	2.500	2.600
Store både, erhvervsbåde, månedligt	2.800	2.950
Faste pladser i Aarøsund Havn inkl. el 12 måneder, takster afhænger af bådpladsens størrelse (inkl. moms)		
Takst 1 Bådpladser AS210-AS231	2.910	4.200
Takst 2 Bådpladser AS232-AS239	3.500	4.900
Takst 3 Bådpladser AS240-AS251	4.100	5.500
Faste pladser i Aarø Havn inkl. el 7 måneder, takster afhænger af bådpladsens størrelse (inkl. moms)		
Takst 1 Bådpladser AA163-AA172, AA300-AA304	2.910	3.700
Takst 2 Bådpladser AA150-AA152, AA155-AA162	3.500	4.400
Takst 3 Bådpladser AA173-AA206, AA305-AA328	4.100	5.000
Takst 4 Bådpladser AA153-AA154	5.250	6.200

Gæstebåde Haderslev Havn ekskl. el (inkl. moms)	2023	2024
0 – 9,99 m	145	155
10 - 11,99 m	185	195
12 – 14,99 m	225	235
Over 15 m	450	470
Ugekort til 7 sammenhængende dage koster 5 gange dagsprisen		
Honnørkajen, Godskajen og Kulkajen kun for både over 15 meter i længde		
Gæstebåde Aarø og Aarø Sund Havn inkl. el (inkl. moms)		
0 – 9,99 m	145	165
10 - 11,99 m	185	205
12 – 14,99 m	225	245
Over 15 m	450	480
Ugekort til 7 sammenhængende dage koster 5 gange dagsprisen		
Haderslev Trafikhavn og Aarø Sund Fiskerihavn (inkl. moms)	2023	2024
Skibsafgifter		
Afgift pr. anløb pr. BT	6	6
Afgift pr. måned pr. BT	28	29
Afgift rutefartøjer pr. anløb pr. BT	18	19
Vareafgifter pr. ton (inkl. moms)		
Hovedtaksten	12	12
Konventionelle fisk 2,45 % ved salg i første hånd		
Oprætslaks 0,75 % ved salg i første hånd		
Passager afgifter (inkl. moms)		
Pr. døgn	6	6
4-30 anløb pr. uge	13	13
Over 30 anløb pr. uge	23	24
Levering af vand (inkl. moms)		
Levering af vand pr. m3 ekskl. vandafledningsafgift inkl. miljøafgift og målerleje	Dagspris +25%	Dagspris +25%
Storkunder, levering af vand pr. m3 ekskl. vandafledningsafgift inkl. afgifter m.v.	Dagspris +25%	Dagspris +25%
Betjeningsgebyr – Inden for normal arbejdstid pr. gang	320	325
Tillægsgebyr pr. påbegyndt time uden for normal arbejdstid pr. gang	1.100	1.250
Levering af el: (inkl. moms)		
El pr. kWh inkl. afgifter	El-pris +25%	El-pris +25 %
Storkunder, levering af el pr. kWh inkl. afgifter	El-pris +25%	El-pris +25 %
Betjeningsgebyr inden for normal arbejdstid pr. gang	320	325
Tillægsgebyr ved levering udover normal arbejdstid pr. gang	1.100	1.250

Senior- og Sundhedsudvalget

(Beløb i kr. i 2024 pl)

Plejecentrene	2023	2024
Forplejningspakken pr. måned	3.958	4.093
Forplejningspakke pr dag	131	136
Forplejning aflastningsplads pr. dag	131	136
Servicepakke 1 - Fællesarealer inkl. vinduesvask pr. måned	80	98
Servicepakke 3 - Egen bolig inkl. vinduesvask pr. måned	119	135
Servicepakke 4 - Egen bolig ekskl. vinduesvask pr. måned	118	153
Vaskepakke 1 - Inkl. leje og vask af linned, pris pr. måned	290	328
Vaskepakke 2 - Vask i leve/bo miljø, pris pr. måned.	35	33

Madservice i eget hjem	2023	2024
Hovedret pr. måltid inkl. udbringning	58	61
Biret pr. måltid	11	11
I alt pr. måltid	69	72
Dagcentre	2023	2024
Heldagsforplejning inkl. morgenmad, pris pr. dag	114	117
Heldagsforplejning ekskl. morgenmad, pris pr. dag	92	94
Formiddagsplads – pris pr. dag	72	75
Eftermiddagsplads – pris pr. dag	77	80
Betaling for kørsel til dagcenter pr. tur/retur	44	46
Økonomiudvalget		
	(Beløb i kr. i 2024 pl)	
Rykkergebyrer ved for sen betaling	2023	2024
Rykkergebyr ved udsendelse af rykkerskrivelser	250	250
Rykkergebyr ved regningskrav	100	100

Bilag 1: Investeringsoversigt – Teknisk budget

Investeringsoversigt	U/I	2024	2025	2026	2027
Social- og Handicapudvalget					
Pulje til omstrukturering på Social- og Handicapudvalget	U	3,000	6,500	-	-
Børne- og Familieudvalget					
Børnecenter Over Jerstal	U	3,900	-	-	-
Børnecenter Nustrup	U	3,600	8,875	-	-
Ny daginstitution på Thrigesvej	U	15,000	-	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget					
Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B	U	5,500	-	-	-
Vojens Idrætshaller - Udskiftning af tag	U	-	0,800	-	-
Renovering af eksisterende svømmefaciliteter i Haderslev by	U	-	3,000	-	-
Svømmefaciliteter Haderslev by	U	-	0,500	9,500	-
Anlægs- og facilitetspulje	U	2,000	2,000	2,000	2,000
Svømmefaciliteter Vojens	U	0,500	8,000	7,000	-
Teknik- og Klimaudvalget					
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation	U	1,200	-	-	-
Jomfrusti-projektet	U	30,381	32,000	32,250	23,860
Jomfrusti-projektet	I	-	-	-	-27,000
Naturprojekter og øget biodiversitet	U	0,500	0,500	-	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	U	3,000	3,000	3,000	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	I	-1,000	-1,000	-1,000	-
DK2020 projekter i ny klimaplan	U	3,000	3,000	3,000	-
Anlægsprojekt Gram	U	1,000	-	-	-
Flytning af driftsafdelingen	U	11,800	-	-	-
Broer og bygværker	U	2,700	3,800	2,700	-
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	U	-	0,800	-	-
Tilgængelighedspulje	U	0,400	0,400	0,400	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	U	14,000	5,000	5,000	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	I	-3,050	-2,000	-2,000	-
Pulje til realisering af trafikikkerhedsplan	U	1,000	1,000	1,000	-
Oversvømmelsessikring af Fole	U	1,000	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget					
Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram	U	8,278	-	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram, indtægter	I	-0,600	-	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram, udgifter	U	2,000	-	-	-
Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger	U	1,600	-	-	-
Velfærdsteknologiske løsninger	U	1,000	1,000	1,000	-
Teknisk infrastruktur - ladestandere til elbiler	U	1,500	-	-	-
Økonomiudvalget					
Byudvikling	U	6,100	3,600	5,700	5,771
Erhvervsjord	U	6,000	6,000	5,000	-
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde	U	1,900	1,900	1,900	1,900
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde	I	-1,400	-1,400	-1,400	-1,400

Investeringsoversigt	U/I	2024	2025	2026	2027
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	U	1,400	1,400	1,400	1,400
Bygningsvedligeholdelse m.v.	U	28,430	28,300	28,300	28,300
Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram.	U	3,000	5,000	5,000	-
Strukturelle ændringer på borgernære områder	U	-	1,125	10,000	-
Udmøntet anlægspulje	U	-	29,650	19,000	110,969
Land- og Byudviklingsudvalget					
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	1,400	1,400	1,400	-
Landdistriktpulje	U	1,000	1,000	1,000	-
Område- og landsbyfornyelse	U	2,600	2,500	2,600	-
Forum Vojens og Vision Gram	U	1,000	1,000	1,000	-
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	U	1,000	1,000	1,000	-
Skrydstrup Kultur- og Fritidscenter	U	3,000	-	-	-
Teknisk budget – Nettoanlæg, I alt		168,639	159,650	145,750	145,800
Teknisk budget – Bruttoanlæg, I alt		166,411	164,050	150,150	174,200

Bruttoanlæg er anlægsudgifter uden ældreboliger